

Tøyenavtalen – er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?

En mixed methods-studie av Tøyenavtalen

Eivin Hansen

Masteroppgave i samfunnsgeografi

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

Universitetet i Oslo

01.09.2015

© Eivin Hansen

2015

Tøyenavtalen – er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret? En mixed methods-studie av Tøyenavtalen

Eivin Hansen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Allkopi

Sammendrag

Denne oppgaven omhandler den politiske utformingen av Tøyenavtalen, og hvorvidt Tøyen-beboernes og grasrotas interesser har blitt ivaretatt av beslutningstakerne. Tøyenavtalen er utformet ved et politisk kompromiss mellom byrådspartiene Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og opposisjonspartiet Sosialistisk Venstreparti, våren 2013. Hovedinnholdet i avtalen er at Munch-museet skal flyttes til Bjørvika, mens Tøyen-området bevilges penger til byutviklingstiltak. Munch-museet ble lokalisert på Tøyen i 1963, og har siden vært et symbol for området. Områdets sosialdemografiske profil har historisk sett vært betegnet som arbeiderklasse; senere har det også fått innslag av flere nasjonaliteter. Tøyen har lenge hatt levekårsutfordringer sammenlignet med Oslo by for øvrig. Byutviklingstiltakene besluttet i Tøyenavtalen er derfor kjærkomne for området.

Analysen er basert på kvalitative intervjuer med beslutningstakerne, lokalpolitikere på Tøyen og Løft-Tøyen-aktørene, samt en kvantitativ spørreundersøkelse med Tøyen-beboerne. I tillegg til hovedproblemstillingen, *Hva betyr Munch-museet for Tøyen?*, besvarer oppgaven følgende problemstillinger: 1. *Hvilke oppfatninger har Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene av avtalen om flyttingen av Munch-museet og utviklingen av Tøyen?* 2. *Utgjør Munch-museet et viktig bidrag til folks lokale stedsidentitet?* 3. *Besøker Tøyen-beboere og Tøyen skole Munch-museet?* 4. *Hva er interessene og meningene til beslutningstakerne involvert i Tøyenavtalen?* og 5. *Er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?* Studien er utformet som en mixed methods-analyse. Spørsmålene er analysert med utgangspunkt i teoretiske perspektiver om stedsidentitet/stedstilhørighet, i tillegg til makt og avmakt.

Hovedfunnene fra studien er at Munch-museet har middels viktighet for Tøyen-området. Dataene viser i korthet at Tøyens befolkning isolert sett ønsker å beholde Munch-museet, men at de er tilbøyelige til å akseptere flyttingen mot kompensasjon i form av byutviklingstiltak. Generelt sett har Munch-museet et relativt høyt besøkstall blant Tøyens beboere. Beslutningstakerne har også delvis ivaretatt Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes interesser.

Oppgavens underliggende tema er hvorvidt områdeløft kan løse geografiske levekårsproblemer.

Forord

Etter mange diskusjoner, frustrerende perioder og oppturer, føles umåtelig godt å være i mål med masteroppgaven. På den lange veien har jeg lært utrolig mye om Tøyen, men ikke minst mye om meg selv.

Jeg vil først og fremst takke min veileder, Terje Wessel, for et solid samarbeid. Uten din faglige presisjon og kunnskap, ville studien aldri blitt noe av. Spesielt tusen takk for tålmodigheten og forståelsen vedrørende mine begrensede erfaringer med SPSS. Jeg har også satt pris på fotballdiskusjonene mellom alt det faglige.

Mine informanter og respondenter til surveyen fortjener også en stor takk for tiden dere satte av. Deres kunnskap er unik, og dere har bidratt til at oppgaven har vært mulig å gjennomføre. Jeg beundrer alle Tøyen-beboere som satte av tid i vinterkulda for å gjøre kunnskap om Tøyenavtalen tilgjengelig.

Jeg vil også rette en stor takk til Aleksander Bern som bisto meg i å lage kartet over Tøyen. Tusen takk til Solveig Torske for innføring i SPSS.

Takk også til Osloforskning som har hatt trua på oppgaven min, og belønnet meg med stipend.

Mine medstudenter fortjener også omtale for å ha lyttet til mine spørsmål og vist interesse for temaet.

Til slutt, men ikke minst, vil jeg takke for støtten Målfrids venner og familien min har gitt meg. Dere er de beste!

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
1.1 Tøyenavtalen – er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Teoretiske perspektiver og begreper	3
1.4 Metode	5
1.5 Oppgavens underliggende tema og oppbygning	5
2 Tøyen – klassisk østkant	7
2.1 Den politiske debatten	12
2.2 Argumenter for og imot flyttingen av Munch-museet fra Tøyen	16
3 Stedsidentitet og makt	20
3.1 Påvirkningsfaktorer for Tøyen-beboernes interesser i Munch-museet	20
3.1.1 Stedsidentitet	20
3.1.2 Stedstilhørighet	23
3.1.3 Oppsummering	26
3.2 Makt, avmakt og aktører	26
3.2.1 Makt og aktører	27
3.2.2 Aktørmodell	30
3.2.3 Maktbetingelser	31
3.2.4 Avmakt	32
3.2.5 Avmaktens former	33
3.2.6 Oppsummering	34
3.2.7 Sammenfatning av aktørenes interesser	35
4 Metodevalg	38
4.1 Casestudier	38
4.2 Mixed methods	39
4.3 Mine metoder	40
4.4 Induktiv og deduktiv tilnærming	44
4.5 Utvalget	45
4.6 Feltarbeidet	49

4.6.1 Gjennomføringen av feltarbeidet: Tilgang på informanter og forberedelser	49
4.6.2 De kvalitative intervjuene	50
4.6.3 Surveyen	50
4.7 Analyseprosessen	51
4.8 Kvaliteten på forskningen	53
4.8.1 Reliabilitet	53
4.8.2 Validitet, generalisering og overførbarhet	54
4.9 Etske retningslinjer	55
5 Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes holdninger til Tøyenavtalen	57
5.1 Tøyen-beboerens holdninger til Tøyenavtalen	57
5.2 Løft Tøyen-aktørenes holdninger til Tøyenavtalen	59
5.3 Munch-museets betydning for Tøyen identitet	61
5.4 Besøk på Munch-museet	64
5.5 Påvirkningsfaktorer og interesser	65
5.5.1 Stedsidentitet/stedstilhørighet	65
5.5.2 Besøk på Munch-museet	66
5.5.3 Regresjonsanalyse av holdninger til Tøyenavtalen	67
6 Beslutningstakernes interesser i lys av makt og samarbeid	69
6.1 Tøyenavtalens lokale forankring	75
6.1.1 En lukket prosess	75
6.1.2 Interesseivaretagelse og avmakt	76
6.1.3 Løft Tøyen-aktørenes meninger	77
6.1.4 Politikernes meninger	80
6.1.5 To ulike oppfatninger?	81
6.2 Avmakt eller liten makt?	82
6.3 Oppsummering	84
7 Ivaretagelse av Munch-museets betydning for Tøyen	85
7.1 Et rettferdighetsaspekt	88
8 Sammenfatning og konklusjoner	92
8.1 Oppsummering av funn	92

8.2 Områdeløft – en korttenkt løsning på et langsiktig problem?	97
9 Referanseliste	100
10 Vedlegg	104
10.1 Informasjonsskriv	104
10.2 Liste over informanter	106
10.3 Intervjuguide I	107
10.4 Intervjuguide II	109
10.5 Intervjuguide III	110
10.6 Godkjennelse fra Bydel Gamle Oslo	111
10.7 Survey	112

Figurliste

Figur 1. Kart over Tøyens lokalisering og gjennomsnittlig inntekt etter grunnkrets	9
Figur 2. Aktørmodell	30
Figur 3. Forskningsrammen	36
Figur 4. The convergent parallel design	40
Figur 5. Respondentenes botid på Tøyen	48
Figur 6. Tøyenavtalen med utgangspunkt i Hernes' aktørmodell	73

Tabelliste

Tabell 1. Demografiske og sosiale kjennetegn ved Tøyen og Oslo i 2011 i prosent	8
Tabell 2. Utvalget i surveyen i prosent	48
Tabell 3. SV-velgeres og byrådspartivelgeres holdninger til flytting av Munch-museet fra Tøyen i prosent	57
Tabell 4. SV-velgeres og byrådspartivelgeres holdninger til om det er greit at Munch-museet flyttes mot kompensasjon i prosent	58
Tabell 5. SV-velgeres og byrådspartivelgeres tilfredshet med byutvikling på Tøyen i prosent	59
Tabell 6. SV-velgeres og byrådspartivelgeres meninger om Munch-museets viktighet for Tøyens identitet i prosent	62
Tabell 7. SV-velgeres og byrådspartivelgeres besøk på Munch-museet i prosent	64
Tabell 8. Sammenhengen mellom Tøyen-beboeres besøk på Munch-museet og meninger om Munch-museets viktighet for Tøyens identitet i prosent	65
Tabell 9. Sammenhengen mellom motstand mot flytting av Munch-museet og denne gruppens besøk på Munch-museet i prosent	66
Tabell 10. Logistisk regresjon av holdninger til Tøyenavtalen: 0 = imot avtalen eller vet ikke, 1 = for avtalen. N 218	68

1 Innledning

1.1 Tøyenavtalen – er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?

I 1963 ble Munch-museet åpnet på Tøyen for utstillinger laget av Edvard Munch, nøyaktig 100 år etter hans fødsel.¹ Museet huser i dag om lag en tredel av Munchs malerier og nesten alle grafiske motiver. Dette gjør museet til nummer én i verdensutstillinger om Munchs arbeider. I 2013 feiret Oslo Munchs 150-årsjubileum og besøkstallene ved Munch-museet var på 205 000, en økning på nærmere 64 prosent fra året før (Oslo kommune 2013).

Den 28. mai 2013 ble bystyregruppene i partiene Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti i Oslo enige om å vedta flytting av Munch-museet fra Tøyen til Bjørvika. Den fire sider lange avtalen består av tolv konkrete punkter som omhandler ulike oppgraderinger av Tøyen-området. Et av målene er å forbedre levekårene på Tøyen etter inspirasjon fra Groruddalssatsingen. På den ene siden fastslår dokumentet at de sosiale tilbudene skal forsterkes. Dette innebærer blant annet et nytt badeland, utvidelse av tilbudene knyttet til Tøyen skole og økt kapasitet til Oslo musikk- og kulturskole. På den andre siden skal de fysiske aspektene ved Tøyen oppgraderes. Blant tiltakene som nevnes er opprusting av Tøyen t-banestasjon, stenging av all biltrafikk i Finnmarksgata for å sikre helhetlig grøntområde og utbygging av en friluftsscene. Dokumentet slår fast at Oslo kommune årlig over en femårsperiode, skal bevilge 25 millioner kroner fra og med 2014 for å sikre områdeløftet. Staten blir oppfordret til å bidra med et lignende beløp (Tøyenavtalen 2013).

For Tøyen-områdets del innebærer avtalen et tap av Munch-museet og dens symbolske betydning, men en gevinst i form av materielle opprustningsprosjekter i området. Det er dette spennet mellom den symbolske verdien av Munch-museet og de materielle godene oppgaven vil ta for seg. På den ene siden vil myndighetenes beslutninger bli vurdert. Et spørsmål er om beslutningstakerne har gitt Tøyen-beboerne muligheter for innspill og om disse er ivarettatt i den endelige avtalen. På den andre siden vil oppgaven belyse Tøyen-beboernes meninger om avtalen. Et aspekt er om Tøyen-beboerne er fornøyde med den materielle oppgraderingen i bytte med den symbolske verdien av Munch-museet, eller om dette anses som et tap. I forlengelsen av dette vil jeg belyse hvorvidt beslutningstakerne har vurdert om Munch-museet har en symbolsk verdi for Tøyen-beboerne, eller om man har tatt det for gitt at Munch ikke

¹ <http://www.munchmuseet.no/Dokument/Om-Munch-museet-2> Lest 05.08.2014

betyr noe for Tøyen-beboerne.

I den konteksten har jeg også intervjuet grasrotaktørene på Tøyen. Løft Tøyen-aktørene er en paraplyordning bestående av fire grupperinger – Tøyeninitiativet, Tøyenkampanjen, Tøyenkontoret og Tøyen Vel. De har sammen og hver for seg jobbet for å bedre bo- og oppvekstvilkårene på Tøyen. Tøyeninitiativet har primært hatt som mål å forbedre boforholdene på Tøyen, sørge for at beboerne kan medvirke i politiske prosesser og at beboerne kan ta del i utviklingen av Tøyen. Tøyenkampanjens er et naboskapt initiativ med mål om å skape tilhørighet og samhold på Tøyen. Grupperingen har brukt gatefester og annen aktivitet for å bringe folk sammen i lokalmiljøet. Tøyenkontoret består av fagfolk med bakgrunn innen blant annet kunst og arealplanlegging. Deres fokus har vært rettet mot prosjekter i byrommene på Tøyen i samråd med beboere. Tøyen Vel er en velforening, som tidligere var svært aktiv, med spesielt fokus på byutvikling, infrastruktur og tiltakskoordinerings.² I forbindelse med byutviklingstiltakene i lokalområdet, har foreningen jobbet målrettet mot å bidra og koordinere oppfølgingsprosessen av Tøyenløftet, og andre saker som ikke er omhandlet av Tøyenavtalen.

1.2 Problemstilling

Hovedmålet med oppgaven er derfor å frembringe ny kunnskap om Munch-museet og Tøyenavtalen. Jeg skal besvare følgende problemstilling:

Hva betyr Munch-museet for Tøyen?

For å svare på dette spørsmålet vil jeg analysere folks meninger knyttet til Munch-museet. Jeg vil måle betydningen av Munch-museet på bakgrunn av fem underspørsmål:

1. Hvilke oppfatninger har Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene av avtalen om flyttingen av Munch-museet og utviklingen av Tøyen?
2. Utgjør Munch-museet et viktig bidrag til folks lokale stedsidentitet?
3. Besøker Tøyen-beboerne og Tøyen skole Munch-museet?
4. Hva er interessene og meningene til beslutningstakerne involvert i Tøyenavtalen?
5. Er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?

² <http://loft-toyen.no/om-l-ft-t-yen.html> Lest 13.04.2015

Hensikten med rekkefølgen på spørsmålene er å belyse de ulike aktørgruppenes meninger. De tre første spørsmålene belyser Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes meninger og syn på Tøyenavtalen, Munch-museets viktighet for identiteten til Tøyen og om museet blir brukt av lokalmiljøet. På den måten vil leseren få en intuitiv forståelse av grasrotas holdninger.

Dernest vil jeg belyse beslutningstakernes interesser og meninger. Spørsmål fem utgjør på mange måter bindeleddet mellom grasrota og beslutningstakerne. For å vurdere om byttet mellom kultur og materielle goder er lokalt forankret, har jeg spurt politikerne om de føler de har ivaretatt interessene Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes meninger om

Tøyenavtalen, samt sistnevnte grupper om de føler politikerne har ivaretatt deres meninger.

Det interessante elementet er om beslutningstakerne og grasrota er av samme oppfatning eller ikke. For å besvare spørsmål fem har jeg også tatt for meg om beslutningstakerne har vurdert og ivaretatt den identitetsmessige betydningen av Munch-museet for Tøyen-området. I den forbindelse har jeg også belyst om det hadde vært mulig å få til områdeløft uten å involvere Munch-museet.

1.3 Teoretiske perspektiver og begreper

De teoretiske utgangspunktene er hovedsakelig relatert til stedsidentitet, makt og avmakt. Det finnes flere definisjoner og forståelser av disse begrepene, ut fra kontekst og fagfelt. Jeg vil derfor kortfattet presentere begrepene slik de forstås og anvendes i denne oppgaven.

Stedsidentitetsbegrepet har en bred og faglig bakgrunn i den psykologiske konteksten.

Generelt er stedsidentitet er veldig komplekst begrep, og det eksisterer mange forståelser av det. Den elementære forståelsen av stedsidentitet er at det eksisterer et helhetlig og gjensidig forhold mellom mennesker og steder. De påvirker altså hverandre. Mennesker tiltrekkes av steder på grunn av deres unikhhet. Steder er forskjellige fra hverandre, og mennesker skiller dermed steder fra hverandre etter hva man foretrekker. Jeg har benyttet Hauges (2007) definisjon av stedsidentitet som er individets inkorporering av sted i et større selvkonsept. Det vil altså si at individer forholder seg til sted som en del av egen identitet. Steder blir med andre ord en del av menneskers selvkonsept. Et nært og beslektet begrep er stedstilhørighet. Det er hovedsakelig det følelsesmessige båndet mellom mennesker og steder (Altman & Low 1992). Litteraturen påpeker at stedstilhørighet er en del av stedsidentiteten, men at stedsidentitet er større enn stedstilhørighet. Menneskers forhold til sted starter gjerne med følelser og utvikler seg senere til å bli en del av vårt selvkonsept.

Anvendelsen av stedsidentitet vil bli benyttet i tilknytning til diskusjonen om hva Munch-museet betyr for Tøyens identitet. Jeg har valgt å fokusere på stedsidentitet, fordi Munch-museet har vært en institusjon på Tøyen siden 1963. Begrepene stedsidentitet og stedstilhørighet vil tilføre et teoretisk grunnlag spesielt i tilknytning til surveyen og intervjuene av Løft Tøyen-aktørene. Utgangspunktet i analysen er at Tøyens befolkning har interesser knyttet til stedsidentitet. Beslutningstakerne sentralt i Oslo har ikke den samme tilknytningen til Tøyen som lokalbefolkningen, og har dermed et annet utgangspunkt. Deres selvidentitet er ikke knyttet til Tøyen. Jeg legger derfor til grunn at det er en identitetsmessig avstand mellom Tøyens befolkning/Løft Tøyen-aktørene og beslutningstakerne.

Det eksisterer mange definisjoner av makt. Ifølge Foucault er ”makten overalt i samfunnet” (Engelstad 2005: 14), mens Dahl uttrykker at ”A har makt over B i den grad A kan få B til å gjøre noe som B ellers ikke ville gjort” (Engelstad 2005: 19). Mitt utgangspunkt for maktforståelse er knyttet til Dahls definisjon med fokus på aktørene. Aktørtilnærmingen må ikke nødvendigvis knyttes til tvang, men kan også omhandle samarbeid for nå mål man er avhengig av andre aktører for å realisere sine interesser. Jeg legger derfor Jürgen Habermas’ begrep om kommunikativ makt til grunn (Høibraaten 1999). Realiseringen av aktørenes interesser vil bli analysert med grunnlag i Hernes’ (1975) aktørmodell. Tanken er at aktørene rundt forhandlingsbordet har kontroll over hverandres interesser, og dermed er avhengige av hverandre for å nå sine mål. Styrkeforholdet mellom aktørene påvirker naturlig nok beslutningsprosessen. Beslutningstakernes interesser vil bli vurdert opp imot modellen til Hernes.

Hernes (1975: 25) definerer avmakt som ”uforutsette og uønskede resultater med årsaker.” I en avmaktssituasjon har ikke aktørene dette angår tydelige interesser, samt de vet heller ikke hvordan de blir påvirket av andre sine avgjørelser. Engelstad (1999) understreker at avmakt kan ramme både velstående og svake grupper i samfunnet, og at de svakeste ofte har større utfordringer med å uttrykke sine interesser og organisere seg enn de velstående. Et viktig poeng som Hernes tydeliggjør er at det å besitte liten makt ikke er det samme som avmakt. I min analyse av beslutningsprosessen vil jeg også ta inn Lukes’ (2005) kritikk av Dahls forståelse av makt. Lukes mener Dahls maktbegrep er for tett knyttet til formelle beslutningsprosesser, og at man i tillegg bør trekke inn dragkamper som eksisterer utenfor beslutningssituasjonen. Lukes’ poeng er at såkalte ”ikke-beslutninger” bør være en del av maktforståelsen. Hernes’ forståelse av avmakt er at aktørene ikke forstår sine interesser, mens

Lukes' forståelse av avmakt er knyttet til om interessene til aktører utenfor beslutninger blir ivaretatt. Dette er overførbart til spørsmålet om hvorvidt beslutningstakerne i Tøyenavtalen har ivaretatt Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes interesser. Spørsmålet er derfor om Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene har evnet å påvirke politikerne som deltok i beslutningsprosessen som ledet fram til Tøyenavtalen, eller om de har blitt rammet av avmakt. Sagt på en måte; har politikerne ivaretatt de nevnte gruppenes interesser?

1.4 Metode

Studien er utformet som en casestudie med anvendelse av mixed methods. Ifølge Hesse-Biber (2010) kan mixed methods-studier både være kvalitative og kvantitative i formen. Jeg har benyttet meg av semistrukturerte intervjuer og en survey for å besvare forskningsspørsmålene. Fordelen med anvendelse av kvalitative og kvantitative studier er at dataene og undersøkelsen blir mer troverdig (Bryman 2006). Ved å vinkle studien kvalitativt og kvantitativt kan dette bidra til å få en mer helhetlig tilnærming til fenomenet som studeres.

1.5 Oppgavens underliggende tema og oppbygning

Tøyenavtalen er ikke et medvirkningsprosjekt per se, og vil derfor ikke omhandle teorier om medvirkning. Jeg har derimot viet plass til å diskutere om det er nødvendig for et område å ha et museum for å få midler til byutviklingstiltak, fordi caset er et case om premisser for områdeløft.

Kapittel 2 vil ta for seg konteksten for oppgaven. Jeg vil redegjøre for Tøyen-områdets historiske, geografiske og demografiske profil. Videre, vil jeg redegjøre for den politiske debatten i årene før selve beslutningsprosessen som førte fram til Tøyenavtalen slik den har vært ført i media. Jeg vil også presentere argumentene for og imot flyttingen av Munch-museet, slik de har fremgått i litteraturen.

Kapittel 3 omhandler det teoretiske rammeverket for oppgaven. Som nevnt står begrepene stedsidentitet, makt og avmakt sentralt. Hver og en av disse vil bli diskutert inngående. Avslutningsvis vil jeg oppsummere kapittelet i figur 3 som er forskningsrammen.

I kapittel 4 skal jeg gjennomgå hvilke metoder jeg har anvendt i oppgaven. Dette er en mixed methods-studie og jeg vil derfor redegjøre for både mine kvalitative og kvantitative metoder.

Feltarbeidet vil være et hovedanliggende, og dette beskriver hvordan jeg samlet inn dataene. Begrepene reliabilitet og validitet vil også være gjenstand for diskusjon vedrørende hvordan de betraktes i den kvalitative og kvantitative forskningstradisjonen. Avslutningsvis reflekterer jeg over etiske utfordringer.

Kapitlene 5, 6 og 7 utgjør analysedelene i oppgaven. I det førstnevnte kapittelet presenterer og diskuterer jeg Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes holdninger til Tøyenavtalen.

Utformingen av kapittelet vil være knyttet til spørsmål 1, 2 og 3. Det teoretiske bidraget i diskusjonen er koblet til stedsidentitet og bruk av sted. I kapittel 6 vil jeg diskutere beslutningsaktørenes interesser i Tøyenavtalen, og hvorvidt de har ivaretatt Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes synspunkter. Er synspunktene mellom aktørene overens? Spørsmålet er blant annet om avtalen har en lokal forankring. Spørsmålene 4 og 5 danner grunnlaget for diskusjonen. Spørsmålene blir diskutert i lys av teorier om makt og avmakt. I kapittel 7 har jeg valgt å diskutere rettferdighetsaspektet ved områdeløft i forlengelsen av spørsmålet om politikerne har vurdert og ivaretatt Munch-museets betydning for Tøyen.

Kapittel 8 oppsummerer funnene i studien ved å se på problemstillingene. Avslutningsvis stiller jeg spørsmålet om områdeløft er en kortsiktig løsning på et langsiktig problem for levekårsproblemer.

2 Tøyen – klassisk østkant

Tøyen er et område i indre Oslo øst som ligger i bydelene Gamle Oslo og Grünerløkka, og som grenser til Kampen og Rodeløkka.³ Navnet Tøyen har sin etymologiske opprinnelse fra det norrøne ordet ”Todin” som betyr gjødsel og vin. Dette skal vise til områdets fruktbare jord (Moberg 1987). Historisk sett kommer navnet fra Tøyen gård, som i dag ligger i Universitetets Botaniske hage. Benum (1994) skildrer Tøyen som et klassisk arbeiderområde i etterkrigstiden. I indre byområder som Kampen, Tøyen og Vålerenga gikk, ifølge Benum, kun 30 prosent av elevene videre til realskolen i 1953. Til sammenligning begynte henholdsvis 77 og 87 prosent av elevene på Vinderen og Slemdal på realskolen. Statistikken viser at Tøyen-området befant seg nederst på utdanningsstigen i Oslo. Et tegn på utfordrende boforhold på Tøyen er de såkalte Gråbeingårdene. Leilighetene var ofte ikke større enn ettroms, og vedlikeholdet av leiegårdene var elendig.⁴ Totalt bodde det 13 154 mennesker på Tøyen i 2011. Av disse utgår det fra tabell 1 at 45 prosent var etnisk norske, 5 prosent hadde annen nordisk bakgrunn, mens halvparten hadde ikke-nordisk bakgrunn. Tøyen er med andre ord et sted med flere med utenlandsk bakgrunn enn med etnisk norsk bakgrunn (Norges forskningsråd 2015). Ifølge Oslo kommune, Bydel Gamle Oslo (2014) eksisterer det 840 kommunale boliger og åtte rus- og psykiatritilbud på Tøyen.

Når det gjelder alderssammensetningen for området, viser tabell 1 at hele fire av ti er mellom 18 og 34 år (Norges forskningsråd 2015). Det vitner om en ganske ung befolkningssammensetning. Angående utdanning viser samme tabell at Tøyen generelt sett har et noe lavere utdanningsnivå enn Oslo som helhet (Norges forskningsråd 2015). Forskjellene er størst når det kommer til kategoriene ”ingen utdanning eller førskole” og ”videregående skole”. For universitetskategoriene er det ingen store forskjeller mellom Tøyen og Oslo. Vedrørende gjennomsnittsinntekt scorer Tøyen også lavere enn Oslo by.

³ <http://snl.no/T%C3%B8yen> Lest 05.08.2014

⁴ <https://snl.no/Gr%C3%A5being%C3%A5rdene> Lest 05.08.2014

Tabell 1: Demografiske og sosiale kjennetegn ved Tøyen og Oslo i 2011 i prosent

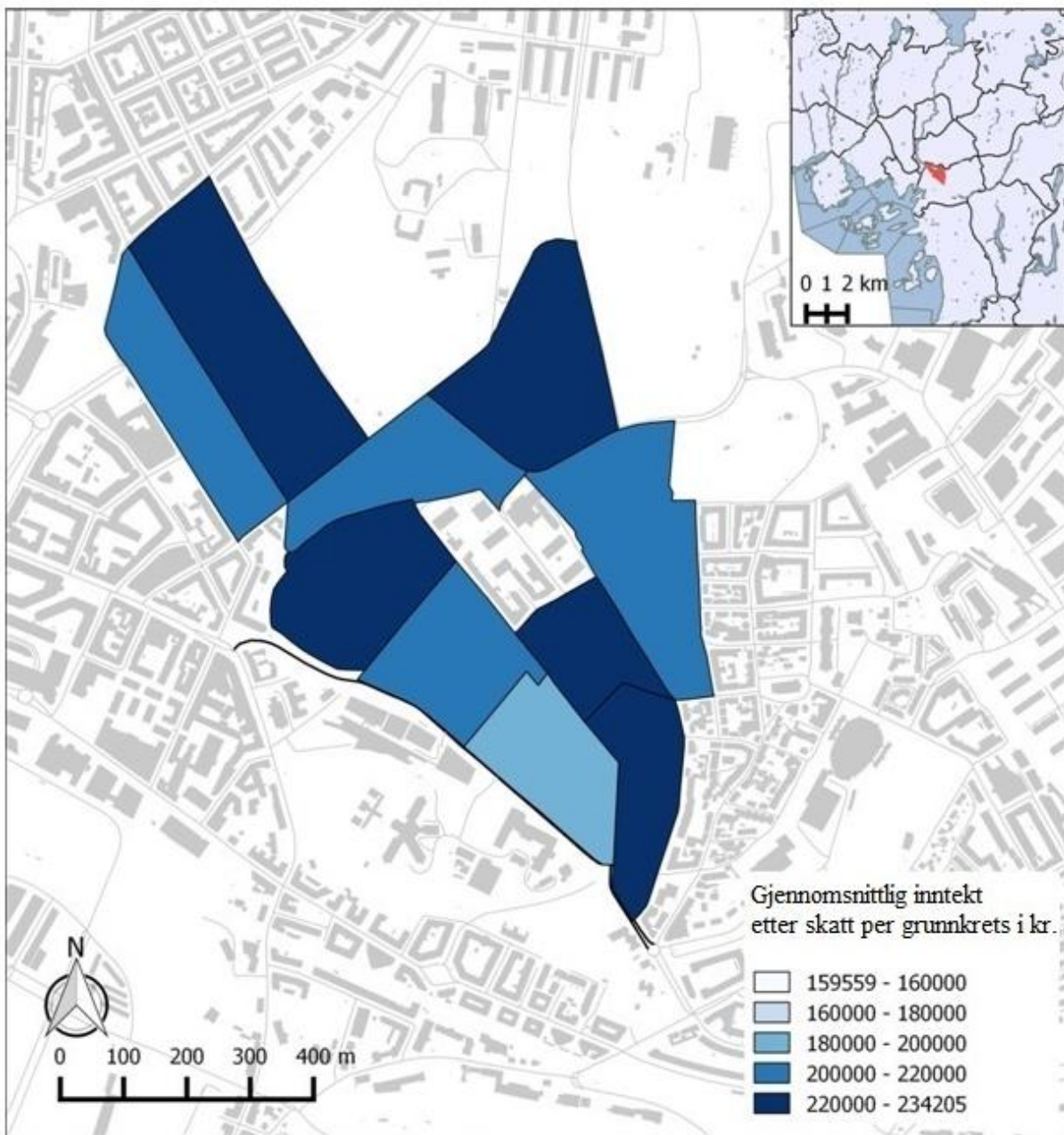
		Tøyen	Oslo
Alder	0-6	10	8
	7-17	9	11
	18-34	40	29
	35-49	25	23
	50 eller mer	16	29
	Totalt	100	100
Kjønn	Menn	52,1	49,5
	Kvinner	47,9	50,5
	Totalt	100	100
Landbakgrunn	Norge	45	63
	Norden	5	5
	Ikke-nordiske land	50	32
	Totalt	100	100
Høyeste utdanningsnivå	Ingen utdanning eller førskole	27	23
	Barneskole eller ungdomsskole	21	17
	Videregående skole	19	25
	Universitet/høyskole lavere nivå	21	22
	Universitet/høyskole høyere nivå	12	13
	Totalt	100	100
Gjennomsnittsinntekt etter skatt i kr.		213 359	254 430
N		13 154	599 230

Kilde: Aggregerte tall fra prosjektet "Neighbourhoods at Risk" ved Norges forskningsråd 2015.

I 2011 var gjennomsnittelig inntekt etter skatt for Oslo var på 254 430 kroner, mens det for Tøyen var på 213 359 kroner (Norges forskningsråd). Samtidig er verdt å merke seg at det også er store interne forskjeller mellom grunnkretsene på Tøyen, men ikke noe mønster, jamfør figur 1. Forskjellen mellom den grunnkretsen med høyest og lavest gjennomsnittsinntekt etter skatt er på hele 74 646 kroner.

Ifølge Oslo kommune, Bydel Gamle Oslo (2014) er det en av to beboere i grunnkretsene som eier sin egen bolig. Andelen av husholdninger som er avhengig av velferdsstaten og som sogner til områdeløftområdet, er klart større enn tilsvarende andeler for Oslo og Norge. Høyest andel hadde Nedre Tøyen med 25 prosent.

Samlet sett har Tøyen altså en lavere sosioøkonomisk status enn Oslo når det kommer til lengden på utdanning og gjennomsnittlig årsinntekt etter skatt. Figur 1 viser hvor Tøyen er i Oslo, samt inntektsfordeling etter grunnkretsnivå.

Figur 1: Kartet viser Tøyens lokalisering og gjennomsnittlig inntekt etter grunnkrets i 2011. Kilder: Aggregerte tall fra prosjektet "Neighbourhoods at Risk" ved Norges forskningsråd 2015 og Statens kartverk/Norge digitalt.

Det er ikke første gang det rettes tiltak mot Tøyen-området. I 1993 ble prosjektet "Miljøbyen Gamle Oslo" opprettet, som var et samarbeid mellom stat og kommune. Ifølge Miljøverndepartementet (2000) var statens mål å forbedre miljøet i byen i tråd med begrepet bærekraftig utvikling, lansert av Brundtlandkommisjonen. Oslo kommunes mål med prosjektet var derimot som et av flere tiltak å forbedre levekårene i Oslo indre øst. I prosjektets sluttrapport ble det konkludert med at tiltakene i prosjektet "... burde ha medført en utvikling i retning av bærekraftig byutvikling innenfor det geografiske området Gamle

Oslo” (Miljøverndepartementet 2000: 44). På grunn av manglende systematisk innsamling av data, kan rapporten ikke konkludere om prosjektet nådde sine mål om å forbedre miljøet i byen. Vedrørende målet om å forbedre levekårene i området, konkluderer rapporten med følgende: ”Med utgangspunkt i Oslo kommunes leveårsstatistikk, har Miljøbyen Gamle Oslo sannsynligvis ikke bidratt til å bedre levekårene i Gamle Oslo” (Miljøverndepartementet 2000: 44). Forklaringen som legges til grunn er at indikatorene man har operert med er lite anvendbare til å måle effekter av tiltakene i prosjektet.

Sammenfattet kan man konkludere med at ”Miljøbyen Gamle Oslo” ikke kan vise til statistikk som beviser at målsetningene ble oppnådd.

I Stortingsmelding nummer 14 fra 1994-95 om levekår og boforhold i storbyene, ble Oslo indre øst utpekt til det området i Norge der opphopning av levekårsproblemer er størst. Stortingsmeldingen pekte på en rekke hovedutfordringer knyttet til levekårsproblemene, og den foreslo blant annet disse tiltakene:

- ”- Sikre grunnleggende trygghet ved å forebygge og bekjempe vold, kriminalitet og rusmisbruk.
 - Redusere støy-, støv og miljøproblemer gjennom trafikksanering og bedre vilkår for kollektivtrafikken.
 - Fjerne uverdige boforhold, og bedre den totale arealbruk.
 - Bedre kvalifisering og oppvekstsvilkår for barn og unge.
 - Satse på identitets- og kulturskapende tiltak og styrke lokaldemokratiet.
- (Stortingsmelding 1995: 7).

Selv om det har gått over 20 år, er mange av problemene og utfordringene de samme. Ifølge Huse (2012) ønsket Oslo kommune allerede på 1970-tallet å heve standarden på de uverdige boforholdene folk levde under, blant annet ved oppussing av boligmasser. Målene med byfornyelsen var tosidig: På den ene siden ønsket myndighetene at indre øst skulle bli attraktiv for folk utenfor området som ønsket høyere boligstandard. På den andre siden ville myndighetene forbedre boforholdene for svake grupper i området. Fornyelsen av boligmassen var det ingen som bestridde. Derimot var beboerne bekymret for om de ville få råd til å flytte inn i de rehabiliterte boligene. Beboerne stilte spørsmål om fornyelsen var rettet mot området

i seg selv eller om beboernes levekår skulle forbedres. Deres kritikk viste seg å være berettiget. Huse påpeker med utgangspunkt i Bysveen & Wessel (1985), at halvparten av de som flyttet inn etter ferdigstillelsen av boligene, var mennesker med betydelig bedre økonomi enn de som flyttet ut før prosjektet startet. De tidligere beboerne klarte ikke de økte utgiftene, fordi deres inntekter ikke strakk til. Støtteordninger fra det offentlige ble også kuttet. Likevel har bydelen siden byfornyelsens oppstart opplevd en stadig økende sosial status.

I 1997 utviklet Oslo kommune og staten det såkalte Handlingsprogrammet for bedre levekår i Oslo indre øst. Målet var å bevilge 100 millioner kroner årlig til levekårsforbedrende tiltak. Ifølge Barstad & Skarðhamar (2006) har prosjektet vært vellykket, og man har opplevd en klar forbedring i levekårene sammenlignet med før prosjektets oppstart og Oslo generelt. Blant annet har det sosiale og fysiske miljøet fått en positiv forbedring, da det har blitt flere sosiale og kulturelle møteplasser. Et annet satsingsområde har vært å styrke skolen. Skolene selv har gitt tilbakemelding om at prosjektet har hatt et positivt bidrag. Angående negative sider som Handlingsprogrammet ikke har klart å forbedre, peker bomiljøet i de kommunale boligene seg ut. Det er fremdeles store trafikkmengder i indre øst, noe som har påvirkning på barns oppvekstvilkår. I rapporten fremheves det at gentrifisering ikke bør få for stort spillerom i indre øst.

Når det gjelder selve områdeløftet på Tøyen som Tøyenavtalen omhandler, er det overordnede målet at ”Områdeløft Tøyen skal bidra til at Tøyen oppleves som et trygt, inkluderende sted med utviklingsmuligheter” (Oslo kommune, Gamle Oslo 2014: 3). Dokumentet fastslår en rekke tiltak, slik det også beskrives i Tøyenavtalen. Dette inkluderer et Vitensenter, gratis kjernetid på Tøyen skole for elever ved Tøyen og Vahl skole, oppussing av Tøyen t-banestasjon, oppussing av Tøyen torg, forbedret renhold, færre kommunale leiligheter, nytt Tøyenbad, et sammenhengende grøntområde i Tøyenparken, nytt barnebibliotek, aktivitetshus i Kolstadgata, bemanningsnorm i barnehagen og flere plasser til kulturskolen. I tillegg understrekes det at områdeløftet skal ha en nedenfra og opp-tilnærming ved at lokalbefolkningen kan komme med ønsker om stedets utvikling. Det interessante med medvirkning er at Tøyenavtalen for lengst er vedtatt av politikerne. Medvirkningsaspektet for Tøyen-beboerne tiltrer dermed når elementene i avtalen er kunngjort, og ikke før selve beslutningsprosessen. Spørsmålet er derfor hvor stor innflytelse Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene hadde før den politiske beslutningsprosessen.

2.1 Den politiske debatten

I denne delen ønsker jeg å belyse den politiske dragkampen om plasseringen av Munch-museet. En introduksjon av den historiske utviklingen om plassering av nytt Munch-museum er viktig for å forstå vedtaket om nytt Munch-museum i Bjørvika.

Historisk sett er det ikke første gang Tøyen taper kampen om å ha en institusjon. Da plasseringen av Universitetet i Oslo ble bestemt i 1811, var Tøyen det tiltenkte området. Tøyen tapte kampen, og det ble heller utviklet 20 løkke-eiendommer som professorer med tilknytning til Universitet kunne benytte (Hanssen 1987). Selv om Tøyen ikke fikk Universitetet, ligger Universitetets Naturhistoriske museum der med attraksjoner som Botanisk hage, Zoologisk museum og Geologisk museum. Hagen fremstår den dag i dag som et flott rekreasjonsområde for Tøyens beboere og generelt for Oslos befolkning. Flyttingen av Munch-museet fra Tøyen til Bjørvika er med andre ord et nytt institusjonstap for området.

Utgangspunktet for den politiske dragkampen om nytt Munch-museum kan knyttes til verdien på verkene til Munch, og at maleren testamenterte hovedsamlingen til Oslo kommune.⁵ Årsberetningen fra Munch-museet (Oslo kommune 2013) anslår at samlingen som er utstilt i Oslo i kroner og øre er verdt flere hundre milliarder. Et eksempel på verdien av samlingene ble tydelig i 2012, da ”Skrik” ble solgt for nesten 120 millioner dollar.⁶ Dette var datidens dyreste bilde som var solgt på auksjon. Munchs verker har også en betydelig historisk og kulturell verdi. Årsberetningen (Oslo kommune 2013) slår fast at Munchs kunst er uerstattelig, og den anses for å være Norges viktigste bidrag til den internasjonale kunsthistorien. Den kulturelle arven Munch etterlot seg har derfor blitt en høyst politisert og aktuell sak.

Debatten om lokalisering av et nytt Munch-museum kan tidsmessig relateres til starten av 2000-tallet. Allerede i 2002 ønsket daværende kulturbyråd i Oslo, Kjell Veivåg, å legge Munch-museet til Vestbanen.⁷ Vestbanen ble omtalt som et egnet sted for samlokalisering av ulike kulturinstitusjoner. Dette forslaget ble som kjent avvist. Etter ranet av *Skrik* og *Madonna* i 2004 ble det satt i gang en utredning om nødvendige utvidelser og sikkerhetstiltak

⁵ <http://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivverket/Statsarkivet-i-Oslo/Norges-dokumentarv-Statsarkivet-i-Oslo/Edwards-Munchs-testamente-og-doedsbo> Lest 21.08.2014.

⁶ <http://www.aftenposten.no/kultur/Skrik-pa-femteplass-over-verdens-dyreste-6820131.html> Lest 21.08.2014.

⁷ <http://www.nrk.no/kultur/munch-museet-til-vestbanen-1.527725> Lest 04.08.2014.

av museet. Ifølge Aslaksen & Skaug (2011: 41) lanserte HolteProsjekt i 2006 følgende løsninger på oppdrag fra kommunen:

- ”A) Bygge om eksisterende anlegg.
- B) Beholde eksisterende anlegg og bygge nytt.
- C) Rive eksisterende anlegg og bygge nytt”

Alternativt B ble foretrukket, både fordi man ikke behøvde å stenge Munch-museet i byggeperioden, samt at dette alternativet var billigst og ga størst volum.

Til tross for et erkjent utbyggingsbehov og et konkret forslag liggende på bordet, drøydde saken ut i tid. Våren 2007 kom det kritikk fra opposisjonen i Oslo kommune om manglende utvikling i saken. Daværende byrådsleder for Høyre, Erling Lae, skyldte på at idretten hadde fått for mye penger og at det dermed ikke var nok penger til nytt Munch-museum i denne omgang. Ved kommunevalget samme år var det også lite blest om Munch-saken (Skaug 2013). Mai 2008 ble det derimot klart at Munch-museet skulle flyttes til Bjørvika med Stenersen-museet og Deichmanske bibliotek som naboer.⁸ Erling Lae påtok seg æren for å ha sikret et flertall for flyttingen i bystyret. Formelt sett ble ikke vedtak om bygging av Munch-museet gjort før september 2008. Ifølge Aslaksen & Skaug (2011) var verken bydelene eller bystyret varslet om flytteplanene før de var kjent i media. Lae hadde klart å sikre flertall i kulissene. Året etter ble det klart at bygget ”Lambda” hadde vunnet arkitektkonkurransen om å huse bildene til Edvard Munch.

Etter som media omtalte saken i større grad, ble det stadig mer interesse for den i offentligheten rundt våren 2009. Motstanden av flytting av Munch-museet fra Tøyen til Bjørvika var stor i befolkningen, og hele 2000 underskrifter ble samlet inn som en protest mot omlokaliseringen. Til tross for motstand og en rekke kritiske røster mot omlokaliseringen, ble Lambda-prosjektet, august 2009, vedtatt i bystyret med 36 stemmer for. Partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti sto bak vedtaket mot Arbeiderpartiet, Kristelig folkeparti og Rødt sine 23 stemmer (Aslaksen & Skaug 2011). Skaug (2013) skriver at debatten etter vedtaket i bystyret omhandlet hvordan Lambdas utseende, plassering og byggets høyde i forhold til resten av bylandskapet skulle være. Angående sistnevnte punkt,

⁸ <http://www.dagbladet.no/kultur/2008/05/28/536524.html> Lest 05.08.2014.

kom Riksantikvaren med innsigelser i 2010 om at Lambda-prosjektet er i strid med Oslo kommunes reguleringsplan og at selve bygget ødelegger blant annet sikten fra Middelalderparken.⁹ Året etter kom imidlertid Oslo kommune og Riksantikvaren til enighet om en reguleringsplan for Munch-museet og Deichman-bygningen, etter megling hos Fylkesmannen. Ivaretagelse av utsikt mot fjorden var en del av kompromisset. I mellomtiden hadde det politiske flertallet for Lambda i Bjørvika slått sprekker. Den 14. desember 2011 satte SV, Ap, Rødt og Miljøpartiet de grønne en stopper for videreutvikling av Lambda i Bjørvika. Prislappen på Lambda fram til dette tidspunktet var på nærmere 110 millioner kroner.¹⁰ SV hadde snudd i saken til fordel for nytt Munch-museum på Tøyen. Det samme hadde Frp, men her var det et ønske om å legge Munch til Tullinløkka/Nasjonalgalleriet. Ifølge Skaug (2013) bestilte byrådet en utredning om alternativer for nytt Munch-museum både på Nasjonalgalleriet og Tøyen. Begge alternativene ble ferdiggjort 2012, og de estimerte ferdigstillelsene i de to alternativene av Munch-museet ble satt til 2022. En avklaring om det nye Munch-museets framtid virket derfor svært usikker med tre ulike alternativer og politisk uenighet om saken. Mars 2013 fikk derimot Munch-saken en ny vending ved at daværende kulturminister Hadia Tajik lovet statlig støtte på 30 prosent av totalkostnaden til nytt museum. Hun påpekte at staten stiller penger til disposisjon, men at lokaliseringen til det nye museet er et lokalt anliggende. Tajik uttalte til Aftenposten 13.03.2013 hva som er statens krav til økonomiske bidrag til nytt museum:

”Før vi kan bidra, må Oslo kommune sende inn en fullverdig søknad. Den søknaden vi har fått nå mangler flertall. Den har ikke demokratisk forankring i Oslo kommune, og i tillegg så mangler den noen rent tekniske detaljer som tomteknader og infrastruktur. Det må de få på plass”¹¹

Signalet til Oslos politikere var derfor tydelig: Ingen avtale, ingen statlig støtte. Statsrådets utspill kan ha vært en utløsende faktor som trigget Oslo-politikerne til å bli enige. Den 28. mai 2013 ble, som nevnt innledningsvis, partiene Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti enige om en avtale om Munch-museet og utvikling av Tøyen. SV, som hadde ønsket nytt museum på Tøyen siden 2011, forkastet dette til fordel for utvikling av Tøyen-området i et kompromiss med de nevnte byrådspartiene. Kritikken mot SV lot ikke vente på seg. Arbeiderpartiets Anders Rødberg-Larsen uttalte til Aftenposten 28.05.2013 at

⁹ http://www.aftenposten.no/kultur/Slik-blir-Lambda-i-Bjorvika-7214051.html#.U-1K-vl_u5g Lest 06.08.2014.

¹⁰ http://www.aftenposten.no/kultur/Lambda-skrinlegges-6720816.html#.U-IX3vl_u5g Lest 06.08.2014.

¹¹ http://www.aftenposten.no/kultur/Tajik-villig-til-a-punge-ut-for-nytt-Munch-museum-7145757.html#.U-le5fl_u5g Lest 06.08.2014.

”...SV har solgt sjela si alt for billig til Høyre-siden”.¹² Mer konkret gikk kritikken ut på at tiltakene SV hadde fått gjennom kunne vært oppnådd uten å måtte inngå en avtale om å flytte Munch-museet vekk fra Tøyen. I en kronikk på Aftenposten.no den 31.05.2013 svarer SVs gruppeleder i Oslo bystyre, Marianne Borgen, på kritikken og hvorfor SV snudde i saken: ”Vi var kommet i en situasjon hvor både Munchs kunst og befolkningen på Tøyen sto igjen som tapere.”¹³ Hun utdyper at SV har en sosialpolitisk profil og at det derfor var viktig å få på plass avtalen. Borgen avviser kritikernes påstander om at løftene på Tøyen ville blitt realisert også uten en Munch-avtale.

Fremskrittspartiets begeistring for byrådet i Oslo var heller ikke stor da Munch-avtalen ble kjent. I likhet med Arbeiderpartiet var ikke Frp kjent med avtalen før den forelå i offentligheten. Aftenposten skrev følgende uttalelser fra Carl I. Hagen, samme dag som avtalen forelå, at ”det er uaktuelt for Frp å forhandle med byrådspartiene om neste års budsjett, slik de pleier”.¹⁴ Høyre-politiker og byrådsleder i Oslo, Stian Berger Røsland uttalte i etterkant at han håpet Frp ville fortsette budsjettsamarbeidet. Senere på året gikk Frp likevel med på å støtte byrådspartiene.¹⁵

Uttalelsene fra både Ap og Frp viser at denne saken er brennhet politikk. Det har vært mye prestisje og penger på spill i denne saken for de ulike politiske partiene. SV blir fremstilt som den store seiersherren, fordi partiet har fått gjennom satsing på byutvikling i Tøyen-området i bytte med omlokaliseringen av Munch-museet. Byrådspartiene kan også karakteriseres som delvis politiske vinnere, fordi deres standpunkt om Lambda i Bjørvika endelig ble vedtatt. Kulturredaktør i Aftenposten, Veslemøy Østrem, ytret at ”både Ap og Frp er spilt langt utover sidelinjen.”¹⁶ Dette er også de to desidert største taperne i saken, nettopp fordi de aldri fikk en endelig påvirkning på utfallet i saken. Et annet interessant aspekt ved Tøyenavtalen er at de tradisjonelle, politiske samarbeidskonstellasjonene er satt til side. SVs enighet med byrådspartiene Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er om ikke enestående, så sjelden. Tradisjonelt står SV nærmere Arbeiderpartiet, mens byrådspartiene i Oslo historisk har hatt et

¹² http://www.osloby.no/nyheter/SV-har-solgt-sjela-si-billig-7213566.html#.U-ll8fl_u5g Lest 06.08.2014.

¹³ http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/En-seier-for-Oslo-7217335.html#.U-N3-fl_u5g Lest 07.08.2014.

¹⁴ http://www.osloby.no/nyheter/Frp-vil-ikke-samarbeide-med-Oslo-byradet-om-neste-ars-budsjett-7213897.html#.U-loSfl_u5g Lest 06.08.2014.

¹⁵ http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Usikkerheten-var-stor-og-historisk---og-varte-til-siste-slutt-7403763.html#.U-N9Wfl_u5g Lest 07.08.2014.

¹⁶ http://www.aftenposten.no/meninger/Tilbaketogets-triumf-7214002.html#.U-NE9fl_u5h Lest 07.08.2014.

tett samarbeid med Fremskrittspartiet. Saken viser med andre ord at det er mulig å inngå politisk flertall utover de klassiske, politiske samarbeidslinjene. Veslemøy Østrem kaller derfor SVs snuoperasjon for ”tilbaketogets triumf” når de velger å bryte med standpunktet til Arbeiderpartiet og Rødt til fordel for en avtale med byrådspartiene:

”Så skulle det altså bli SV som ble tilbaketogets helter ved å gi seg i tide til at et Munch-vedtak nå kan fattes allerede om en uke eller to, i god tid før sommeren. Samtidig har partiet fått presset gjennom storstilt byutvikling i Oslo øst.”¹⁷

Etter mange år med politiske diskusjoner, planlegging og endrede standpunkter fra ulike politiske partier, kan Edvard Munchs verker få et nytt lokale lokalisert i Bjørvika. Prisen på det nye museet er beregnet til drøye 2,7 milliarder kroner (Oslo kommune, byrådssak 2014). Oppstart for byggeperioden er satt til 2015 og vil vare til 2018 med åpning for publikum i 2019.¹⁸ Tøyen-området vil også oppleve en storstilt satsing både fra lokale og statlige myndigheter. September 2013 lovte den daværende rød-grønne regjeringen å gi 25 millioner kroner årlig til bydelen Gamle Oslo frem til 2018¹⁹, det samme beløpet Oslo kommune har lovet i Munch-avtalen.

2.2 Argumenter for og imot flyttingen av Munch-museet fra Tøyen

Ifølge Aslaksen & Skaug (2011) ble valget av Tøyen som lokalisering for Munch-museet i 1963 begrunnet med at det var viktig å spre kulturinstitusjonene i Oslo by, samt tilknytningen Edvard Munch hadde til Tøyen. Det ligger med andre ord et geografisk og historisk argument til grunn for lokaliseringen på Tøyen. Motstanderne av flyttingen av Munch-museet fra Tøyen har derfor argumentert for at dette vil rokke ved den etablerte tilknytningen Munch-museet har til Tøyen-området. Blant skeptikerne er Kåre Willoch, som uttalte i VG i 2009 at han ”...tror Edvard Munch ville snudd seg i graven hvis han hadde visst om planene for Munch-museet i Bjørvika” (Krogstad 2011: 32). Et annet argument imot flyttingen kan være av økonomisk karakter. Utredninger har vist at et nytt Munch-museum på Tøyen ville kostet under halvparten av kostnadene tilknyttet Lambda-prosjektet (Skaug 2011). Det er også kritiske røster imot utformingen av Lambda. Hutchings & Skaug (2011) stiller seg undrende

¹⁷ http://www.aftenposten.no/meninger/Tilbaketogets-triumf-7214002.html#.U-Nmhfl_u5i Lest 07.08.2014.

¹⁸ <http://byplanoslo.no/content/deichmanske-og-munchmuseet-%E2%80%93-hva-n%C3%A5> Lest 07.08.2014.

¹⁹ http://www.osloby.no/nyheter/Apner-pengesekken-for-Gamle-Oslo-7302086.html#.U-NZsvl_u5g Lest 07.08.2014.

til Lambda som museumskonsept, på grunn av den vertikale formen, og mener at dette vil føre til plassmangel.

”Et museumsbygg må gi den best tenkelige oppbevaring av uerstattelige kunstverk. All risiko må reduseres til et oppnåelig minimum og forenes optimalt med hensynet til publikum. Museer blir derfor praktisk talt aldri bygget vertikalt, heller ikke med store glassflater” (Hutchings & Skaug 2011: 78).

Et argument som er benyttet *for* flytting av Munch-museet til Bjørvika, er knyttet til den *generelle* byutviklingen. I tillegg til å nå målet om et fremtidsrettet og moderne museumsbygg, er byrådets mål at utbyggingen av Lambda skal ”... bidra til å forsterke byutviklingen i Bjørvika, og styrke Oslos profil som internasjonal kulturby” (Oslo kommune, Byrådet 2014: 1). Det siste målet kan knyttes til det som i litteraturen omtales som ”konkurranse i et globalt byhierarki” (Bergsli 2005: 90). Ifølge Bergsli kjennetegnes den postmoderne byutviklingen av entreprenørpolitikk, det vil si at myndighetene legger mulighetene best til rette for private interesser, slik at de kan drive forretningsvirksomhet. Dette kalles for offentlig-privat samarbeid. Målet med politikken er å tiltrekke fri kapital, høyteknologisk arbeidskraft, investeringer og turister. Munch-museet er dermed et element blant flere som sikter mot å løfte Oslos status i byhierarkiet. Bypolitikken som er skissert har vært kritisert for å være ensrettet mot pengesterke grupper, uten å ta hensyn til mangfoldet i befolkningen. Kritikere av prosjekter som dette hevder at lokale forhold ikke blir tatt med i betraktningen, og at det utvikles en forbrukskultur for de med god økonomi. Ifølge Skrede (2011) kan Lambda spille en viktig rolle i byfornyelsen og den kan generere effekter utover sin status som kulturinstitusjon. Samtidens byutvikling er kjennetegnet av at kulturen spiller en hovedrolle. Evans (2005) omtaler kulturledet regenerering, der kulturen er en viktig faktor i byfornyelsen. Kulturbygg spiller veldig ofte hovedrollen i byfornyelsen, og har som mål å fremme et nytt byimage, utløse gentrifisering og tiltrekke turister i konkurranse mot andre byer (Doucet et al. 2010). Det overordnede målet er økonomisk vekst, med kultur og kulturbygg som katalysatorer. Lambda og Bjørvika er et eksempel på kulturledet regenerering, og dette inspirerer denne satsingen. Kritikerne av flyttingen har påpekt at Munch-museet på Tøyen er forankret i et nasjonalt kollektivt minne og har en viktig historisk funksjon.

Omlokaliseringen av Munch-museet fra Tøyen til Bjørvika innebærer ikke bare den fysiske

omplusseringen, men det omhandler også hvilket geografisk nivå museet er en del av. Valget av Tøyen som sted i 1963 ble begrunnet med å gi området et løft. Intensjonen var å bruke museets symbolske funksjon til å fremme det lokale geografiske området på Tøyen. Ved omlokaliseringen til Bjørvika, flyttes også Munch-museet til et høyere geografisk nivå, da ringvirkningene handler om utvikling i hele Oslo. Man kan dermed se en skalaeffekt av plasseringen av Munch-museet. Dette kan tolkes som et argument for å flytte Munch-museet til Bjørvika. Vinnerne av dette utfallet er Oslo by som helhet i konkurranse med andre byer, mens taperen av omlokaliseringen er Tøyen-området og folka som har tilhørighet til området.

Et annerledes argument gjelder ønsket om byutvikling i Tøyen-området. I likhet med Handlingsprogrammet som ble omtalt tidligere, kan motivene for materiell oppgradering og økt satsing på området veie mer enn å beholde Munch-museet. Her dreier det seg om et valg mellom to alternativer; materiell opprusting og bevaring av Munch-museet som noe symbolsk og viktig for området. Angående geografibaserte tiltak rettet mot et spesifikt område, er det et spørsmål om slike prosjekter har effekt. Handlingsprogrammet fra 1997 løste for eksempel ikke alle problemene ved indre øst i Oslo. Et aktuelt spørsmål er derfor om man kunne oppnådd *både* byutvikling *og* bevaring av Munch-museet på Tøyen.

Oppsummert kan man si at argumentene *for* flytting av Munch-museet til Bjørvika er relatert til et større byutviklingsperspektiv med tanke på å øke Oslos internasjonale status.

Argumentene *imot* flytting av Munch er knyttet til den historiske og kulturelle tilknytningen museet har til Tøyen-området, samt at Tøyen-alternativet ville vært en billigere løsning enn Lambda.

De nevnte argumentene dannet altså føringene for det som skulle bli forhandlingene som ledet fram til Tøyenavtalen. Kontekstkapittelet har vist at det både er gode argumenter for og imot flyttingen av Munch-museet. Det som virker tydelig, er at politikerne har prioritert å bruke Munch-museet som virkemiddel til å fronte Oslos posisjon i konkurranse med andre byer, istedenfor å vektlegge Munch-museets betydning for Tøyen. Politikk handler om å fatte avgjørelser noen støtter, og som andre ikke støtter. Kontekstkapittelet har vist at Tøyen har en sammensatt befolkning med ulikt sosioøkonomisk utgangspunkt. Det eksisterer flere interne variasjoner i området, både sosialt, økonomisk og geografisk, noe som tilsier at det kan være mange ulike interesser i området. Det er derfor vanskelig å si hvilke elementer i Tøyenavtalen som er ”lokalt forankret.”

For å besvare oppgavens tittel - ”Tøyenavtalen – er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?” – vil jeg nå bevege meg over på det teoretiske utgangspunktet for oppgaven.

3 Stedsidentitet og makt

Den første delen av teorikapittelet vil omhandle Tøyen-beboernes grunnlag for interesser i Munch-museet og Tøyenavtalen. Aktørene er som kjent politikerne og partiene som deltok i beslutningsprosessen, og Tøyen-beboerne som blir påvirket av vedtaket. Hensikten med å diskutere grunnlaget for interessene til aktørene er knyttet til del to av teorikapittelet, som omhandler makt og avmakt. På den ene siden er tanken å vise hvilke interesser som vinner frem i en beslutningsprosess med utgangspunkt i makt som et bytteforhold. På den andre siden er det interessant å belyse hvorvidt interessene til Tøyen-folk og Løft Tøyen-aktørene, som blir påvirket av vedtaket uten å ha deltatt i beslutningsprosessen, blir hørt eller ikke.

3.1 Påvirkningsfaktorer for Tøyen-beboernes interesser i Munch-museet

3.1.1 Stedsidentitet

Litteraturen om stedsidentitet og stedstilhørighet er økende og omfattende. Utgangspunktet for det første begrepet er at det eksisterer et helhetlig og gjensidig forhold mellom folk og deres fysiske miljø. Mennesker påvirker steder, og steder påvirker måten mennesker ser på seg selv. Cresswell (2004) viser til John Agnews tredelte forståelse av sted som noe meningsfullt. Den første forståelsen gjelder lokalisering som i et fast geografisk punkt på jordoverflaten, eller med referanse til by. Dette impliserer at vi kan skille mellom steder, for eksempel mellom Oslo og Bergen. "Locale" er det andre begrepet Cresswell viser til. Her belyses de materielle omgivelsene for sosiale relasjoner, hvilket betyr selve formen på stedet der folk lever sine liv. Agnews siste aspekt, "sense of place", tar for seg den subjektive og følelsesmessige tilknytningen mennesker har til bestemte steder. I sum gir disse tre aspektene av sted gir en god intuitiv forståelse av begrepet og måten det brukes på.

Som jeg nevnte innledningsvis, definerer Hauge (2007) stedsidentitet som individets inkorporering av sted i et større selvkonsept. En sammensetning av minner, ideer, tolkninger, og følelser tilknyttet det fysiske miljøet kan relateres til begrepet. Det blir påpekt at stedstilhørighet er en del av stedsidentiteten, men at stedsidentitet er noe mer enn stedstilhørighet. Altman & Low (1992) relaterer, som også nevnt innledningsvis, stedstilhørighet til den følelsesmessige og kulturelle relasjonen mellom menneske og sted. Det er med andre ord utvikling av følelser til sted som gir grunnlaget for begrepet stedstilhørighet. Hauge (2007) presiserer at forskningen ikke har noe sikkert svar på når det følelsesmessige aspektet til sted blir en del av vår selvidentitet. Dette impliserer at menneskets forhold til sted

starter med følelser for så å utvikle seg til å bli en del av vårt selvkonsept.

Lalli (1992) presenterer fire tradisjoner som har bidratt til forskning på stedsidentitet i en psykologisk kontekst. Det kognitive perspektivet er det første, og denne retningen vektlegger såkalte ”kognitive kart” eller representasjoner som sentralt for romlig atferd. På den ene siden har man en orienteringsrelatert representasjon som fokuserer på hvordan man bearbeider informasjon når man beveger seg i miljøer, for eksempel i byen. På den andre siden har denne retningen hatt fokus på innholdsrelaterte representasjoner av landskapet, gjerne symbolske objekter.

Den andre tradisjonen er det fenomenologiske, og har hatt stor påvirkning på psykologiens arbeid. Retningen har hatt fokus på det følelsesmessige aspektet av menneskets tilknytning til miljøet. Mennesket opplever og erfarer trekk ved miljøet, og virkeligheten blir således en del av mennesket.

Den tredje retningen inneholder temaer om selvkonseptteorier. Sentralt står begrepet ”selvkonsept” som tar utgangspunkt i at selvet er et resultat av sosiale differensieringsprosesser, noe som igjen er styrt av sosiale erfaringer og opplevelser. Mennesket er med andre ord i stand til å skille seg selv fra andre og sitt fysiske miljø, for dermed å utvikle et såkalt selvkonsept. Lalli (1992) påpeker at selvkonseptet er en del av den subjektive representasjonen av selvet. Hauge (2007) skriver at denne prosessen starter i tidlig barnealder, og dermed har barn en iboende egenskap som gjør at stedsidentiteten utvikles.

Den fjerde og siste retningen er den sosiologiske påvirkningen. Urban sosiologi er den undergruppa som har hatt mest å si for forståelsen av psykologiske prosesser i byer. Det blir argumentert for at mange møter i bymiljøer leder til en kald distansert atferd hos bybeboerne. Konsekvensene av dette er at byen blir et sted med distanserte forhold, og et sted der folk selektivt tar til seg informasjon (Lalli 1992).

Av disse fire retningene anser jeg først og fremst den fenomenologiske tradisjonen og den tredje tradisjonen om selvkonseptteorier for å være de viktigste aspektene ved stedsidentitet i min oppgave. Det fenomenologiske er viktig med tanke på at mennesket opplever miljøet, mens selvkonseptteorier er en elementær egenskap i mennesket som gjør at menneskets forhold til steder kan utvikles. Jeg anser det kognitive og det sosiologiske perspektivet som

mindre relevante i min oppgave.

Etter å ha gjort rede for den akademiske bakgrunnen for begrepet er det passende å avklare stedsidentitetsbegrepet og dets forhold til urbane forhold, nettopp fordi oppgavens rammer omfatter et byområde i Oslo. Huges definisjon om inkorporering av sted i selvkonseptet kan være et konstruktivt utgangspunkt. I denne konteksten er det snakk om urbane forhold.

Proshansky (1978) argumenterer for hvordan bylivet kan skape en såkalt ”urban type”, eller bybeboer. Han tar utgangspunkt i begrepet ”selvidentitet” for å lage en tilnærming til hvordan byen påvirker mennesket. På den ene siden, som Hauge også er inne på, handler selvidentiteten om hvordan barnet blir sosialisert innenfor familien, etnisitet og sosiale grupper. Disse faktorene former individets selvidentitet. På den andre siden blir det fremhevet at det fysiske miljøet har blitt forsømt når det gjelder selvidentiteten. Proshansky bruker familien som et eksempel. Familien er ikke bare familiemedlemmer som mor, far og sønn, men familien har også et fysisk aspekt, nemlig hjemmet. Ulike steder påvirker med andre ord selvidentiteten. Selvidentiteten består av en rekke underidentiteter som kjønn, klasse, religion osv. Poenget er at stedsidentiteten også er en del av selvidentiteten. Proshansky (1978: 155) definerer derfor stedsidentitet på følgende måte:

”By place-identity we mean those dimensions of self that define the individual’s personal identity in relation to the physical environment by means of a complex pattern of conscious and unconscious ideas, beliefs, preferences, feelings, values, goals, and behavioral tendencies and skills relevant to this environment”.

Proshansky (1978) argumenterer for at det eksisterer ulike geografiske sfærer for økonomiske, politiske og sosiokulturelle aktiviteter. Dermed er den urbane stedsidentiteten til individet mangfoldig. Et annet poeng, og kanskje enda mer interessant, er at individets selvidentitet ikke bare blir formet av de ulike sfærene, men også etter individets evne til å velge mellom dem. Et individs stedsidentitet i urbane sfærer er med andre ord knyttet til friheten til å velge miljøer og steder man identifiserer seg med. Dette medfører at sfærer og steder i byen er sårbare for endring, rett og slett fordi folk kan velge hvilke steder de foretrekker. Poenget til Proshansky er at bybeboerne tilpasser seg det fysiske miljøet etter som det er i endring. Bybeboeres urbane stedsidentitet kan derfor påvirkes ved deres egne valg av steder, og ved endringer i det fysiske miljøet og sfæren.

En forfatter som påpeker at stedsidentitet ikke nødvendig behøver å være synonymt med det lokale miljøet, er Doreen Massey (1991). Hun argumenterer for at samtidens raske verden, eller tidrom-sammentrekninger, påvirker hvordan mennesker forholder seg til steder. Steder er ikke statiske, men er stadig i forandring. Stedsfølelse kan kun forstås hvis man knytter et sted til andre steder, og det globale kan påvirke det lokale, og omvendt. Poenget i denne sammenheng er at stedsidentitet, eller sense of place, ikke behøver å være lokalt, men kan også være globalt.

Relevansen av stedsidentitetsbegrepet for studien er knyttet til om Munch-museet utgjør en identitetsmessig markør for Tøyens beboere og Tøyen-området. Hvis man ser på Hauges definisjon ”inkorporering av sted i selvkonseptet”, så er dette høyst relevant. Noen Tøyen-beboere kan føle at Munch-museet er en del av Tøyens identitet, og dermed ha stolthetsfølelse knyttet til dette, mens andre beboere ikke vektlegger Munch-museet som en viktig del av Tøyens identitet. Mitt poeng er at Munch-museet kun er én av flere steder eller attraksjoner på Tøyen. Det betyr med andre ord at det er flere steder eller elementer ved Tøyen som er inkorporert i selvkonseptet til folk. Det er for eksempel ikke utenkelig at noen Tøyen-beboere vil uttrykke at Tøyenbadet eller Botanisk hage er viktigere for Tøyens identitet enn Munch-museet. Jeg vil understreke at steder påvirker mennesker og at mennesker påvirker steder, og at selvkonseptet ”is the result of a complex association between self and urban environment” (Lalli 1992: 294). Det gjensidige forholdet mellom mennesker og steder er derfor et viktig element i forståelsen av Munch-museet betydning for Tøyens identitet.

3.1.2 Stedstilhørighet

Begrepet er allerede blitt definert som en del av stedsidentiteten, og det vil si som den følelsesmessige relasjonen mennesker har til steder. Scannell & Gifford (2010) har utviklet et tredelt rammeverk for å studere stedstilhørighet. De anerkjenner, i likhet med andre forfattere, at stedstilhørighet og beslektede begreper overlapper hverandre, og at det derfor er viktig å konkretisere substansen i begrepene man benytter. Hovedelementene i modellen deres er *person*, *process* og *place*, og modellen bygger på definisjoner og ulike dimensjoner i litteraturen om stedstilhørighet.

Person er den første dimensjonen av modellen, og tar utgangspunkt i aktøren, altså hvem som er tilknyttet. Forfatterne skiller mellom individuell og kollektiv stedstilhørighet. Førstnevnte

tar ofte utgangspunkt i personlige erfaringer og opplevelser, og denne retningen er gjerne relatert til personlige minner eller selvrealiseringer. Den kollektive stedstilhørigheten er knyttet til grupper av mennesker, da den symbolske betydningen til steder ofte er fellesnevneren blant gruppemedlemmene. Historiske og religiøst viktige steder som Mekka og Jerusalem blir fremhevet som klassiske eksempler. De påpeker at individuell og kollektiv stedstilhørighet ikke nødvendigvis er uavhengige hverandre, fordi man for eksempel kan oppleve både kollektiv og individuell religiøs stedstilhørighet.

Process omfatter måtene individer og grupper relaterer seg til sted. Dette kan foregå på tre ulike nivåer. Det første planet er det følelsesmessige og fremheves som uunnngåelig, og kan inkludere følelser som frykt, hat og kjærlighet. Spesielt ved naturkatastrofer eller krig kan følelser utløses, da mennesker må forlate sine hjemsteder. Videre, inkluderer prosessaspektet kognitive elementer som minner, meninger, tro og kunnskaper som individer synes er viktige. Scannel & Gifford poengterer at denne delen er tett knyttet til stedsidentitet, og at "connections to place may be cognitive, and can sometimes be incorporated, at the most personal level, into one's self-definition" (Scannel & Gifford 2010: 3). Endelig blir atferd trukket fram som en del av prosessaspektet ved stedstilhørighet. Tanken er at nærhet til sted, ofte gjennom bostedstid, øker ens stedstilhørighet. I forskning og litteratur om hjemlengsel, viser det seg at folk som har vært borte fra hjemstedet sitt over lenger tid, uttrykker ønske om å dra hjem. Menneskets forhold til steder formes altså ikke bare gjennom følelsesmessige kognitive prosesser. Cresswell (2004) skriver at steder også kan formes av menneskers bruk og ærender på et sted. Poenget er å se utover det symbolske, og heller legge vekt på bruken av det fysiske miljøet, for eksempel i denne sammenheng, Munch-museet. Jeg vil derfor med dette synet argumentere for at mening om steder kan fremkalles gjennom aktiv bruk av stedene. Det er derfor interessant å finne ut om det er en sammenheng mellom bruken av Munch-museet, brukernes mening om museets betydning for Tøyens identitet, og hva dette har å si for Tøyen-beboernes interesser. Munch-museet er kanskje et sted som betyr mest for kunstinteresserte, og mindre for de som kun ønsker å tilbringe tid på et sted for rekreasjon. For den sistnevnte gruppen er Tøyenparken og kanskje Botanisk hage, bedre egnede steder. Men hovedbudskapet er altså at menneskers forhold til sted kan formes gjennom fysisk tilstedeværelse og aktiv bruk.

Den tredje og avsluttende delen i modellen er *place* eller sted. Spørsmålet Scannel & Gifford stiller er hva det er med steder som mennesker knytter seg til. Ved å henvise til eksisterende

litteratur, fremhever de sosiale og fysiske dimensjoner. Den sosiale dimensjonen har generelt betydd mer enn den fysiske, fordi mennesker gjerne tilknyttes steder gjennom sosiale relasjoner og gruppeidentitet. På den andre siden kan også fysiske trekk ved steder påvirke tilhørighet. Et interessant aspekt som blir trukket fram er at individer ofte ikke tiltrekkes de fysiske aspektene bokstavelig talt, men til selve betydningen av det fysiske. Det er med andre ord den symbolske verdien av det fysiske som spiller en større avgjørende rolle for menneskets tilhørighet til sted. I denne sammenheng kan den symbolske betydningen av Munch-museet spille en større rolle enn det fysiske.

Lewicka (2011) henviser til Scannel & Giffords modell i sin stedstilknytingsanalyse over de siste 40 årene. Hun skriver at aspektene *place* og *process* har blitt neglisjert av forskningens overfokus på *person*, og foreslår en endring i forskningen på stedstilhørighet. Hennes kritikk går ut på at det fremdeles er mangel på teori om stedstilhørighet, men til tross for økt globalisering og mobilitet, sier hun at det ikke er noen grunn til bekymring for forskere som føler seg arbeidsledige. "Sense of place and place attachment continue to be an important part of human existence, and this in itself is fascinating" (Lewicka 2011: 226). Mennesker er med andre ord på søken etter steder som man kan knytte til sin identitet.

Sammenfattet kan man si at stedsidentitet er noe mer enn stedstilhørighet, og at det følelsesmessige aspektet ved stedstilhørighet gjerne utvikler seg til å bli en del av vår identitet eller selvkonsept. Hauges definisjon om inkorporering av sted til selvkonseptet er en bred definisjon på stedsidentitet, mens Proshanskys definisjon gir en mer inngående forståelse av menneskets relasjon til sted. Teorier om selvkonseptet har bidratt mest til å forstå forholdet mellom mennesket og det fysiske miljøet, men man skal ikke glemme det fenomenologiske perspektivet som har bidratt med den emosjonelle forståelsen mennesket har til sine omgivelser. Totalt sett kan stedsidentitet være så mangt, fordi mennesker og steder og uhyre komplekst.

Det at stedsidentitet er videre begrep enn stedstilhørighet betyr i praksis at det er mest hensiktsmessig å bruke stedsidentitet mest i oppgaven. Min forståelse er at stedstilhørighet omfatter mer personlige erfaringer som for eksempel botid, mens stedsidentitet er noe som er mer "inkorporert" i individets selvkonsept. Stedsidentitet er altså noe som preger individet i større grad enn stedstilhørighet. Det vil derimot ikke si at jeg setter til side stedstilhørighet. Under Scannels og Giffords process-begrep ble det antydnet at atferd er et viktig element ved

stedstilhørighet. Jeg har derfor valgt å trekke på dette bidraget når jeg skal måle Tøyen-beboernes besøk på Munch-museet.

Et annet poeng jeg vil nevne, er at Tøyen er preget av stor innflytning, og ikke er et hvilket som helst lokalområde. Tøyen ligger i en storby, og er et område med typiske storbytrekk. Folk har dermed identitet og atferd som preges av at de bor i en storby. Man kan heller ikke se bort ifra at globale elementer kan påvirke Tøyen-beboernes identitet, jamfør Massey (1991). Dette er viktig å huske på i analysen av hva Munch-museet betyr for Tøyens identitet; det er mange faktorer som kan prege Tøyens identitet. Munch-museet kan på den ene siden være mindre viktig for folks hverdag, men kan på den andre siden være viktig på et subtilt plan. Det er en institusjon som kan bringe symbolverdi, og tilføre stolthet til Tøyen.

3.1.3 Oppsummering

Den første delen av teorikapittelet har gitt et innblikk på hva som kan være grunnlaget for aktørenes ulike interesser. Målet med de teoretiske bidragene om stedsidentitet/stedstilhørighet og bruken av sted, er å belyse om disse faktorene påvirker Tøyen-beboernes holdninger til Tøyenavtalen. Beboernes stedsidentitet kan føre til at de har andre interesser enn sentralt lokaliserte politikere, men det er derimot ikke gitt at de har ulike interesser. Både Tøyen-beboerne og politikerne kan for eksempel være interessert i materiell byutvikling på Tøyen mot at Munch-museet omlokaliseres. Slike forhold kan bare avdekkes gjennom empirisk forskning.

I det følgende vil jeg ta for meg makt- og avmaktsbegrepet.

3.2 Makt, avmakt og aktører

Spørsmålene om Tøyenavtalen og Tøyenløftet berører hvilke muligheter ulike grupper har til å påvirke byutviklingen. Jeg har derfor valgt å anvende et teoretisk rammeverk som handler om makt og avmakt. Dette rammeverket har en overordnet karakter, mens perspektivet på stedsidentitet beskriver utgangspunktet for én bestemt aktørgruppe. Med andre ord: Ivaretagelse av stedsidentitet kan betraktes som en del av et større maktspill.

Makt er et omfattende begrep og vil her, på den ene siden, ta utgangspunkt i aktørers muligheter for å oppnå et ønsket utfall. På den andre siden vil avmaktsbegrepet bli diskutert

angående hvordan aktører blir påvirket av utfall de ikke har hatt kontroll over. Samspillet mellom aktørene som ønsker å nå et ønsket utfall og hvordan andre aktører påvirkes av disse, vil derfor være hovedfokuset i diskusjonen.

3.2.1 Makt og aktører

Det finnes mange former og forståelser av hva makt er. Foucault uttrykte at ”makt er overalt i samfunnet” (Engelstad 2005: 14). Foucault definerer makt på følgende måte:

”Makten er allestedsnærværende: slett ikke fordi den skulle ha det privilegium å samle alt under sin uovervinnelige enhet, men fordi den oppstår i hvert øyeblikk, i ethvert punkt eller snarere i enhver relasjon mellom et punkt og et annet. Makten er overalt. Dette skyldes ikke at den omfatter alt, det skyldes at den kommer alle steder fra” (Sandmo 1999: 88).

Ifølge Jørgensen og Phillips (2002) forstår Foucault makt som noe produktivt. Det er makten som produserer kunnskapen (Sandmo 1999). Makt og kunnskap er dermed to forutsetninger for hverandre. Disse begrepene er tett knyttet til diskurser, og disse eies ikke av individer eller andre aktører, men er heller spredt som sosiale praksiser. Subjektets ståsted blir med andre ord skapt i diskursene. Et eksempel på dette kan være at sannhet ikke kan sies å ligge utenfor diskurser, fordi vi blir alle formet av dem.

Foucaults forståelse av makt gir liten mening i min oppgave hvis den ikke knyttes til aktører og relasjonene mellom dem. Max Weber definerte, ifølge Engelstad (2005: 19), makt som ”ett eller flere menneskers sjanse til å sette gjennom sin vilje i det sosiale samkvem, og det selv om andre deltakere i det kollektive liv skulle gjøre motstand.” En tilsvarende forståelse finnes også hos Robert Dahl, da han beskriver forholdet mellom to aktører, da ”A har makt over B i den grad A kan få B til å gjøre noe som B ellers ikke ville gjort” (Engelstad 2005: 19). Den første definisjonen innebærer at aktøren er i stand til å få til et ønsket utfall i en konflikt, mens den andre definisjonen handler om at en aktør har makt over en annen. Engelstad (2005) poengterer at fellesnevneren for begge definisjonene er at det eksisterer en relasjon mellom aktørene.

Makt behøver ikke nødvendigvis være synonymt med dominans over en annen part eller et enmannsspill, men det kan også innebære samarbeid. Begrepet ”kommunikativ makt” ble

brukt av Jürgen Habermas om situasjoner der aktører sammen streber etter å få til de korrekte normene for sosialt samliv. ”Kommunikativ makt virker gjennom normer vi alle finner å kunne gi vår tilslutning til, og det er ikke av angst for sanksjoner, men fordi vi i fri kommunikasjon innser styrken i argumentene for normenes gyldighet” (Høibraaten 1999: 226). Tanken er at samarbeid skal utløse mer makt enn det partene i utgangspunktet hadde. Hannah Arendt delte i så måte Habermas’ tanker om samarbeid. Hennes utgangspunkt var at makt oppstår når mennesker får til et samspill, og utfallet blir økt makt gjennom enighet eller kontrakter. Tanken er at man skal overbevise istedenfor å tvinge hverandre (Høibraaten 1999). Utfordringen med maktbegrepet til Habermas er, ifølge Flyvbjerg og Richardson (2002), at det er normativt og ikke tar for seg hvordan det kommunikative rasjonale får et grunnlag i samfunnet.

Aktørens utgangspunkt er det mest interessante når det gjelder Dahls maktdefinisjon. Hernes (1975) argumenterer for at aktører har mål og interesser som de prøver å realisere, uavhengig om handlingene er egoistiske eller til andres beste. Videre skriver han at aktører vil velge de midler som er best egnet til å nå målet. Kunnskapen om hvilke midler som best fører fram til målet er viktig, og en målrettet aktør vil derfor forsøke å tilegne seg denne kunnskapen. Målrettede aktører er derfor avhengig av å utføre de riktige handlingene for å nå sine mål. Det er her politiske grep kommer inn. For å sikre flertall i en beslutningssituasjon er det viktig at aktørene er enige om premissene i politikken for å sikre gode resultater. Habermas’ og Arendts forståelse av samarbeid er gjeldende i en slik politisk virkelighet. Hernes’ treffende definisjon av utøvelse av makt oppsummerer aktørenes ståsted på makt: ”Maktutøvelse er en målrettet virksomhet for å frembringe tilsiktede virkninger” (Hernes 1975: 133).

I boka ”Power – A Radical View” fra 2005, diskuterer Steven Lukes tre dimensjoner ved makt. Den første maktdimensjonen har et fokus på atferden i beslutningsprosesser, der partene står overfor hverandre i en interessekonflikt. Maktbegrepet i den første dimensjonen tar utgangspunkt i Dahls forståelse. Dahls oppfatning er at de som seirer i beslutningsavgjørelser viser hvem som har mest makt i samfunnet, fordi konflikter er den nærmeste situasjonen man kan komme en test som viser partenes evner til å påvirke et utfall.

Den andre maktdimensjonen tar utgangspunkt i det første, og kritiserer retningen for å være for snevert fokusert på beslutningsprosesser. Bachrach og Baratz (1970) tar inn såkalte ”ikke-beslutninger” som en del av maktforståelsen, fordi det foregår mange dragkamper utenfor en

beslutningsprosess. De bruker et eksempel om at ulike aktører ikke nødvendigvis får ta del rundt beslutningsbordet, og grensene for hvor makt utspiller seg derfor er et stykke utenfor de formelle beslutningsprosessene. En viktig likhet mellom den første og den andre maktdimensjonen er at det må foreligge en konflikt, enten den er skjult eller åpen. Bachrach og Baratz fremhever viktigheten av dette, fordi hvis aktører ikke har uenigheter eller konflikter, må man anta at det foreligger konsensus mellom partene. Når det gjelder atferd og aktørers interesser i den første maktdimensjonen, er dette en del av befolkningen som er del av det politiske systemet. Derimot ser Bachrach og Baratz på atferden til befolkningen som ikke er en del av det politiske systemet. Deres interesser blir primært fremmet gjennom klager og misnøye. Den andre maktdimensjonen opererer derfor med en bredere forståelse av interesse enn det første, ved å inkludere aktører som står utenfor det politiske systemet.

Den tredje maktdimensjonen er, ifølge Lukes (2005), en omfattende kritikk av atferdsfokuset de to andre maktdimensjonene tar utgangspunkt i. Han argumenterer heller for at folks ønsker er formet av, og er et produkt av et system, som motarbeider deres ”virkelige” interesser. Poenget er at det kreves en tredje part for å forme aktørers tanker og ønsker. Lukes (2005: 146) skriver at ”Power as domination...invokes the idea of constraint upon interests, and to speak of the third dimension of such power is to speak of interests imputed to and unrecognized by the actors.” De ”nye” interessene hos aktørene er en ”falsk bevissthet”, det vil si en forledet makt.

Et hovedmål med oppgaven er å finne ut om stedsidentitet og andre aspekter ved Tøyen-beboernes interesser kom opp på dagsordenen til beslutningstakerne under forhandlingene som ledet fram til Tøyenavtalen. I mitt prosjekt er det mest aktuelt å diskutere dimensjon en og to. Dimensjon en gir et teoretisk innblikk på selve beslutningsprosessen, mens dimensjon to gir et teoretisk innblikk på om politikerne har ivaretatt Tøyen-beboernes interesser om blant annet stedsidentitet. Dimensjon tre handler om makt som herredømme og indoktrinering, og er svært lite relevant for konteksten Tøyenavtalen ble utarbeidet. I analysen vil jeg derfor vektlegge dimensjon en og to.

Engelstad (1999) forholder seg kritisk til Lukes (2005) forståelse av Webers og Dahls maktbegreper om at de er endimensjonale, og påpeker heller at de består av tre dimensjoner – intensjon, relasjon og kausalitet. Samlet sett er de tre dimensjonene det såkalte ”sterke” maktbegrepet. Engelstad (1999) skriver at man ikke kan snakke om utøvelse av makt eller

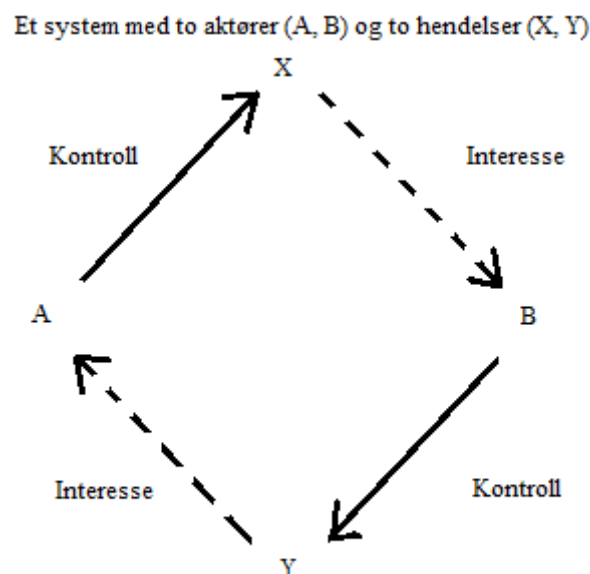
inneha makt hvis det ikke foreligger et resultat. Det må altså være en virkning for at vedkommende som utøver makt får viljen sin gjennom. På samme måte må resultatet være skapt av en intensjon eller hensikt. For å utøve makt må det altså være en årsakssammenheng, hvis ikke kan utfallet skyldes en tilfeldighet. Det tredje begrepet som er viktig for å inneha eller utøve makt er relasjon. Makt forutsetter at noen blir påvirket av andre sine handlinger.

3.2.2 Aktørmodell

Hernes (1975) har utarbeidet en modell for å vurdere maktforhold mellom aktører.

Grunnelementene i modellen er *aktører* og *hendelser*. Begrepene er koblet sammen ved at forskjellige utfall av hendelser har ulike konsekvenser for partene. Dermed er det knyttet ulike interesser til de ulike sluttresultatene, samt at partene kan ta del i kontrollen over utfallene.

Det er rasjonelt å anta at partene forsøker å påvirke de hendelsene som påvirker dem selv mest, og dermed kan sette flest av sine interesser ut i live. Hernes understreker *at makten til en aktør er den samme som de interessene han har kontroll over*. Aktøren kan med andre ord realisere sine interesser uten nødvendig hjelp fra andre parter. Men hvis en aktør A har kontroll over andre sine interesser, karakteriseres dette som aktør A sine egne ressurser. Ved forhandlinger kan aktør A sette inn ressursene aktør B har interesse av for å få kontroll over egne interesser som aktør B kontrollerer.

Figur 2: Aktørmodell. Kilde: Hernes 1975: 41.

Modellen er anvendbar for analyser når begge parter er avhengige av hverandre for å realisere sine mål. Relasjonen mellom aktør A og B avhenger av hvorvidt de har felles eller

motstridende interesser, og hvordan styrkeforholdet mellom dem er, enten symmetrisk eller asymmetrisk. Partene A og B kan for eksempel stå overfor et scenario der begge har interesse i hver sin sak, men at man må ha gjensidig hjelp for å realisere det ønskede utfallet. Ved å inngå enighet om å støtte den andre parten mot samme gjenytelse, vil aktørene oppnå et utfall de ikke kunne klart på egen hånd. Hvis partene ikke blir nevneverdig påvirket av utfallet av saken de støtter motparten, kan man enkelt stemme på dette for å oppnå egen vinning.

Aktørene kan i andre tilfeller ha motstridende interesser i variert grad, men man er likevel avhengig av hverandre for å realisere sakene. Et eksempel kan være at aktørene er sterkt for sin egen sak, men at de er svakt imot motpartens sak. Begge vil i sum tjene på å støtte den andre for å oppnå gevinst i sin egen sak, selv om det er visst tap involvert. Det eksisterer også tilfeller der partene kan ha sterke ulike interesser. Styrkeforhold mellom partene kan avgjøre hva utfallet av sakene vil være. Hvis det eksisterer et gjensidig styrkeforhold, er det ikke sikkert at det foreligger et forhandlingsgrunnlag for å komme til enighet. Er derimot styrkeforholdet asymmetrisk kan den ene parten presse, i noen tilfeller tvinge, den svake til å støtte sin interesse (Hernes 1975). Poenget er at begge aktørene besitter makt i en relasjon, men den kan være ujevnt fordelt (Engelstad 2005).

3.2.3 Maktbetingelser

Hvordan en aktør skal nå sine mål avhenger av en rekke betingelser og faktorer. Hernes (1975) fremhever kontroll over interesser som det viktigste for å nå sine mål. Hvorvidt man har kontroll over sine interesser er naturlig nok avhengig av styrkeforholdet til motparten. En faktor som påvirker relasjonen til andre kan være kunnskap. Engelstad (1999) omtaler kunnskap som velbegrunnede oppfatninger om hvordan virkeligheten er. Basert på kunnskap, som nødvendigvis ikke motparten har, kan aktør A påvirke B ved å øke kunnskapen og meningene til sistnevnte. Ifølge Engelstad (2005) kommer slagordet ”kunnskap er makt” fra det tidlige 1600-tallet, og fra filosofen Francis Bacon. Poenget er at den som har kunnskap vet hvordan man skal nå målet sitt eller realisere sine interesser. En aktør som besitter mindre kunnskap vil etter alt å dømme ha større vanskeligheter med å oppnå sine mål.

Hernes (1975) relaterer kunnskap også til informasjon. Det understrekes at handlingsmønsteret til en fullt informert aktør vil være annerledes enn en aktør som bare er delvis informert. Handlinger innebærer derfor elementer av usikkerhet, da makten mellom aktørene beror på informasjonsfordelingen og kunnskapskontrollen mellom dem. Når aktører

møtes ved forhandlingsbordet vil man ha fordel av å holde tilbake mest mulig informasjon om sine egne ønskemål, fordi motpartens makt kan øke desto mer de vet, gitt at de har kontroll over interessene dine. Et annet argument for å holde beslutningsprosesser lukket er for å unngå at media spekulerer i forhandlingene. På den andre siden påpeker Hernes at overflod av informasjon kan føre til mer skade enn nytte, fordi man ikke klarer å sortere informasjonen og finne de beste handlingsmulighetene. Tilgangen på rikelig mengde og vesentlig informasjon er derfor viktig for å kunne systematisere den. Engelstad (1999) skriver at ikke all formidling av informasjon og kunnskap kan regnes som utøvelse av makt. Han fremhever at maktaspektet kun gjør seg gjeldende hvis en aktør som gir fra seg kunnskap eller informasjon krever noe tilbake. Ved å opplyse en aktør om forskjellige muligheter for handling kan dette karakteriseres som for eksempel en vennetjeneste eller opplysning om rettigheter.

Det som synes sikkert er at kunnskap og informasjon er viktige elementer for makt i en forhandlingssituasjon. Utgangspunktet i denne sammenhengen er aktørers kunnskap og informasjon i beslutningsprosesser.

3.2.4 Avmakt

Avmaktsbegrepet er på mange måter en motsetning til maktbegrepet. I delen om maktbegrepet kom det fram at aktører har interesser og er målrettet. Hernes skiller mellom makt og avmakt på denne måten: "...det er mest på sin plass å snakke om hensikter og interesser når vi beskriver makt, mens avmakt ofte må beskrives som uforutsette og uønskede resultater med årsaker" (Hernes 1975: 24-25). Når avmakt oppstår vil personene dette angår, ifølge Hernes (1975), ikke ha tydelige interesser eller vite hvorvidt de er eller hvordan de blir påvirket av andre sine avgjørelser. Avmakt kan også forekomme når det foreligger en uoversiktlig sammenheng mellom mål og midler. Et middel kan undergrave målsetningen, eller skape uønskede effekter og bivirkninger man ikke forutså da beslutninger ble utført. Ulike aktører kan også skape en utilsiktet avmaktssituasjon hvis mange beslutninger treffes uavhengig, og effektene av disse, skaper situasjoner man ikke hadde intendert. Engelstad (1999) påpeker at avmakt kan ramme velstående så vel som svake grupper, fordi disse kan ha utfordringer med å samordne sine interesser. Videre er det også et poeng at de svakeste i samfunnet ofte har utfordringer med å uttrykke sine interesser og organisere seg.

Hernes (1975) poengterer at det å besitte liten makt ikke er det samme som avmakt. Et

eksempel om frikonkurransemarked blir brukt for å illustrere at man kan ha liten makt i et system som fungerer rasjonelt. Hvis alle individer skulle medvirket i viktige saker, er det naturlig at hvert individs medvirkning blir liten. Engelstad (1999) beskriver at besittelse av liten makt betyr at aktøren har et lite ressursgrunnlag å sette inn. Han skriver at situasjonen for svake grupper med få ressurser, med få kunnskaper og liten evalueringsevne, stiller svakt i offentlige debatter mot mektigere motparter.

Engelstad (2005) kritiserer Hernes' maktmodeller for ikke å si noe om hvordan svake grupper kan håndtere avmakt. En mulighet er å akseptere at man er underlegen overmakten, og at man føler at man ikke har noe å stille opp med. En annen utvei er å akseptere de faktiske underlegne forhold, og innjustere seg etter disse. På den måten bidrar man delvis til å legitimere de nye maktforholdene. Alternativt kan avmakt møtes med ulike former for protester. Hvilke type protester som er aktuelt beror på kontekst og hvilken type avmakt man er utsatt for.

3.2.5 Avmaktens former

Hernes (1975) grupperer avmakt på tre ulike måter. Den første kategorien er *kollektiv avmakt*. Dette forekommer når et kollektiv får beslutningsproblemer, eller når et enkeltvedtak ikke samsvarer med sluttresultatet. Kollektivet evner dermed ikke å fatte fornuftige vedtak. Hernes bruker et eksempel om flertallsstemmegivning der det ikke foreligger et flertall for alternativene det skal stemmes over. Poenget er at hver enkelt stemmegiver har en klar formening om valgalternativet, men som et kollektiv blir man handlingslammet. Kollektiv avmakt kan oppstå ved mindretallsregjeringer, da flertallet enten må godta eller forkaste et forslag. Hvis mindretallsregjeringen ikke evner å finne løsninger med seg selv eller med andre partier for å oppnå flertall for et budsjett, kan det i verste fall ende med kabinettspørsmål, og regjeringen må gå hvis man ikke får gjennomslag. I regjeringskonstellasjoner med mindretall kan man oppleve samarbeidsproblemer, fordi partene har ulike standpunkter. Det handler altså om å komme til enighet for å stå unisont utad i møte med samarbeidspartnere. Gjør man ikke dette kan mindretallsregjeringen oppleve handlingslammelse. Den kollektive avmakten er altså et problem, fordi man ikke klarer å samarbeide optimalt, samt at partene ikke kan enes om et felles mål. Hernes vektlegger også betydningen av kunnskap om andre aktørers mål og interesser, fordi avmakt kan oppstå hvis man ikke har oversikt over de en kan bytte interesser med. Han poengterer også at avmakt kan oppstå hvis alle handler hver for seg, og dermed står

i fare for å oppnå hopningseffekter.

Kognitiv avmakt representerer den andre kategorien. Aktøren vet ikke hvordan man skal virkeliggjøre eller nå sine interesser. Årsaken til dette kan være flere. Aktøren kan ha manglende informasjon og kunnskap om forholdet mellom mål og middel. Det kan også hende at vedkommende ikke vet hvordan man skal anvende seg av informasjonen. Hernes påpeker at utfallet av saker ofte er i strid med målet aktøren søkte å nå, og at aktørens interesser derfor ikke blir oppnådd. Et annet tenkt scenario er at aktøren kan oppleve at egne saker kommer i konflikt med andre saker man selv ikke kontrollerer.

Institusjonell avmakt har sin opprinnelse i institusjoner som legger føringer og begrensninger på aktørers muligheter til å nå sine mål. Aktørene kan ifølge Hernes (1975) bli påført avmakt ved såkalte utilsiktede virkninger, det vil si at institusjoner som aktørene opprinnelig var med på å skape, jobber mot dem i ettertid. Spesielt utfordrende er det når utilsiktede virkninger får en systematisk karakter, fordi systemet ofte fortsetter å skape de samme virkningene.

Hvorvidt man skal avvikle eller opprettholde institusjoner og systemer som skaper avmakt er kanskje ikke så omstridt ved første øyekast, ”men de som står for tap ved slike endringer vil se sin interesse tjent ved å beholde dem slik de er – deres makt kan være grunnet på de andres avmakt” (Hernes 1975: 164). Aktører er derfor nødt til å tilpasse seg organisasjoner og strukturer i samfunnet, enten de opplever avmakt eller ei.

3.2.6 Oppsummering

Beslutningsprosesser kan preges av konflikter med symmetrisk eller asymmetrisk styrkeforhold mellom aktører som har ulike mål. Makt for målrettede aktører er knyttet til interesser og kontroll, ofte i relasjon med andre aktører. På den ene siden må aktør A gi slipp på et gode aktør B ønsker, mens på den andre siden kan aktør A oppnå en interesse aktør B kontrollerer. Situasjonen vil være den samme for aktør B. Et hovedpoeng er at aktørene kan oppnå ønskede resultater til sammen enn hva de ville evnet på egen hånd.

Aktører som er satt på sidelinjen i beslutningsprosesser kan oppleve å ikke oppnå sine interesser i saker de ikke har kontroll over. Deres interesser er derfor priggitt beslutningsaktørene. Hvis interessene til ikke-beslutningsaktørene ikke er ivaretatt av beslutningsaktørene kan dette oppleves som en avmaktsfølelse, i det minste en situasjon man

har liten kontroll over. Lukes (2005) har kritisert den første maktdimensjonen, fordi den er for sentrert rundt atferd og beslutningsprosesser. Dette er blitt tilbakevist av Engelstad (1999) som hevder at endimensjonale begreper kan benyttes, fordi det tar for seg det sterke maktbegrepet. Denne oppgaven bygger derfor mest på Weber, Dahl og Hernes' maktforståelse når jeg skal analysere selve beslutningsprosessen som ledet fram til Tøyenavtalen. Dimensjon to vil bli anvendt i forbindelse med ivaretagelsen av Tøyenbeboernes og Løft Tøyen-aktørenes interesser.

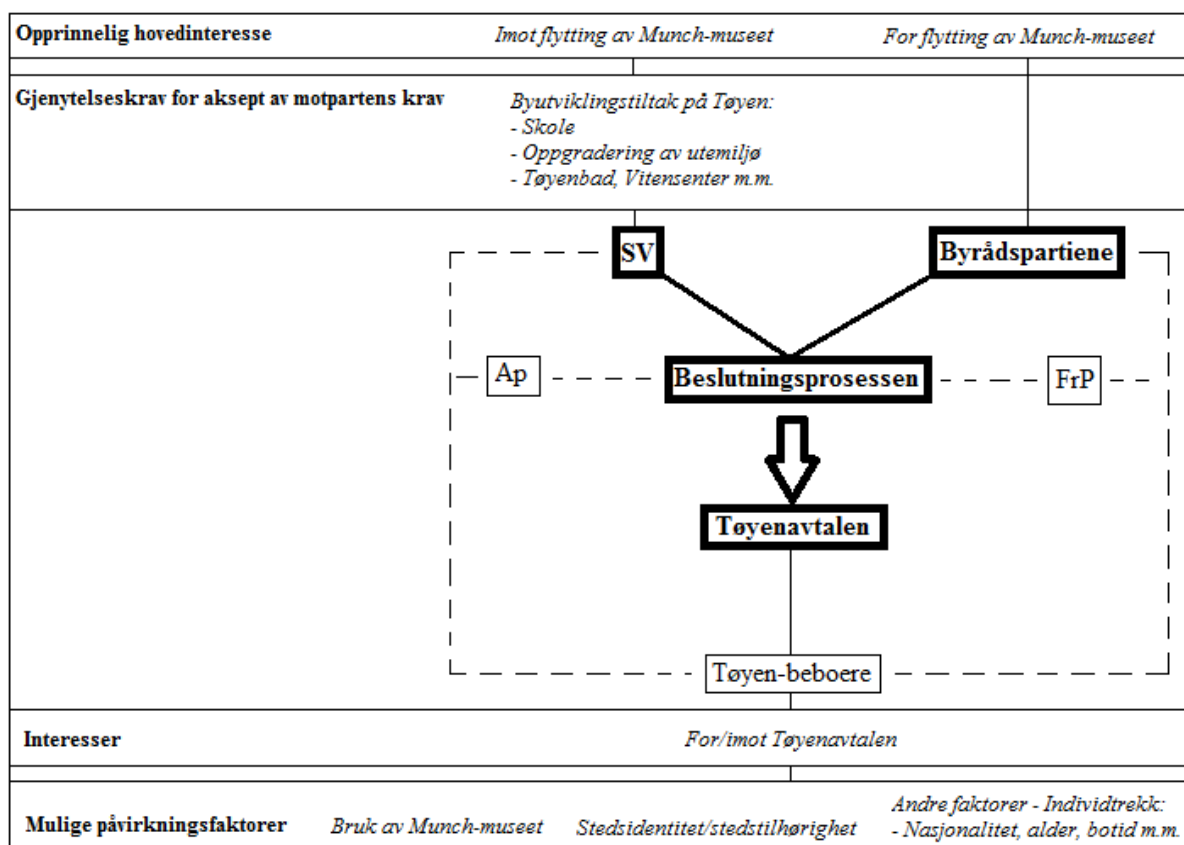
Ved første blick, kan det virke som det er fellestrekk mellom Hernes' avmaktsbegrep og Lukes maktdimensjon to. Når Lukes anvender maktdimensjon to og kritiserer maktdimensjonen for å holde folk utenfor beslutningsprosesser, er dette overførbart til Hernes' forståelse om avmakt. Hernes' forståelse er at avmakt oppstår når aktørene ikke har tydelige interesser eller ikke vet om de blir eller hvordan de blir påvirket av andres avgjørelser. Det er viktig å understreke at Hernes skiller mellom det ha lite makt og avmakt. For at aktørene *utenfor* beslutningsprosessen skal kunne fremme sine interesser, må aktørene *i* beslutningsprosessen erkjenne at det er andre interesser enn deres egne i det politiske systemet. Hvorvidt aktørene utenfor beslutningsprosessen kan realisere sine interesser, er derfor helt og holdent avhengig av beslutningstakernes evne til å bringe interessene til aktørene med liten makt på dagsordenen. Sagt på en måte; hvis beslutningsaktørene ikke inviterer aktørene utenfor beslutningsprosessen til å fremme sine interesser, kan det oppstå en avmaktssituasjon.

3.2.7 Sammenfatning av aktørenes interesser

Figur 3 viser forskningsrammen, og oppsummerer situasjonen som ledet fram til Tøyenavtalen. Hensikten med figuren er å klargjøre aktørene og grunnlaget for deres interesser, og gi en oppsummering av teorikapittelet. SVs opprinnelige hovedinteresse var å beholde Munchmuseet på Tøyen, mens byrådspartiene så for seg Bjørvika som lokalisering. For at SV skulle akseptere byrådspartiens løsning var det nødvendig med en kompensasjon i form av byutviklingstiltak på Tøyen. Figuren viser kun et utvalg av SVs krav. Det skal legges til at byrådspartiene også var positive til mange av tiltakene i Tøyenavtalen, selv om figuren ikke viser dette.

Tradisjonelt har Ap vært en samarbeidspartner med SV, mens Frp ofte har støttet byrådspartiene i ulike saker. De er med i figuren, fordi de var satt på sidelinjen under

forhandlingene. De stiplede linjene indikerer hvorvidt beslutningstakerne har ivaretatt Tøyen-beboernes interesser. Interessene til beboerne er knyttet til om de er for eller imot Tøyenavtalen. Hvorvidt beboernes interesser er ivaretatt vil også gi en pekepinn på om avtalen har en lokal forankring. Jeg har lagt vekt på bruk av Munch-museet, stedsidentitet/stedstilhørighet og trekk ved individene som faktorer til å forklare interessene til beboerne. Løft Tøyen-aktørene er også definert som en del av Tøyen-beboerne i figuren. Det er viktig å understreke at Tøyen-beboerne ikke nødvendigvis er for eller imot hele Tøyenavtalen, men det kan være elementer i avtalen som man er for og andre elementer man ikke støtter. Figuren viser derimot ikke de lokale partiaktørene jeg har intervjuet, fordi jeg ikke anser de som beslutningstakere. De har derimot fungert som en informasjonskanal for partiene i bystyret.

Figur 3: Forskningsrammen

I og med at forhandlingene som ledet fram til Tøyenavtalen var skjulte, aktualiserer dette en analyse av makt og avmakt, samt visse interesser og aspekter ved saken som ikke har kommet på forhandlingsbordet. Det er ikke utenkelig at diverse interesser og aspekter er holdt utenfor forhandlingene. I den sammenheng er det interessant å trekke på Hernes' aktørmodell, den

andre maktdimensjonen til Lukes og maktbetingelser om at aktørene må ha kunnskap og være informert. Det siste aspektet er interessant vedrørende om beslutningstakerne hadde kunnskap om Tøyen-beboernes interesser, jamfør stedsidentitet. Stedsidentitet er som nevnt en av påvirkningsfaktorene som kan påvirke Tøyen-beboernes interesser. På mange måter er det kun beboerne på Tøyen som besitter kunnskap om Munch-museet er en viktig identitetsmarkør for Tøyen, og det er derfor kun de som kan fremme dette.

Den neste delen av oppgaven vil omhandle metodevalg og begrunnelser for hvilke tilnærminger jeg har til caset.

4 Metodevalg

Ifølge Ragin & Amoroso (2011) bør forskeren basere sine valg av metoder og forskningsteknikker ut fra forskningsspørsmålene og problemstillingene, samt hvordan disse er utformet. Min interesse for Tøyenavtalen bunner i en generell interesse for politikk og byutvikling. Selve den politiske prosessen har pågått i flere år. Det gjør saken interessant da det endelig foreligger et utfall. Angående byutvikling er det interessant å finne ut om folk på Tøyen er fornøyd med områdeløftet.

4.1 Casestudier

Mitt forskningsprosjekt er utformet som en casestudie. Ifølge Thagaard (2013: 56) kan en casestudie ”kjennetegnes ved undersøkelsesopplegg som er rettet mot å studere mye informasjon om få enheter eller *caser*”. Caser er gjerne romlige og tidsmessige, avgrensede fenomener der målet er å forklare (Gerring 2007). De romlige og tidsmessige aspektene i denne oppgaven er henholdsvis knyttet til Tøyen-området og da Tøyenavtalen ble utformet. Casestudier egner seg med andre ord godt for å studere fenomener i kontekst (Baxter 2010).

George & Bennett (2005) skriver at casestudier både kan videreutvikle teorier (induktiv tilnærming) og teste teorier (deduktiv tilnærming). Den induktive tilnærmingen passer godt til å avdekke for eksempel nye sosiale forhold eller årsaksmekanismer, mens den deduktive tilnærmingen egner seg best til å styrke eller svekke spesifikke teorier. En casestudie kan også, ifølge Baxter (2010), klassifiseres over sted og tid. Eksempelvis kan forskeren utføre casestudier både på ett og flere tidspunkter. Hvis man utfører casestudier på flere tidspunkter betyr dette at forskeren kan drive oppfølgingsstudier for å se om de opprinnelige forklaringene har styrket seg eller ikke.

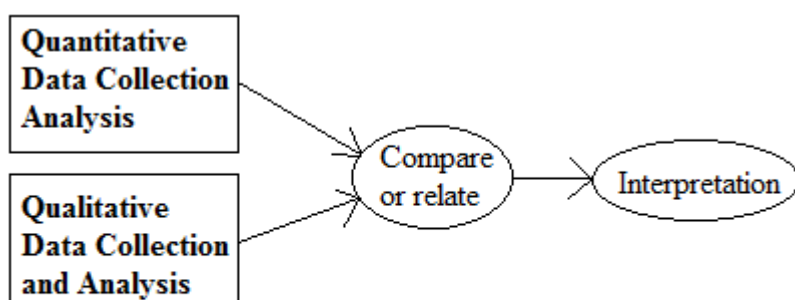
Gerring (2007) påpeker at casestudier ikke nødvendigvis bare er knyttet til én metode, men man kan inkludere triangulering av ulike kilder. En kan med andre ord benytte ulike metoder for å forklare fenomenet som undersøkes. Casestudier er på ingen måte basert kun på kvalitativ forskning, men kan også bygge på kvantitativ empiri, eller en blanding av disse to (Baxter 2010). Min studie av Tøyenavtalen er derfor godt egnet til å bli utformet som en casestudie med anvendelse av mixed methods-tilnærmingen.

4.2 Mixed methods

Hesse-Biber (2010) skriver at termen mixed methods generelt sett benyttes om studier som både omfatter kvantitative og kvalitative data for å besvare forskningsspørsmål. En av hovedgrunnene for å anvende mixed methods er triangulering, eller bruk av mer enn én metode for å besvare samme forskningsspørsmål. Bryman (2006) poengterer at mixed methods har fått økt anerkjennelse, og at den til og med kan karakteriseres som en tredje tilnærming, sammen med kvalitativ og kvantitativ forskning. Poenget med å kombinere metoder, eller triangulering, er å teste resultatenes validitet som fremtrer fra metodene. På den måten kan dataene og undersøkelsen få en høyere troverdighet (Bryman 2006). Forskeren kan dermed oppnå et mer helhetlig bilde av fenomenet som studeres, fordi kvantitative og kvalitative data gir en komplimenterende tilnærming til fenomenene. Videre, er det et argument at mixed methods kan bidra til utvikling i selve forskningsprosjektet. Det blir foreslått at den kvantitative delen utføres først, slik at forskeren kan benytte resultatene fra denne i den kvalitative delen. På den måten kan spørsmålene i de kvalitative intervjuene formes basert på det kvantitative arbeidet (Hesse-Biber 2010).

Til tross for mange fordeler med mixed methods, påpeker Hesse-Biber (2010) at det er flere risikoer ved bruk av tilnærmingen. Hun argumenterer for at forskeren må ha kjennskap til både kvantitativ og kvalitativ forskning. Dette er med andre ord et premiss for å bruke mixed methods. ”Jumping on the mixed methods bandwagon without really thinking through the implications of doing so may yield research of dubious quality or research that does not add theoretical value and understanding to a research project” (Hesse-Biber 2010: 22). Forskeren må altså være klar over de ulike utfordringene som man møter ved bruk av mixed methods.

Creswell & Plano Clark (2011) skisserer seks ulike designer innenfor mixed methods. Jeg har benyttet meg av *The convergent parallel design*. Formålet med tilnærmingen er å triangulere metoder, både kvantitative og kvalitative, for å belyse et fenomen. På den måten kan forskeren sammenligne og kontrastere funnene. Figur 4 viser at den kvantitative og kvalitative datainnsamlingen foregår samtidig, og etter endt innsamling kobles dataene for så å tolke funnene mot hverandre. Det blir påpekt at begge metodene er like viktige for å besvare forskningsspørsmålet. I mitt prosjekt passer det godt for eksempel når jeg skal

Figur 4: *The convergent parallel design.*

Kilde: Creswell & Plano Clark (2011: 69).

undersøke Tøyen-beboeres holdninger til avtalen, og hvorvidt politikerne føler de har ivaretatt beboernes meninger. De andre designene innenfor mixed methods har et annet utgangspunkt. Av hensyn til plass har jeg ikke tatt for meg disse alternativene. Se Creswell & Plano Clark (2011: 53-106) for en utdypning om dette.

Creswell & Plano Clark (2011) peker på flere styrker og svakheter ved the convergent parallel design-tilnærmingen. De åpenbare fordelene er at designet gir en intuitiv, prosedyremessig forståelse, og er effektiv tidsmessig. Begge datainnsamlingsprosessene pågår omtrent på samme tid. Dessuten gir designet frihet til metodeanvendelse innenfor den kvantitative og kvalitative forskningstradisjonen. Som allerede nevnt kreves det en viss kjennskap til metoder innenfor kvantitative og kvalitative tradisjoner. Det er også en utfordring knyttet til forskjellige utvalgsstørrelser når disse skal settes sammen. Innsamling av ulike type data har ulike formål. En siste utfordring det blir pekt på er hvis det oppstår en motsetning mellom de kvantitative og kvalitative dataene. Hvordan forskeren håndterer dette er et åpent spørsmål. Dette gir rom for videre undersøkelser, men også en gjennomgang av arbeidet som er gjennomført.

4.3 Mine metoder

Når man skal undersøke interessene til et fåtall aktører involvert i en sak, er det naturlig å velge kvalitative metoder for å skaffe datamateriale. Kvalitative metoder benyttes for å avdekke spesielle trekk, og belyse forholdene mellom dem ved et case (Ragin & Amoroso 2011). I mitt tilfelle har jeg benyttet meg av semistrukturerte intervjuer i møte med politikere og Løft Tøyen-aktører. Valentine (2005) argumenterer for at slike intervjuer kan få fram

interessene og erfaringene til intervjuobjektene. I motsetning til spørreundersøkelser er målet således å skaffe til veie dybdekunnskap gjennom samtaler med aktuelle aktører tilknyttet saken. Fordelen med semistrukturerte intervjuer ligger med andre ord i forskerens evne til å skape en god samtale, og dermed få fram kunnskap som ellers ikke ville vært mulig å oppdrive. Thagaard (2013) understreker at intervjusamtaler er et yppelig utgangspunkt for å skaffe til veie kunnskap om sosiale fenomener.

Vedrørende Tøyen-beboernes interesser for Munch-museet og Tøyenavtalen, har jeg også utført en enkel survey på Tøyen torg. Ragin & Amoroso (2011) poengterer at kvantitative undersøkelser er best egnet til å forstå samvariasjon og korrelasjoner mellom mange case. I motsetning til kvalitative undersøkelser ligger styrken i kvantitative undersøkelser at man kan si noe generelt om en populasjon.

Innen kvantitative studier er det vanlig å skille mellom sannsynlighetsutvalg og ikke-sannsynlighetsutvalg (Solerød & Gundersen 1996). Ved bruk av sannsynlighetsutvalg har samtlige enheter en kjent sannsynlighet for å bli plukket ut i utvalget. I ikke-sannsynlighetsutvalg har man liten eller ingen mulighet for å beregne slike sannsynligheter. Det finnes flere måter å velge ut respondenter i et ikke-sannsynlighetsutvalg. Til dette prosjektet benyttet jeg meg av et slumpmessig utvalg der jeg møtte folk på Tøyen. Det medfører at jeg ikke kan generalisere på samme måte som jeg kunne gjort ved anvendelse av et sannsynlighetsutvalg, men at jeg må generalisere ut fra et faglig skjønn (Solerød & Gundersen 1996). Funnene kan altså benyttes, men konklusjonene må trekkes på en forsiktig måte. Grunnen til at jeg ikke har brukt et sannsynlighetsutvalg er at det ville vært for tidkrevende. Hvis oppgaven hadde hatt en ren kvantitativ tilnærming, ville det vært mer naturlig med et sannsynlighetsutvalg.

Når det gjelder analysen av de kvantitative dataene har jeg i hovedsak benyttet meg av krystabeller for å vise sammenheng mellom i hovedsak to variabler (Midtbø 2007). Det finnes generelt sett tre typer av korrelasjoner (Rowntree 2000). Hvis verdien til en variabel øker og verdien på den andre variabelen som måles økes, foreligger det en positiv korrelasjon. Variablene kan også gå i motsatt retning av hverandre. Hvis det blir økning på størrelsen av den ene variabelen og den andre variabelen får en nedgang, er dette betegnet som negativ korrelasjon. Om det ikke tenderer til å være verdiutslag mellom variablene som måles, kalles dette null korrelasjon.

Når man opererer med korrelasjonsanalyser, eller krystabeller, er det vanlig å lage hypoteser (deduktivt). Hypoteser lages for å gi undersøkelsen et utgangspunkt, og man kan dermed enten bekrefte eller forkaste hypotesen gjennom undersøkelsen (Solerød & Gundersen 1996). Man konstruerer et intervall rundt verdien i nullhypotesen for å sjekke om verdien ligger utenfor eller innenfor dette intervallet. På den måten kan man finne ut om resultatet er statistisk signifikant (Skog 2004). Statistisk signifikans er et uttrykk på hvor stor feilmargin man skal operere med for at resultatet ikke skyldes tilfeldigheter (Kristiansen 2008). Jeg har derimot bevisst unnlatt signifikansnivået i denne oppgaven, fordi de kvantitative dataene ikke er basert på et sannsynlighetsutvalg. Størrelsen og retningen på sammenhengene av mine funn er med andre ord vurdert skjønnsmessig. Jeg har heller ikke gjort hypotesetesting.

Jeg har også utført en logistisk regresjon for å belyse de spurte Tøyen-beboernes syn på om de for eller imot Tøyenavtalen. Der korrelasjonsanalyser beskriver samvariasjonen mellom variablene, kan regresjonsanalyser fremheve årsakssammenhenger (Midtbø 2007). Dette er med andre ord styrken til regresjonsanalyser sammenlignet med korrelasjonsanalyser. Midtbø skriver at multivariate regresjonsmodeller kobler en avhengig variabel til flere uavhengige variabler i motsetning til bivariate modeller. Han trekker frem at slike analyser gir en helhetlig oversikt over fenomenet som studeres enn modeller med bare én forklaringsvariabel. Dette gjør at årsakssammenhengene kommer klarere frem og at disse blir mer troverdige. Styrken ved regresjonsanalyser ligger i at ”forklaringene isoleres fra andre forklaringer, og effektene tolkes uavhengig av andre effekter” (Midtbø 2007: 97). Ved å benytte flere forklaringsvariabler sammen kan regresjonsanalyser få fram hvilke variabler som gir bedre forklaringer enn andre variabler.

Ved regresjonsanalyser er målet å finne styrkeforholdet mellom den avhengige (Y) og uavhengige variabelen (X). Når den avhengige variabelen har to verdier, skjer dette ved logistisk regresjon. Man beregner da sammenhengene ved en metode som kalles maximum likelihood, der sannsynligheten for at x- og y-verdier opptrer sammen maksimeres. De sentrale begrepene er odds, sannsynlighet, logit og oddsrate. Den første av disse størrelsene, oddsen, er hentet fra odds-spill, og defineres som sannsynligheten for suksess dividert på sannsynligheten for fiasko. Hvis man spiller et spill 100 ganger og har suksess 40 ganger, er oddsen $40/60 = 0,67$. Dersom man har suksess 50 ganger, er oddsen 1 og sannsynligheten 0,5 ($50/100$). Det vil si at sannsynligheter over 0,5 gir odds som er større enn 1, mens sannsynligheter under 0,5 gir odds som er mindre enn 1. Logiten er en logaritmisk omkodning

av oddsen, og denne brukes fordi sammenhengen mellom uavhengige variabler og dikotome avhengige variabler som regel er kurveformet: Når andelen med en bestemt egenskap er svært høy, eller svært lav, kan den ikke stige/synke så mye mer. Ved å bruke den naturlige logaritmen av oddsen, får man verdier som er uendelig fleksible, ved at de kan gå fra minus uendelig til pluss uendelig. Det vil si at positive logiter innebærer at sannsynligheten for å ha 1 på den avhengige variabelen er 0,5 eller større, mens negative logiter innebærer at sannsynligheten er under 0,5. Siden logiten kan være vanskelig å tolke, omdannes den ofte til oddsrate. Dette er forholdet mellom oddsen i to undergrupper av en uavhengig variabel. En oddsrate på 1,5 vil si at oddsen stiger 1,5 ganger når verdien på den aktuelle variabelen stiger med en enhet. I tabell 10 oppgis B-koeffisienter og $\text{Exp}(B)$. Disse estimatene viser hvor mye logiten og oddsraten endres når den uavhengige variabelen øker med en enhet (fremstillingen i dette avsnittet er basert på Skog 2004).

Til sammen danner kjønn, nasjonal bakgrunn, alder og botid bakgrunnsvariablene eller trekk ved individene. De fungerer som uavhengige variabler når jeg skal kontrollere hvorvidt de påvirker den avhengige variabelen. Stedsidentitet/stedtilhørighet og bruk av Munch-museet er definert som nøkkelvariabler når jeg skal belyse beboernes interesser i Tøyenavtalen. Hva som defineres som avhengig variabel (det som skal måles) er forskjellig fra problemstilling til problemstilling. Jeg har for det meste benyttet meg av krystabeller i analysen av de ulike variablene. Et eksempel på dette er om Tøyen-beboerne er for eller imot flyttingen av Munch-museet (avhengig variabel), og hvordan byrådsparti- og SV-velgere (uavhengig variabel) fordeler seg ut fra dette.

I regresjonsanalysen har jeg benyttet meg av følgende uavhengige variabler for å forklare de spurte Tøyen-beboernes holdninger til Tøyenavtalen: Politisk tilhørighet, stedsidentitet, besøk på Munch-museet, kjønn, nasjonal bakgrunn, alder, botid på Tøyen, og om beboerne har barn eller ikke. Regresjonsanalysen vil altså kunne indikere hvilke av de nevnte variablene som former beboerens interesser. Den første problemstillingen i oppgaven om Tøyen-beboernes holdninger vil bli godt belyst i regresjonsanalysen.

I tillegg til de semistrukturerte intervjuer og surveyen, har jeg benyttet meg av eksisterende sekundærdata om Tøyen-området. Grunnen til at jeg har valgt sekundærdata er for få fram Tøyens demografiske karakter. På den måten vil det kaste lys på hvilken kontekst oppgaven skrives i. Sekundærdataene vil også være en god kilde til sammenligning med surveyen. Jeg

vil understreke at dataene om Tøyen er aggregert fra individdata til grunnkrets nivå, slik det fremgår av tabell 1 og figur 1. Det er med andre ord umulig å spore dataene tilbake til de spesifikke individene på Tøyen.

Begrunnelsen for mitt valg av mixed methods-tilnærmingen er at det er vanskelig å besvare problemstillingene ved bruk av én metode. Jeg kunne latt være å utføre surveyen, men det ville kun resultert i at visse grupperinger på Tøyen kunne fått uttale seg. Poenget er at grupperingene i Løft Tøyen ikke representerer alle Tøyen-beboerne. Folk i Løft Tøyen-grupperingene er, slik det fremgår på hjemmesiden og i mine intervjuer, ressurssterke individer med høy utdanning. Hvis de fleste i Løft Tøyen-aktørene har høy utdanning, er de neppe representative for gruppene med lav utdanning. Poenget er at det ikke er noe automatikk i at Løft Tøyen-aktørenes interesser er de samme som Tøyen-beboernes. Mange av folk i Løft Tøyen-grupperingene er norske, mens om lag halvparten av Tøyens befolkning er utenlandske. Hvis jeg kun hadde utført kvalitative intervjuer, kunne dette ha gitt meg mer inngående resultater om stedsidentitet. Stedsidentitet kan måles på mange måter, og en dyp forståelse av folks stedsidentitet må fremkomme av kvalitative intervjuer, men dette har jeg altså ikke gjort. Metoden min har gitt meg mulighet til å beskrive Tøyen-beboernes interesser som er, om ikke like representative som sannsynlighetsutvalg, men mer enn kvalitative intervjuer. Som nevnt i teorikapittelet, er Tøyen et område med mye inn- og utflytning, og dette kan påvirke hva folk mener er viktig for stedsidentiteten. Mangel på dype røtter og at folk generelt har en høy mobilitet, kan forklare om hva som er viktigst av Munchs identitet for Tøyen og byutviklingstiltak. Jamfør Masseys begrep om ”global sense of place”, kan stedsidentitet være så mangt for folk. Videre, så ville en oppgave kun med surveyen vært utenkelig, fordi dette ikke ville belyst meningene til de politiske aktørene. Som nevnt, vil de kvalitative og kvantitative metodene jeg anvender kunne bidra til henholdsvis kunnskap i dybden og bredden om Tøyenavtalen.

4.4 Induktiv og deduktiv tilnærming

Tjora (2013) tar utgangspunkt i en grov hovedregel om at kvalitative studier tenderer til å være induktive, mens kvantitative studier heller mot å være deduktive. Thagaard (2013) beskriver induktive prosesser som der man tar utgangspunkt i data eller empiri for så å utvikle begreper eller teori. Den deduktive tilnærmingen tar utgangspunkt i generelle teorier som skal forklare enkelthendelser (Tjora 2013). En deduktiv tilnærming kan for eksempel være å lage

hypoteser basert på teori, og så teste disse med tilgjengelig data. Ragin & Amoroso (2011) argumenterer for at mye forskning preges av et samspill mellom induktiv og deduktiv tilnærming. Man kombinerer med andre ord den induktive og deduktive tilnærmingen. En tilnærming som kombinerer begge er den såkalte abduktive. Tjora (2013) skriver at den abduktive tilnærmingen starter induktivt med utgangspunkt i empirien, men at teori og annen litteratur legger føringer på forskningen underveis eller i forkant av prosessen. Thagaard (2013) poengterer at forskning kan knyttes til de tre nevnte tilnærmingene med bakgrunn i deres teoretiske forankring. På den ene siden kan man utvikle ny teori fra empirien (induktiv tilnærming), mens man på den andre siden kan videreutvikle eksisterende teorier ved å teste dem (deduktiv tilnærming).

I utgangspunktet har mitt forskningsprosjekt en deduktiv tilnærming, fordi jeg på forhånd har valgt å utforske caset i lys av teorier om makt og stedsidentitet. Tidlig i forskningsprosessen startet jeg med å sette meg inn i relevant litteratur. Førsteutkastet til teorikapittelet ble skrevet før jeg startet feltarbeidet. På den måten preget det analytiske rammeverket innsamlingen av mine data. Når det gjelder spørsmålene i spørreundersøkelsen er disse forankret i de nevnte teoretiske bidragene. Intervjuguidene mine er også knyttet til problemstillingene og relevant teori. Jeg hadde med andre ord bestemt de fleste problemstillingene før forskningsprosjektet startet. Underveis i prosjektet fant jeg ut at jeg behøvde en siste problemstilling om hvorvidt Tøyenavtalen er lokalt forankret. Dette spørsmålet ble utformet på bakgrunn av empirien og dataene fra møtene med informanter. Jeg har på den måten vekslet mellom teori og empiri. I likhet med mange andre forskningsprosjekter har mitt også en abduktiv tilnærming, slik det er beskrevet ovenfor.

4.5 Utvalget

Valg av informanter og respondenter til oppgaven ble gjort med utgangspunkt i problemstillingene. Innen kvalitativ forskning er det vanlige å anvende strategiske utvalg der man velger deltakere som har kunnskap og informasjon om det som skal undersøkes (Thagaard 2013). I denne sammenhengen er det naturlig å invitere politikerne som deltok i beslutningsprosessen og Løft Tøyen-aktørene som blir påvirket av utfallet av Tøyenavtalen. Løft Tøyen-aktørene er også aktuelle fordi de på mange måter representerer engasjementet blant folk flest på Tøyen. Underveis i feltarbeidet fant jeg ut at det kunne være en god idé å intervju lokalpolitikere i Tøyen-området, fordi jeg kunne belyse spørsmålet om avtalens

lokale forankring. De lokale, politiske aktørene var altså ikke en del av mine tiltenkte informanter før feltarbeidet startet.

Løft Tøyen-aktørene ble allerede presentert i innledningen. Jeg inviterte alle de fire grupperingene til å delta i prosjektet, og tre av fire sa seg villige til å være med.

Tøyeninitiativet takket dessverre nei, og begrunnet dette med at de sannsynligvis ikke hadde kjennskap til saken, noe jeg synes er oppsiktsvekkende.

Samlet sett ble det gjennomført ti intervjuer med aktuelle informanter. Jeg intervjuet en representant fra hvert av de aktuelle partiene i bystyret. Fra Sosialistisk Venstreparti var det Marianne Borgen, fra Kristelig Folkeparti stilte Erik Lunde, fra Venstre Toril Berge og fra Høyre, Eirik Lae Solberg. Alle de nevnte politikerne har skrevet under på avtalen. Angående Løft Tøyen-aktørene, intervjuet jeg Tøyenkampanjen ved Bjarte Breiteig, Tøyen Vel ved Vidar Berg og Tøyenkontoret ved Matti Arentz. Arentz var også lokalpolitiker for Venstre på det tidspunktet, og hadde derfor flere synspunkter fra ulike ståsteder. Tøyen skole ble også intervjuet ved Sindre Andresen. Når det gjelder lokalpolitikere intervjuet jeg Høyre og Sosialistisk Venstreparti. Informantene fra Høyre var Arild Furuseth og Håvard Øvregård, mens informanten fra SV var Audun Herning. Etter gjentatte henvendelser forsøkte jeg også å få tak i Byråd for kultur og næring, men jeg har ikke lyktes med å få til et møte. Jeg har også vært inne på tanken å intervju representanter for Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, men i og med at de ikke hadde noen befatning med beslutningsprosessen, valgte jeg å se bort fra disse som aktuelle informanter. Som naturlige samarbeidspartnere til henholdsvis SV og byrådspartiene, ville deres meninger selvsagt vært interessante å belyse, men min avgrensning av valg av politiske informanter går som nevnt med de som hadde innflytelse i beslutningsprosessen.

Til sammen 227 personer deltok i spørreundersøkelsen på Tøyentorget. Det var en marginal overvekt av kvinner på totalt 54,2 prosent, mens antall menn var 45,8 prosent. Når det gjelder definisjonen av personers nasjonale bakgrunn, opererer Statistisk sentralbyrå (SSB) med ulike begreper og variabler for å beskrive dette. En innvandrer har innvandret til Norge på et tidspunkt, mens norskfødte med innvandrerforeldre er personer med foreldre som er født i et annet land enn Norge. SSB opererer også med begrepet landbakgrunn som er som følger:

”eget, eventuelt mors, eventuelt fars utenlandske fødeland. For norskfødte er dette foreldrenes eventuelle utenlandske fødeland.”²⁰ I denne oppgaven er en person med annen nasjonal bakgrunn enn Norge definert ut fra foreldrenes bakgrunn. For eksempel er en person som er født i Norge, men har en norsk og en svensk forelder definert som annen nasjonal bakgrunn. Norsk bakgrunn er definert ved to norske foreldre. 77,1 prosent av de spurte hadde Norge som bakgrunn, mens 22,9 prosent hadde en annen nasjonal bakgrunn enn Norge. Angående alder var det en overvekt i kategorien 25-34 år, med hele 46 prosent. Personer under 18 år fikk ikke svare, fordi de ikke er myndige. Det var heller ingen tilgjengelige respondenter over 74 år. Årsaken til det siste kan være at denne gruppen er skeptisk til fremmede folk som oppsøker dem. En annen grunn kan rett og slett være at de ikke beveger seg mye utendørs.

Ved å sammenligne utvalget fra surveyen og tabell 1 om de demografiske og sosiale kjennetegnene ved Tøyen, kan jeg vurdere hvor representativ min undersøkelse er. Sammenligningsgrunnlaget gjelder variablene kjønn, landbakgrunn og alder. Når det gjelder kjønn har jeg noen flere kvinner enn menn, men det er ganske overens med statistikken for Tøyen. Med hensyn til nasjonal bakgrunn har jeg spurt desidert flest med norsk bakgrunn. Nesten åtte av ti hadde norsk bakgrunn, mens de resterende hadde en bakgrunn fra et annet land. Statistikken i tabell 1 viser at halvparten av Tøyens befolkning har landbakgrunn utenfor Norden. Legger man til Norden, tilsvarende alle med ikke-norsk bakgrunn hele 55 prosent. Det betyr at min undersøkelse definitivt ikke er representativ for landbakgrunnen til Tøyens beboere. Likevel er mange av innvandrerne barn, og det er dermed ikke sikkert at representasjonen min undersøkelse er så dårlig representativ for landbakgrunn hvis man karakteriserer denne gruppen som norske. Det er med andre ord et definisjonsspørsmål. Tabell 1 viser også at Tøyen har en relativ ung befolkning. Hele 40 prosent befinner seg i kategorien 18 – 34 år. Generelt var mine respondenter også unge. Sammenligner man med den samme aldersgruppen var andelen på over 50 prosent. Det vil med andre ord si at aldersfordelingen i surveyen er nokså representativ for Tøyens befolkning, jamfør tabell 1.

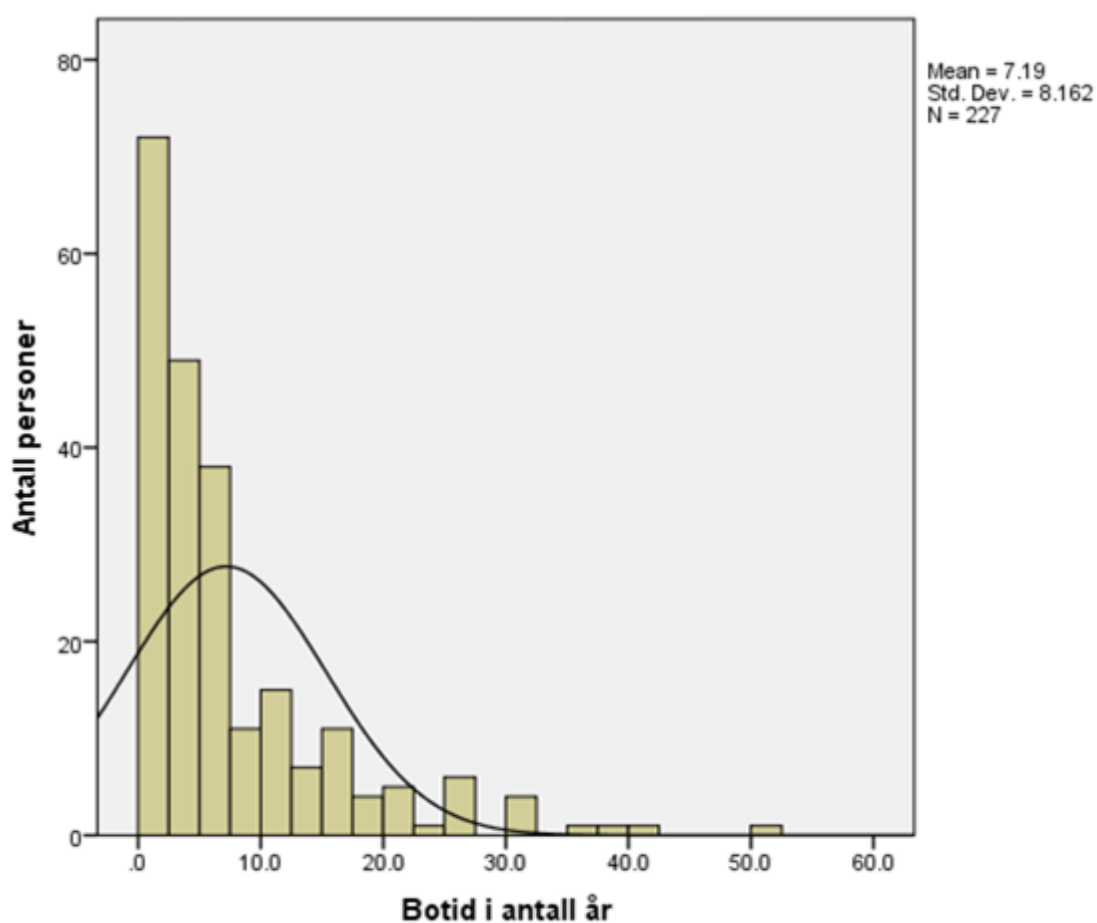
I og med at det er få med utenlandsk bakgrunn som deltok i undersøkelsen sammenlignet med Tøyens relativt høye andel av mennesker med utenlandsk bakgrunn, kan man si at dette svekker representativiteten til funnene mine. Det er altså ikke utenkelig at funnene ville blitt annerledes hvis flere respondenter med en utenlandsk bakgrunn hadde deltatt.

²⁰ <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2013-04-25?fane=om#content> Lest 01.04.2015

Tabell 2: Utvalget i surveyen i prosent

Kjønn	Menn	45,8
	Kvinner	54,2
	Totalt	100
Nasjonal bakgrunn	Norsk	77,1
	Annet land	22,9
	Totalt	100
Alder	18-24	7,0
	25-34	45,8
	35-44	18,9
	45-54	11,5
	55-64	7,5
	65-74	8,8
	Totalt	99,6*
N		227
* Missing 1 / 0,4 %		

Gjennomsnittsbortiden blant de spurte var på 7,2 år, mens standardavviket for dette var på 8,162. Den skjeve fordelingen viser at mange av respondentene har bodd på Tøyen i relativt kort tid. Figur 5 viser bortiden til respondentene.

Figur 5: Respondentenes bortid på Tøyen.

4.6 Feltarbeidet

”The scientific account of knowledge production has been challenged by those who believe that knowledge is not simply ’out there’ waiting to be collected and processed, but rather knowledge is made by actors who are *situated* within particular contexts” (Hubbard et al. 2002: 8).

Feltarbeidet danner grunnlag for kunnskapen forskerne ønsker i forskningsprosjektene sine. Som sitatet fastslår er kunnskap altså noen utvalgte aktører besitter, og det er derfor viktig å velge ut de riktige informantene til prosjektet. Sæther (2006) presiserer at feltarbeidet handler om læring og håndtering av usikkerhet, fordi usikkerhet er en iboende del av selve feltarbeidet. Man må med andre ord håndtere usikkerhet i feltarbeidet.

4.6.1 Gjennomføringen av feltarbeidet: Tilgang på informanter og forberedelser

De aktuelle informantene fikk tilsendt et informasjonsskriv²¹ om prosjektet på e-post slik at de kunne forberede seg til intervjuene. Informantene jeg kontaktet var generelt positive til å bidra til prosjektet. Informantene ble enten kontaktet per e-post, eller via sosiale medier. Ved noen anledninger fikk jeg ikke svar, og jeg måtte derfor ringe dem. Det viste seg å hjelpe. To informanter som jeg anså som aktuelle svarte at de enten ikke hadde kunnskap om saken, eller at de ikke hadde tid til å delta. En tredje informant jeg forsøkte å komme i kontakt med svarte meg aldri etter gjentatte forespørsler. Informantene jeg ikke fikk anledning til å intervju ville kunne bidratt med ytterligere kunnskap til oppgaven, men tatt i betraktning de intervjuene som ble gjennomført, føler jeg at jeg har nok kunnskap til å besvare problemstillingene.

Vedrørende den kvantitative delen anså jeg Tøyentorget for å være et aktuelt sted for å gjennomføre surveyen. Stedet er en gjennomgangsåre for Tøyen-beboere til og fra jobb, i tillegg til at mange har sine daglige ærender der. Jeg søkte Bydel Gamle Oslo om å holde stand på Tøyentorget, og den ble godkjent.²²

²¹ Se vedlegg for informasjonsskriv.

²² Se vedlegg for godkjennelse fra Bydel Gamle Oslo.

4.6.2 De kvalitative intervjuene²³

Thagaard (2013) skriver at forskeren må være åpen for at utførelsen av intervjuene kan variere fra sted til sted. I mitt feltarbeid lot jeg informantene i de kvalitative intervjuene få muligheten til å velge sted. På den måten kunne jeg tilpasse meg deres planer. Det virker også rett og rimelig, fordi de deler sin tid og kunnskap med meg. Intervjuene ble gjennomført enten på informantenes kontor, arbeidsplass eller på en kafé i deres nærområde. Det første intervjuet ble gjennomført 7. januar 2015, og det siste 2. mars samme år. Varigheten på intervjuene var fra 18 til 90 minutter. Intervjuet på 18 minutter ble noe forhastet da informanten måtte videre i et nytt møte. Men det er faktorer man må håndtere i felten, i henhold til Sæthers beskrivelse av usikkerhet. Jeg føler likevel jeg fikk den kunnskapen og informasjonen jeg behøvde. Tjora (2013) understreker at det er et mål å forsøke å få til en mest uformell intervjusituasjon som mulig, gjerne over en kaffe eller lignende. For å oppnå dette er det anbefalt å benytte lydopptaker slik at man kan få en god relasjon til intervjuobjektet. Jeg brukte min egen mobiltelefon som lydopptaker. For å forsikre meg at ingen kontaktet meg under intervjuene, skrudde jeg på flymodus. På den måten kunne jeg fokusere maksimalt på informantene uten å være redd for ikke å få med meg viktige detaljer.

Intervjuene ble få dager etter at de fant sted transkribert i sin helhet uten transkriberingsprogram. Jeg overførte lydfilene til iTunes på min datamaskin, og transkriberte dem derfra via øretelefoner. Tjora (2013) skriver at man ved transkriberinger taper visuelle ledetråder og stemningsrelasjonen under intervjuets gang. Poenget er at samtalen inneholder mer enn bare verbale formidlinger. Måten informanten sier ting på kan være avgjørende for settingen. Jeg føler likevel at dette ikke har bidratt til noen store utfordringer. Uten transkriberingene ville jeg ikke kunne tilegnet meg så mye informasjon som bruk av lydopptak gir. Likevel er det min tolkning som setter preg på dataene.

4.6.3 Surveyen²⁴

Gjennomføringen av den kvantitative undersøkelsen pågikk i samme tidsrom som de kvalitative intervjuene, nærmere bestemt 10.-14. februar, samt 17. og 19. februar. Stedet for utførelsen av surveyen var på Tøyentorget utenfor bibliotekinngangen. Biblioteket på Tøyen tiltrekker seg mange forskjellige mennesker, og det var derfor et strategisk valgt sted.

²³ Se vedlegg av intervjuguide for politikere i bystyret, lokalpolitikere og Løft Tøyen-aktører.

²⁴ Se vedlegg av surveyen

Tidspunktet på dagen var fra 12-tiden til 16-17-tiden. Før respondentene svarte på surveyen forsikret jeg meg at de bodde på Tøyen. Noen sa de bodde på Kampen, men rett ved Kjølberggata, samt at de hadde sine daglige ærender på Tøyen. Disse bor per definisjon ikke innenfor Tøyens grenser, men de fikk likevel lov til å delta. Ved en rask kikk på grunnkretskartet over Tøyen ser man også at grunnkretsene 2603 og 2606 sogner til begge sider av Kjølberggata. Etter mitt skjønn er det derfor en rimelig vurdering å tillate beboere på den andre siden av Kjølberggata for Tøyen å delta i undersøkelsen. For å oppnå oppmerksomhet om prosjektet mitt hang jeg opp en plakat med skriften ”Spørreundersøkelse om Tøyenavtalen”. En del folk ble nysgjerrige på hva jeg drev på med, og den var således en viktig faktor. Da jeg spurte forbipasserende var mange også skeptiske for hvilke intensjoner jeg hadde. Noen svarte at de ”ikke skulle ha noe”. De trodde med andre ord at jeg var en selger. Andre sa de ikke hadde tid i ettermiddagsrushet, mens andre tok seg tid til å besvare undersøkelsen. De fleste brukte anslagsvis ett minutt eller mindre på å gjennomføre den.

Selve gjennomføringen av undersøkelsen startet trøblete da en vekter viste meg bort fra Tøyentorget, til tross for at jeg hadde fått godkjenning fra bydelen og vist vekten denne. Vekteren mente at jeg ikke hadde forhørt meg med Mallings & Co som forvalter området. Jeg ble pent nødt til å pakke sakene, og kontakte Mallings og Co for å forhøre om hva som var problemet med å holde stand på offentlig grunn med godkjenning. Jeg ble fortalt at jeg hadde gjort alt riktig, men at vanlig praksis var å informere Mallings og Co om kommunens godkjenning, slik at de fikk orientert vektene om hva som skjer på Tøyentorget. Situasjonen ble så løst ved at representanten fra Mallings og Co informerte vektene, og jeg kunne fortsette innsamlingen av data. Selve møtet med vektene var ubehagelig fordi vedkommende truet med å ringe politiet hvis jeg ikke forlot området. I ettertid beklaget vektene seg, og jeg kunne bedrive feltarbeid uten forstyrrelser.

4.7 Analyseprosessen

Mitt arbeid med analysen startet da jeg skulle kode dataene. Thagaard (2013) knytter viktigheten av analysen av dataene opp mot hvordan vi skal presentere funnene. Hun skiller mellom personsentrerte analytiske tilnærminger og temasentrerte analytiske tilnærminger. Ved anvendelse av førstnevnte rettes fokuset mot personer, mens i sistnevnte retter man blikket på temaer alle informantene har svar på. Funnene og disposisjonen i min oppgave vil være tett knyttet til problemstillingene og de ulike temaene oppgaven omhandler. Jeg har

derfor valgt å kode dataene etter den temasentrerte analytiske tilnærmingen.

Thagaard (2013) presiserer at det viktigste kriteriet ved bruk av den temasentrerte tilnærmingen er at alle informantene har besvart de samme temaene. Et eksempel på dette er den fjerde underproblemstillingen ”Hva er interessene og meningene til beslutningsaktørene involvert i Tøyenavtalen?” Temaet her er interesser, og for å anvende denne tilnærmingen må alle partiene besvare sine syn på dette temaet. Jeg har benyttet samme framgangsmåte på hver av problemstillingene som besvares kvalitativt. Da jeg skulle gjennomgå transkriberingene mine noterte jeg meg numrene på spørsmålene i margen slik at jeg visste hvor jeg kunne finne de respektive aktørenes svar på de ulike spørsmålene. En kode jeg utviklet til det nevnte spørsmålet var for og imot flytting. Koden skal uttrykke meningene til aktørene. Jeg kategoriserte deretter aktørenes svar etter problemstillingene. På den måten kunne jeg identifisere aktørenes synspunkter opp mot hverandre.

Anvendelse av temasentrerte tilnærminger utelukker ikke bruk av personsentrerte tilnærminger. Thagaard (2013) sier at begge tilnærminger kan kombineres, og at man derfor kan sammenligne personer og temaer. En kritikk rettet mot den temasentrerte tilnærmingen er at informasjonen om temaene løsrives fra konteksten. Styrken til den personsentrerte tilnærmingen er at den omfatter et mer helhetlig blikk på dataene. Det er derfor viktig å finne balansen mellom et helhetlig og et dypere perspektiv i presentasjonen av funnene.

Når det gjelder analysen av de kvantitative dataene benyttet jeg meg av programmet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). I likhet med kvalitative metoder legger man premissene for anvendelse av kvantitative metoder ved utforming av problemstillinger og valg av teori. Dette er ifølge Midtbø (2007) en grunnleggende forutsetning for å bruke statistiske analyseprogrammer. Det er med andre ord problemstillingene og teoriene som danner grunnlag for hvilke data jeg er interessert i når jeg utfører analysen. I min analyse av Tøyen-beboernes meninger om Tøyenavtalen, har jeg benyttet meg av krysstabeller og en regresjonsanalyse for å finne styrken på variablene som måles.

Et eksempel på en regresjonsanalyse i mitt forskningsprosjekt er Tøyen-beboernes synspunkter på for eller imot flytting og deres politiske tilhørighet. Ved å utføre denne analysen kan jeg sjekke om byrådspartiernes velgere er samstemt eller ikke med deres avgjørelse om flytting av Munch-museet og Tøyenavtalen.

4.8 Kvaliteten på forskningen

Hesse-Biber (2010) skriver at validitet og reliabilitet innen mixed methods fokuserer mye på metode, og lite på selve funnene i studien. Hun foreslår derfor at det bør rettes mer oppmerksomhet mot hvordan problemstillinger og metode er knyttet sammen. Hennes hovedpoeng er at vurderingskriterier for validitet og reliabilitet innen mixed methods-forskningsdesign baseres på hvorvidt forskningsspørsmålene hviler på en kvantitativ eller kvalitativ karakter. I klartekst betyr dette at reliabilitet og validitet innen kvalitativ og kvantitativ forskning må vurderes på respektive måter med utgangspunkt i forskningsspørsmålene. Jeg har derfor valgt å behandle begrepene reliabilitet og validitet i lys av både kvantitativ og kvalitativ forskning.

4.8.1 Reliabilitet

Begrepet reliabilitet omhandler forskningens pålitelighet og troverdighet (Thagaard 2013). Hovedprinsippet er at man skal kunne få de samme resultatene om igjen i en tilsvarende undersøkelse hvis man benytter seg av de samme metodene. Reliabilitet går med andre ord ut på nøyaktigheten ved målingene (Midtbø 2007). Det er verdt å merke seg at begrepet har sin bakgrunn i den positive forskningslogikken der krav om nøytralitet står sterkt. Forskeren får dermed to ulike tilnærminger til informantene i kvalitative og kvantitative metoder. Ifølge Thagaard (2013) oppnår forskeren en nærhet til forskningsdeltakerne i kvalitative metoder. Dette har igjen påvirkning på hvordan datainnsamlingen foregår. Det er derfor viktig å være åpen om forholdet mellom forsker og deltaker, fordi forskeren kan ha en innflytelse på deltakerne. I kvantitative metoder oppstår det et mer distansert forhold mellom forsker og deltaker.

”Forskeren representerer i prinsippet en utenforstående og en iaktaker av de fenomenene som studeres. Distansen mellom forsker og deltakere kan knyttes til at det ikke er noen direkte kontakt mellom partene. Men vi kan likevel ikke derfor se bort fra betydningen av forskerens påvirkning” (Thagaard 2013: 19).

Thagaard presiserer likevel at sannsynligheten for at forskeren påvirker i kvalitative metoder er større enn i kvantitative metoder. Det er således, uavhengig av hvilken metode, viktig at det blir diskutert hvordan forskeren kan påvirke forskningen. Angående forskerens tilnærming til analysen skriver Tjora (2013) at forskningssubjektiviteten er større i kvalitative analyser enn i kvantitative analyser. Subjektiviteten til forskeren i kvalitative og kvantitative undersøkelser

starter allerede med den teoretiske orienteringen i analysen, men innen kvantitativ forskning blir subjektiviteten til forskeren mer sentralt først når man begynner å tolke resultatene. Basert på dette resonnementet kan det tyde på at kvalitativ forskning er mindre troverdig enn kvantitativ. Dette er ikke nødvendigvis riktig. Thagaard (2013) argumenterer for at kvalitativ metode innebærer stor grad av fortolkning. Hun skriver derfor at det er viktig at det redegjøres tydelig for hvordan man kommer fram til funn i kvalitativ forskning. En tydeliggjøring av forskningsprosessen, analyse og resultattolkning er derfor essensielt, ifølge henne. Jeg har allerede beskrevet framgangsmåten for mitt prosjekt.

4.8.2 Validitet, generalisering og overførbarhet

Validitetsbegrepet kan relateres til om forskningen er gyldig. Solerød & Gundersen (1996: 37) skriver at validitet er om det er ”samsvar mellom det vi *ønsker å måle* og det vi *faktisk måler*”. Hvor gyldig forskningen kan anses å være er altså om vi klarer å besvare våre problemstillinger (Tjora 2012). Måten forskningsspørsmålene er utformet danner derfor grunnlaget for forskningens gyldighet. Ifølge Creswell & Plano Clark (2011) er det viktigste anliggende for kvantitative forskere å sikre intern validitet. Det vil si at forskeren kan fastslå at det er en årsaks- og virkningsforhold mellom variablene som måles. Når man opererer med kvantitative undersøkelser har man alltid som mål om å uttale seg om hele populasjonen eller befolkningen. Dette kalles for ekstern validitet innen kvantitativ forskning (Creswell & Plano Clark 2011). Dette forutsetter dermed et sannsynlighetsutvalg. Min survey var, som allerede nevnt, basert på et ikke-sannsynlighetsutvalg. Ved slumpmessige utvalg bør generaliseringer skje på et mer forsiktig grunnlag.

Bailey et al. (1998) skriver at validitet i kvalitativ forskning ikke kan relateres til statistiske slutninger som i kvantitativ forskning. Validitet i kvalitative metoder er heller vekslingen mellom feltarbeid og teori, som beskrevet tidligere. Det handler om å sikre åpenhet gjennom å redegjøre for hvordan forskningsprosessen har foregått. Det hviler derfor en forventning om at forskeren reflekterer over forskningsprosessen for å sikre gyldige funn. Innen kvalitativ metode benyttes begrepet ekstern validitet om overførbarhet. Thagaard (2013) presiserer at dette betyr at tolkninger, og ikke mønstrene i dataene, innenfor et forskningsprosjekt kan ha gyldighet i andre kontekster. Poenget er forskerens fortolkning og forståelse kan være overførbar hvis forskningsprosjekter eller kontekster i utgangspunktet har like betingelser. Baxter (2010) skriver at casestudier innen kvalitativ metode er overførbare så lenge teoriene

ikke for casespesifikke eller abstrakte. Så lenge et velstudert case skaper solide teoretiske forklaringer, kan disse være overførbare på en analytisk måte.

4.9 Etiske retningslinjer

Det eksisterer en rekke spilleregler for hvordan forskeren kan opptre innen feltarbeid og forskningen. Før jeg startet feltarbeidet ble prosjektet godkjent hos Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD), der jeg sendte inn beskrivelse av prosjektet og intervjuguider, i tillegg til spørreskjemaet. Da jeg kontaktet informantene til oppgaven ble de tilsendt et informasjonsskriv²⁵ om oppgaven på e-post, slik at de kunne foreberede seg på intervjusituasjonen. Alle ga sitt informerte samtykke (Dowling 2010) om at jeg kunne benytte meg av deres synspunkter og meninger i oppgaven. Formålet med et slikt samtykke er at informantene skal vite hva de er med på og hva som skjer med informasjonen de gir fra seg. Samtlige ga samtykke til at ble benyttet båndopptaker under intervjuene. En informant ba om å få tilsendt transkriberingen av intervjuet. Når det gjelder anonymitet fikk deltakerne i de kvalitative intervjuene ikke valget om skjule sin identitet. Begrunnelsen for en slik utforming fra min side er at det var få deltakere i beslutningsprosessen, og det ville derfor bli vanskelig å skjule identiteten til informantene. De kunne derimot trekke seg fra forskningsprosjektet når som helst uten å oppgi grunn. Når det gjelder surveyen ble det ikke innhentet personsensitive opplysninger. Meningene til respondentene kan med andre ord ikke spores tilbake til deres identitet.

Angående kvalitative intervjuer, så eksisterer det ifølge Dowling (2010) et maktforhold mellom intervjuer og intervjuobjekt. Relasjonen kan være asymmetrisk eller gjensidig. I mine møter med politikere i Oslo kan det ved første øyekast virke som om et asymmetrisk maktforhold ved at jeg intervjuer ”oppover”. Jeg hadde en relativ åpen tilnærming i møte med politikerne og opplevde dem som interesserte og nysgjerrige på prosjektet. Det føltes altså mer som en gjensidig maktsituasjon. Det samme gjaldt også møtene med aktører på grasrota på Tøyen.

Patton (2002) diskuterer hvorvidt informanter bør få en kompensasjon for å bidra til prosjektet og hvorvidt dette påvirker svarene. I mitt tilfelle ønsket en informant en enkel lunsj spandert mot at vedkommende bidro. Jeg anså dette for å være et rimelig krav for å

²⁵ Se vedlegg av informasjonsskriv.

kompensere for tiden man bruker. Min vurdering er at dette ikke hadde noen påvirkning på svarene, da personen hadde genuin interesse for Tøyen-området. Andre informanter spurte om en kopi av oppgaven, noe jeg anså som en grei gjengjeldelse for deres tidsinvestering i prosjektet.

Når det gjelder den analytiske delen og presentasjonen skriver Thagaard (2013) at det er viktig at forskeren er bevisst på hva som er deltakernes utsagn og forskerens forståelse av funnene. Det er med andre ord viktig å unngå å sette informantene i et dårlig lys og bevare tilliten de har gitt meg. Skillet mellom deres utsagn og mine tolkninger knyttet til teori og problemstilling er derfor en viktig etisk vurdering.

5 Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes holdninger til Tøyenavtalen

I lys av flyttingen av Munch-museet og byutvikling på Tøyen, er det interessant å finne ut av hva Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene mener om dette. Deres interesser og meninger kan påvirkes av en rekke faktorer. Figur 3 i slutten av teorikapittelet oppsummerte det teoretiske utgangspunktet for oppgaven. Nøkkelvariablene er stedsidentitet, bruken av Munch-museet og trekk ved individene. Interessene til de nevnte aktørene vil derfor bli analysert i lys av de nevnte teoretiske utgangspunktene.

Aller først vil fokuset eksplisitt være rettet på spørsmål 1 og redegjørelse for mine funn: Hvilke oppfatninger har Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene av avtalen om flyttingen av Munch-museet og utviklingen av Tøyen?

5.1 Tøyen-beboerens holdninger til Tøyenavtalen

Tabell 3: SV-velgeres og byrådspartivelgeres holdninger til flytting av Munch-museet fra Tøyen i prosent

	SV-velgere	Byrådspartivelgere	Alle velgere
For flytting	12	23	14
Imot flytting	71	54	64
Vet ikke	17	23	22
Totalt	100	100	100
N	42	48	227

Tabell 3 viser SV- og byrådspartivelgeres holdninger og samtlige respondenters holdninger til flyttingen av Munch-museet (spørsmål 6 og 7 i surveyen). Motstanden imot flyttingen er generelt stor blant de spurte SV-velgerne. Når det gjelder velgerne hos byrådspartiene var det noe lavere motstand imot flyttingen sammenlignet med SV-velgerne, men motstanden utgjorde likevel over halvparten av de spurte byrådsvelgerne. Generelt sett var byrådsvelgerne noe mer positive til å flytte Munch-museet enn SV-velgerne. I og med at byrådspartiene gikk inn for flytting av Munch-museet, og at SV var generelt motstander før forhandlingene, er det i så måte ikke unaturlig å forvente at motstanden er noe større blant SV-velgerne enn byrådspartivelgerne. Blant de spurte velgerne i de respektive politiske leirene er det derimot interessant å merke seg at de fleste er imot flytting av Munch-museet. Uavhengig av politisk ståsted er det en generell sterk motstand mot flyttingen av Munch-museet blant de som deltok

i undersøkelsen.

Tøyen-beboerne ble også spurt om det er greit at Munch-museet flyttes fra Tøyen mot at området får kompensasjon gjennom midler til byutviklingstiltak (spørsmål 7 i surveyen). Blant de spurte SV-velgerne var nesten halvparten av de spurte positive til dette. Derimot synes nesten syv av ti byrådsvelgere at dette er greit. Det er altså en større villighet blant byrådsvelgerne til å flytte museet mot kompensasjon sammenlignet med SV-velgerne. I lys av interessene til partienes standpunkter i bystyret og at det er en sammenheng mellom partienes interesser og deres respektive velgere, kan dette tolkes til å være forventet. For øvrig er det verdt å legge merke til at det er en relativ stor oppslutning for å flytte museet mot kompensasjon blant Tøyens befolkning.

Tabell 4: SV-velgeres og byrådspartivelgeres holdninger til om det er greit at Munch-museet flyttes mot kompensasjon i prosent

	SV-velgere	Byrådspartivelgere	Alle velgere
Ja	48	68	58
Nei	19	15	21
Vet ikke	33	17	21
Totalt	100	100	100
N	42	48	227

Et interessant aspekt er at mange av de spurte SV-velgerne ser ut til å være imot flytting av Munch-museet isolert sett, men en del snur hvis man får noe igjen for det. Den samme tendensen ser ut til å være tilfelle for de spurte byrådspartivelgerne. Dette kan være en indikasjon på at byutvikling på Tøyen er viktigere for en del enn selve Munch-museet.

Når det gjelder spørsmålet om hvor fornøyde respondentene er med byutvikling, så svarer over ni av ti at de er enten nokså fornøyd, fornøyd eller meget fornøyd. Dette kan indikere at det er mange av de spurte som generelt ønsker at det skal skje noe positivt i området. Blant de spurte SV-velgerne svarer syv av ti at de er meget fornøyd med byutvikling, mens tilsvarende andel blant de som stemmer på byrådspartiene er 75 prosent. Det totale bildet viser at de spurte generelt er positive til byutvikling. Befolkningen på Tøyen viser med andre ord at de generelt ønsker tiltakene i sitt nærområde velkommen. Hvis man legger til grunn at Tøyen-beboerne bryr seg om sitt nærområde, noe som nærmest er en selvfølge, er funnene om

tilfredsheten med byutviklingstiltak lite overraskende.

Tabell 5: SV-velgeres og byrådspartivelgeres tilfredshet med byutvikling på Tøyen i prosent

	SV-velgere	Byrådspartivelgere	Alle velgere
Ikke fornøyd	0	2	3
Litt fornøyd	0	0	5
Nokså fornøyd	12	6	10
Fornøyd	17	15	23
Meget fornøyd	69	75	58
Vet ikke	2	2	1
Totalt	100	100	100
N	42	48	227

5.2 Løft Tøyen-aktørenes holdninger til Tøyenavtalen

Når det gjelder Løft Tøyen-aktørenes holdninger til avtalen oppgir både Tøyenkampanjen og Tøyen Vel at de i utgangspunktet jobbet for å beholde Munch-museet på Tøyen. Bjarte Breiteig i Tøyenkampanjen peker på den helhetlige, bymessige visjonen om at Oslo må spre sine severdigheter geografisk. Han uttrykker sterk motstand mot å lage et såkalt ”utstillingsvindu” i Bjørvika. Dette er med andre i tråd med argumentasjonen om å lokalisere Munch-museet på Tøyen i sin tid. Vidar Berg i Tøyen Vel understreker at Munch-museet føyer seg inn i rekken over slag foreningen har tapt opp gjennom årene. Angående Tøyenavtalen er han spesielt kritisk til koblingen mellom flyttingen av museet og gjenytelser, og mener at dette ikke er naturlig. Han peker for eksempel på at Tøyen skole burde fått ressurser til oppgradering uten å flytte Munch-museet. Matti Arentz i Tøyenkontoret sier at de ikke har noe offisielt standpunkt om flyttingen av Munch-museet, og heller har fokusert mer på kunst, arkitektur, barn og unge og medvirkning.

Vedrørende gjenytelsene i avtalen har det vært en stor satsing på Tøyen skole.

Tøyenkampanjen poengterer at dette er den viktigste gjenytelsen for dem. Breiteig kobler de positive effektene av gratis aktivitetsskole til området generelt:

”Dette med gratis aktivitetsskole synes jeg er helt genialt når det kommer til å løfte et område og gjøre det til et bedre sted å bo. Og det er flere grunner til det. Vanligvis er Tøyen preget av stor utskiftning. Et sted med lite stabilitet i beboermassen. Og en av

grunnene til det er også at det er veldig små leiligheter. Store barnerike familier i små leiligheter. Når du får gratis aktivitetsskole, så vil jo det si at også de som har dårlig økonomi kan la barna være ute lenger. Og enda viktigere er det når det kommer til det integreringsmessige.”

Et interessant aspekt Breiteig trekker fram er ”lite stabilitet i beboermassen”. Dette impliserer at Tøyen har vært et område med mye inn- og utflytting. Denne trenden kan være i ferd med å snu. Sindre Andresen, inspektør ved Tøyen skole, bekrefter at satsing på skolen har gitt positive resultater for skolen og området. I den forbindelse spurte jeg Andresen om skolen merker at foreldrene bryr seg mer om det som skjer på skolen:

Andresen: ”Det gikk én med norsk som morsmål på hele Tøyen skole i fjor (2013). Nå går det 13 med norsk som morsmål i førsteklasse, og mange med tredje generasjonsinnvandring som er i jobb. Selv om de er muslimer gikk, de også på St. Sunniva. Det var nærmere til St. Sunniva enn Steinerskolen. Alle de valgte bort Tøyen. Det er Tøyenløftet alene som er grunnen til at de nå vender tilbake.”

Tiltakene rettet mot skolen synes med andre ord ikke bare å heve kvaliteten på undervisningen, men virker også å ha en positiv innvirkning på området generelt. At folk ønsker å bo i området, blant annet på grunn av satsing på skolene, virker å være et viktig kriterium for Tøyens omdømme. Vidar Berg i Tøyen Vel sier han ikke er like oppdatert på skoleutviklingen som småbarnsforeldre, men uttrykker at han har registrert positiv utvikling på Tøyen, noe Tøyen Vel er fornøyd med.

I motsetning til skolen der politikerne kan gjøre grep forholdsvis raskt, er det andre elementer i avtalen som behøver mer behandlingstid. Dette inkluderer de fysiske oppussingsprosjektene og investeringene som for eksempel Tøyensenteret, nytt badeland, nytt Veksthus, friluftsscene og sammenhengende grønt parkområde. Tøyen Vel poengterer at mange av punktene er gode, men leder Vidar Berg er avventende, fordi man ikke vet nok om de framtidige utviklingsprosessene. Tøyenkampanjens Breiteig er også litt av samme oppfatning. Han er blant annet skeptisk til realiseringen av politikernes løfte om et sammenhengende grøntområde i Tøyenparken.

Det punktet som kanskje har vært mest omstridt i Tøyenavtalen er stengningen av Finnmarksgata og Ringvei 2. Hensikten med å stenge veien for personbiltrafikk er å lage en sammenhengende grønn Tøyenpark i påvente av en mer permanent løsning. Tøyenavtalen sier at målet på sikt er å lage et grøntlokk over området. Tøyen Vel har vært mot stengningen av Finnmarksgata, fordi det både fører til lengre kjøreturer og dårlige skoleveier, fordi korteste vei blir forbi nærskolene i området. Økt trafikk rundt skolene gir utryggere skoleveier. Tøyenkampanjen er av samme oppfatning. Breiteig utdyper dette:

Breiteig: ”Hva skal skje med trafikken i Finnmarksgata? Nå er det jo en sånn mellomløsning som har skapt veldig stor misnøye, da trafikken ble ledet ned her (ved Tøyen skole) forbi alle de tre skolene. Alle skjønner at dette er fordi man vil snike seg unna det egentlige løftet. Det egentlige løftet er at det skal være en sammenhengende park – trafikken skal stenges. Og hvis ikke det går, så skal veien legges ned eller legges lokk over. Og det er en ekstremt dyr løsning som det ikke finnes penger til. Og som ikke kommer til å bli realitet. Det går i praksis ikke an å stenge den gata. Trafikken må gå der. Det er ringveien til Oslo. Vi kan ikke ha trafikken forbi skolene.”

Da intervjuene med Tøyenkampanjen og Tøyen Vel fant sted i midten av januar 2015, var Finnmarksgata stengt for persontrafikk. Senere samme måned bestemte de fire partiene bak Tøyenavtalen, med samferdselsbyråd Guri Melbye i spissen, at gata skulle gjenåpnes. Begrunnelsen var at stengningen skapte for mye trafikk i gatene knyttet til skolene på Tøyen. Partiene ble heller enige om å holde Finnmarksgata stengt i skoleferien om sommeren. De argumenterer for at gevinsten av en stengt Finnmarksgate vil være større om sommeren da folk oppholder seg i Tøyenparken, samt at den omlede trafikk ikke skaper utrygge skoleveier når skolen holder sommerstengt.²⁶

5.3 Munch-museets betydning for Tøyen identitet

Ved et raskt blikk på tabell 6 ser man at både SV- og byrådspartivelgerne har svart noenlunde det samme om Munch-museets viktighet for Tøyens identitet. Andelen som har svart ”mindre viktig”, ”nokså viktig” og ”viktig” er omtrent like store. Det er en indikasjon på at det ikke er noe entydig bilde på hvor viktig Munch-museet er for Tøyens identitet. Andelen blant alle spurte er også jevnt fordelt på de ulike svarkategoriene, noe som også kan indikere at det ikke

²⁶ <http://www.osloby.no/Finnmarksgata-apnet-torsdag-7879716.html> Lest 13.04.2015

noe klart bilde hvor stor betydning Munch-museet har å si for Tøyen-området.

Tabell 6: SV-velgeres og byrådspartivelgeres meninger om Munch-museets viktighet for Tøyens identitet i prosent

	SV-velgere	Byrådspartivelgere	Alle velgere
Ikke viktig	3	2	2
Mindre viktig	22	23	20
Nokså viktig	29	25	26
Viktig	29	33	28
Meget viktig	17	11	21
Vet ikke	0	6	3
Totalt	100	100	100
N	41*	48	226*
* Missing 1			

Et interessant tegn på hvor stor betydning museet har for Tøyens identitet er hvor konsistent respondentene har svart. Jeg selekterte ut de som svarte at de var imot flyttingen på spørsmål 6, men som svarte ja på spørsmål 7 – at det er greit at museet flyttes mot kompensasjon.

Deretter sjekket jeg denne gruppens svar på hvor viktig Munch-museet er for Tøyens identitet. Det mest interessante funnet er at 21 prosent av dem som svarte nei til flytting, men for flytting ved kompensasjon, svarer at Munch-museet er meget viktig for Tøyens identitet. Samlet sett har denne gruppen med respondenter svart lite konsistent på undersøkelsen. Det mest rasjonelle svaret for denne gruppen ville vært at museet spiller en nokså viktig rolle. Det kan med andre ord tyde på at Munch-museet ikke spiller en viktig rolle for disse. Det er også interessant at det er 36 prosent som svarte nei til flytting, men for flytting ved kompensasjon, mener at museet spiller en viktig rolle for Tøyens identitet. Er man motstander av flytting, men for flytting ved kompensasjon, er det mest naturlig å mene at museet spiller en middels viktighet for identiteten til Tøyen.

Vedrørende Løft Tøyen-aktørenes meninger om hva Munch-museet betyr for Tøyens identitet, er Tøyen Vel meget klar i sitt standpunkt. Berg forteller at flyttingen av Munch innebærer et tap omdømmemessig sett for Tøyen. Selv om Tøyen har flere museer å by på og beboerne sannsynligvis besøker disse oftere, er han klar på at flyttingen av Munch-museet er et tap for området. Han peker på mange aktiviteter på Tøyen som er negativt for området, mens Munch-museet er en av tingene som har hatt en positiv innvirkning. Berg utdyper:

Berg: ”Det er jo først og fremst at det er et kultursentrum. Det (Munch) har også vært der så lenge. De fleste var jo ikke født da det ble laget. Det åpnet vel i 1963 så vidt jeg husker. For de fleste som bor på Tøyen i dag, så har museet alltid vært der. Da er det jo en del av historien også. Hvis det er to bydeler som skal konkurrere om et nytt tiltak, så er det ikke et så stort nederlag å være den som ikke får det. Men hvis det er to bydeler som konkurrerer om et eksisterende tilbud, og det tilbudet er det eneste i verdensklasse, da er det litt symbolsk viktig at det forvinner. Det er ikke bare at det forsvinner, men det er på en måte at man tar stilling til at det ikke er en bra nok tomt.”

Begrunnelsen til Tøyen Vel om Munchs viktighet for Tøyen ligger med andre ord i Munchs unike status over tid på Tøyen. Det interessante aspektet er at Berg trekker frem at tomten på Tøyen ikke er bra nok. Han forteller videre at myndighetene har et ønske om å bruke Munch for det den er verdt økonomisk. Således er Bjørvika et bedre sted å fremme Munchs kunst i en økonomisk og turismessig setting. Basert på Tøyen Vels synspunkter kan det tolkes som om Tøyen altså ikke er et egnet område for å huse Munch-museet med tanke på promoteringen av Oslo som en internasjonal kulturby.

Også Tøyenkampanjens Bjarte Breiteig er klar på at Munch-museet betyr mye for Tøyens identitet. Han trekker blant annet frem at folk forbinder Tøyen som et sted der Munch-museet befinner seg: ”Det blir en sånn identitet, det er det du har her. På Tøyen har vi Munch-museet”.

Matti Arentz i Tøyenkontoret har et litt annet synspunkt enn Tøyen Vel og Tøyenkampanjen. Basert på møter med folk er hun av den oppfatning at Munch-museet ikke spiller en viktig rolle for folks hverdag, men at det heller er en viktig skatt for landet. Arentz sier at Munch-museet er det eneste positive elementet som har gitt Tøyen nasjonal oppmerksomhet i en bydel som ellers er preget av fattigdom og lav levealder. Til sammenligning med Munch-museet mener hun at en utvikling av Botanisk hage er mye mer viktig for Tøyen og beboerne, blant annet fordi man kan foreta seg flere aktiviteter der: ”Det har et kjempestort potensial. Det er mye friere å ta seg en tur gjennom Botanisk hage enn å gå inn på et museum og gjennom sikkerhetskontrollen for å se på noen bilder.”

5.4 Besøk på Munch-museet

Når det gjelder spørsmål 10 i surveyen om besøkshyppigheten blant de spurte viser statistikken at 43 prosent av de spurte har besøkt Munch-museet fire eller flere ganger i løpet av livet. Det vitner om at Munch-museet er relativt godt besøkt blant de spurte. De spurte SV-velgerne har besøkt Munch-museet i noe større hyppighet sammenlignet med de spurte byrådspartivelgerne. 55 prosent av de spurte SV-velgerne har besøkt museet fire eller flere ganger, mens andelen for byrådspartivelgerne i samme kategori er på 37 prosent. Et annet interessant funn er at det er ingen blant de spurte SV-velgerne som aldri har besøkt museet. Det kan tyde på at Munch-museet spiller en viktigere rolle for de spurte SV-velgere enn andre velgere, men det er vanskelig å si noe sikkert om dette.

Tabell 7: SV-velgeres og byrådspartivelgeres besøk på Munch-museet i prosent

	SV-velgere	Byrådspartivelgere	Alle velgere
Ja, 4 eller flere ganger	55	37	43
Ja, 2-3 ganger	24	35	32
Ja, 1 gang	21	13	14
Nei, aldri	0	15	11
Totalt	100	100	100
N	42	48	227

I intervjuet med Tøyen skole spurte jeg om deres bruk av Munch-museet. Sindre Andresen svarer at på det ene året han har vært ansatt på Tøyen skole, så har skolen ikke besøkt museet. Han sier at det ikke er noe utstrakt samarbeid mellom skolen og museet, og at man heller har prioritert besøk på Naturhistorisk museum og Botanisk hage. Ifølge Andresen har de sistnevnte tilbudene et samarbeid med Tøyen skole, noe som for øvrig ligger inne i Tøyenløftet.

En interessant observasjon er sammenhengen mellom respondentenes besøk og syn på Munch-museets viktighet for Tøyens identitet. Av de som har besøkt Munch-museet fire eller flere ganger svarer henholdsvis 56 og 60 prosent at Munch-museet er viktig eller meget viktig for Tøyens identitet. Det virker derfor å være en klar sammenheng mellom bruk av museet og synet på Munch-museet som en viktig identitetsmarkør for området.

Tabell 8: Sammenhengen mellom Tøyen-beboeres besøk på Munch-museet og meninger om Munch-museets viktighet for Tøyens identitet i prosent

		Munch-museets viktighet for Tøyens identitet					
		Ikke viktig	Mindre viktig	Nokså viktig	Viktig	Meget viktig	Vet ikke
Besøk	Ja, 4 eller flere ganger	0	30	35	56	60	0
	Ja, 2-3 ganger	40	35	29	36	25	43
	Ja, 1 gang	20	13	24	6	9	43
	Nei, aldri	40	22	12	2	6	14
	Totalt	100	100	100	100	100	100
N		5	46	58	63	47	7 226*

* Missing 1

5.5 Påvirkningsfaktorer og interesser

Når det gjelder påvirkningsfaktorer som kan forme Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes interesser og meninger, så ble disse oppsummert i figur 3. De er stedsidentitet/stedstilhørighet, bruk av Munch-museet og trekk ved individene. Jeg vil nå analysere funnene mine i lys av de nevnte faktorene.

5.5.1 Stedsidentitet/stedstilhørighet

I teorikapittelet innledet jeg med å skrive at grunnlaget for stedsidentitetsbegrepet er at det eksisterer et helhetlig og gjensidig forhold mellom folk og deres fysiske miljø. Mennesker påvirker steder og steder påvirker måten mennesker ser på seg selv. Jeg argumenterte for at stedsidentitet er individets inkorporering av sted i et større selvkonsept. Det er minner, følelser og tolkninger mennesket har til sted. Begrepet stedstilhørighet er primært det følelsesmessige båndet mellom steder og mennesker. Det ble fremhevet flere faktorer som er av betydning. Jeg vil fremheve *process*- og *place*-begrepene i Scannells og Giffords tredelte modell. Innenfor prosessbegrepet ble bostedstid og atferd vektlagt som mål på menneskets stedstilhørighet. Under place-begrepet trakk jeg fram at det ofte er den symbolske verdien av det fysiske som folk tiltrekkes av og ikke nødvendigvis det fysiske aspektet i seg selv.

Jeg vil først fremheve Tøyen Vels og Tøyenkampanjens utspill om at Munch-museet er viktig for Tøyens identitet. Begge begrunner viktigheten med den symbolske verdien Munch tilfører området. Det er altså ikke snakk om det fysiske Munch-museet gir, men verdien av Munchs kunst og omdømme for Tøyen. Dette kan knyttes til place-begrepet i Scannells og Giffords tredelte modell. Det er dermed rimelig å anta at stedsidentitet er en relevant påvirkningsfaktor

for deres interesse om å beholde Munch-museet på Tøyen.

Når det gjelder sammenhengen mellom motstanderne av flyttingen av Munch-museet og denne gruppens syn på Munch-museets viktighet for Tøyen identitet, viser statistikken at hele 64 prosent enten synes det er viktig eller meget viktig. 26 prosent svarer at Munch-museet spiller en nokså viktig rolle for Tøyen, mens 9 prosent oppgir at det er mindre viktig. Dette kan tyde på at deres interesse av å beholde Munch-museet på Tøyen har en sammenheng med stedsidentitet. Den symbolske betydning Munch-museet utgjør for Tøyen-området kan derfor være gjeldende, jamfør diskusjonen om Scannels og Giffords tredelte modell om stedstilhørighet.

5.5.2 Besøk på Munch-museet

I teorikapittelet fremhevet jeg at menneskers forhold til steder kan fremkalles gjennom bruk av steder. Tabell 8 viste at det er en relativt sterk sammenheng mellom bruk av Munch-museet og viktigheten Munch-museet har for Tøyens identitet.

Når det gjelder den gruppen som ikke ønsker å flytte Munch-museet, viser tabell 9 at nesten halvparten av disse har besøkt Munch-museet fire eller flere ganger. 34 prosent oppgir at de har besøkt Munch-museet to eller tre ganger, mens 12 prosent sier de har besøkt det én gang. Kun 4 prosent i denne gruppen sier at de aldri har besøkt museet. I klartekst kan det derfor virke som det er en sammenheng mellom motstand av flyttingen av Munch-museet og graden av besøk.

Tabell 9: Sammenhengen mellom motstand mot flytting av Munch-museet og denne gruppens besøk på Munch-museet i prosent

		Motstandere av flyttingen
Besøk	Ja, 4 eller flere ganger	50
	Ja, 2-3 ganger	34
	Ja, 1 gang	12
	Nei, aldri	4
Totalt		100
N		146

Ut fra det teoretiske perspektivet om menneskers tilknytning til steder gjennom bruk og sosiale handlinger, kan det virke som om, med grunnlag i tabell 9, at motstanden mot flyttingen av museet kan være påvirket av deres bruk av Munch-museet. Hvor stor

påvirkningen er, kan jeg ikke fastslå, men svarbildet er relativt tydelig.

5.5.3 Regresjonsanalyse av holdninger til Tøyenavtalen

I regresjonsanalysen er den avhengige variabelen om Tøyen-beboerne er for eller imot Tøyenavtalen, jamfør spørsmål 7 i surveyen. De uavhengige variablene er knyttet til de ulike faktorene som kan påvirke interessene til Tøyen-beboere. Jeg har valgt ut partivalg, stedsidentitet, besøk på Munch-museet, kjønn, nasjonal bakgrunn, alder, botid på Tøyen og om de spurte har barn. Av disse er partivalg, stedsidentitet og besøk i tråd med problemstillingene for oppgaven.

Resultatene fra kjøringen viser at de som synes at Munch-museet er meget viktig for Tøyens identitet har en stor sannsynlighet for å være imot Tøyenavtalen. Respondentene som oppgir at de synes Munch-museet er viktig og nokså viktig for Tøyens identitet, har også en stor sannsynlighet for å være imot Tøyenavtalen. Når det gjelder besøk på Munch-museet viser tabellen at de som har besøkt museet fire eller flere ganger, har stor sannsynlighet for å være imot avtalen. En annen interessant uavhengig variabel det er nasjonal bakgrunn. Tøyen-beboere med enten utenlandsk og/eller foreldre med utenlandsk bakgrunn har en viss sannsynlighet for å være imot avtalen. De nevnte variablene til nå hadde alle vært statistisk signifikante på 0,05-nivå dersom utvalget hadde vært et sannsynlighetsutvalg.

Tabell 10: Logistisk regresjon av holdninger til Tøyenavtalen: 0 = imot avtalen eller vet ikke, 1 = for avtalen. N 218

Uavhengige variabler		B	Exp(B)
Partivalg Referanseverdi = SV	Byrådspartiene	,500	1,648
	Ap	,801	2,227
	Andre partier	,265	1,304
	Ikke oppgitt parti	,210	1,233
Munch-museets viktighet for Tøyen Referanseverdi = ikke viktig/mindre viktig	Nokså viktig	-2,343	,096
	Viktig	-2,103	,122
	Meget viktig	-2,988	,050
Besøk på Munch-museet Referanseverdi = Nei, aldri	Ja, 4 ganger eller flere	-1,702	,182
	Ja, 2-3 ganger	-1,353	,259
	Ja, 1 gang	-,352	,703
Kjønn: Referanseverdi = menn		-,333	,716
Nasjonal bakgrunn: Referanseverdi = nordmenn		-,840	,432
Alder Referanseverdi = 18-24 år	25-34	,660	1,935
	35-44	,632	1,881
	45-54	1,148	3,152
	55-64	1,346	3,842
	65-74	,895	2,448
Botid på Tøyen: kontinuerlig variabel	Botid på Tøyen	-,004	,996
Har barn/ikke barn: Referanseverdi = har ikke barn		-,092	,912
Konstant		3,170	23.797

Det kan virke som om stedsidentitet og stedstilhørighet påvirker standpunktene til de spurte som er imot Tøyenavtalen. Vedrørende den uavhengige variabelen om besøk på Munch-museet ser man også at dette spiller inn på gruppen som er motstandere av Tøyenavtalen. Dette er spesielt tydelig på den gruppen som har besøkt Munch-museet fire eller flere ganger. Her opprettholdes sammenhengen etter kontroll for andre variabler. Videre er det interessant at partitilhørighet ikke er en avgjørende faktor for om de spurte Tøyen-beboerne er for eller imot avtalen. Når det gjelder trekk ved individene er det kun de med utenlandsk bakgrunn som synes å være imot avtalen. Det skal understrekes at det kun var 52 personer med utenlandsk bakgrunn og/eller at foreldrene som har utenlandsk bakgrunn som deltok i undersøkelsen. Denne gruppen er liten og det er derfor vanskelig å si noe sikkert.

6 Beslutningstakernes interesser i lys av makt og samarbeid

Utgangspunktet til Hernes' forståelse av makt er, som allerede nevnt, aktører i en beslutningsprosess. Hernes' forståelse av makt i en beslutningssituasjon er at makten til en aktør er den samme som de interessene han har kontroll over. Verken SV eller byrådspartiene har flertall alene i bystyret, og er derfor avhengige av hverandre for å realisere sine interesser. Styrkeforholdet mellom partene avgjør om det eksisterer et forhandlingsgrunnlag. Av 59 mulige representanter i bystyreperioden fra 2011 – 2015, hadde byrådspartiene totalt 28 (Høyre 22, Venstre 5 og Kristelig Folkeparti 1), mens SV hadde 4.²⁷ Det må altså 30 representanter til for å sikre flertall for et vedtak i bystyret. Representantfordelingen reflekterer med andre ord styrkeforhold mellom aktørene. Dette er viktig å ha i mente ved analysen av interesser i lys av makt og samarbeid. Før SV og byrådspartiene satte seg ned rundt forhandlingsbordet, var striden om Munch-museet en fastlåst politisk situasjon, der interessene til de politiske partiene i Oslo sto langt fra hverandre. Det eksisterte derfor ikke et forhandlingsgrunnlag før disse partiene satte seg ned rundt forhandlingsbordet. I denne delen besvares problemstilling nummer 4: "Hva er interessene og meningene til beslutningstakerne involvert i Tøyenavtalen?"

Ifølge SV-leder Marianne Borgen, var det SV med henne i spissen som initiativ til forhandlingene med byrådspartiene. Bakgrunnen for at SV tok kontakt med byrådspartiene er, ifølge Borgen, at det forelå et ønske om å få løst en politisk sak som har satt Oslo-politikken i et dårlig lys gjennom mange år. Stridens kjerne har vært lokaliseringen av Munch-museet. Det politiske utgangspunktet til Sosialistisk Venstreparti før de politiske samtalene som førte fram til Tøyenavtalen, har hele tiden vært at Munch-museet skal være lokalisert på Tøyen. Borgen argumenterer for at Oslo bør ha en spredning av kulturinstitusjonene i byen, og at Tøyen derfor ble sett på som et godt alternativ. Hun fremhever også at Munch-museet kunne vært motoren i et områdeløft på Tøyen, men at den politiske situasjonen i Oslo ikke tillot dette. Det skal legges til at byrådspartiene ikke fremhever hvilke av aktørene som tok initiativ til avtalen.

I motsetning til SV var Høyre den største pådriveren for å få Munch-museet til Bjørvika. Dette ble programfestet i partiet før 2011-valget. Når det gjelder Venstre og Kristelig

²⁷ <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/politikk/bystyret/partifordeling-og-gruppeledere/>
Lest 15.04.2015

Folkeparti var deres tilnærminger ulike. Toril Berge poengterte at Venstre så for seg Vestbanen som et potensielt alternativ for ny lokalisering av Munch-museet. Men da Bjørvika ble lansert, ble det heller et sterkt ønske om å gå for dette alternativet. Erik Lunde forteller at KrF i utgangspunktet ikke var for Lambda, og heller ikke var fremmed for at Munch-museet skulle bli værende på Tøyen. Men sammen med de andre byrådspartiene gikk de altså inn for en lokalisering av Munch-museet i Bjørvika. Alle tre respondentene for byrådspartiene er samstemte om at Lambda i Bjørvika vil være positivt for Oslo som turistby. De peker også unisont på at man får et bygg som vil være egnet til å ta vare på Munchs kunst. Interessant nok argumenterte motstanderne av flyttingen av Munch-museet fra Tøyen for at Lambda ikke var et godt museumsbygg. Således er det to virkelighetsoppfatninger av dette. Høyres Eirik Lae Solberg forteller også at partiet argumenterte for viktigheten av å få Munchs kunst nærmest mulig Norges største kollektivknutepunkt, Oslo Sentralstasjon. På den måten vil museet være mest mulig tilgjengelig for turister fra både inn- og utland.

Borgen forteller at de borgerlige partiene, spesielt Høyre, ikke var villige til å vike for kravet om plasseringen av Munch-museet i Bjørvika. Hun forteller at høyresiden var tydelig på at de ville vente til etter stortingsvalget høsten 2013, fordi de lå godt an meningsmålingene på det tidspunktet (vinteren 2013). Tanken var dermed at høyresiden skulle få penger fra staten til nytt museum i Bjørvika etter å ha vunnet stortingsvalget. Borgen sier at dette ikke var et utenkelig scenario, og innså etter hvert at Bjørvika sannsynligvis ville bli utfallet på lokaliseringsspørsmålet av nytt Munch-museum. Jeg spurte henne om hun kunne se for seg hva som kom til å skje senere:

Borgen: ”Det er fordelen med å være gammel sosiolog. Du kan litt om scenariotenkning. Hvordan kan du utnytte denne situasjonen til faktisk å få til noe på Tøyen? Det var målet, og samtidig bidra til at man i Munch-året også fikk landet denne saken på en ok måte.”

SV gikk med andre ord til forhandlingsbordet med mål om å sikre et områdeløft for Tøyen-området. Et av de viktigste punktene for Borgen og SV var oppvekstvilkår for barn og ungdom, og derfor var en satsing på skolen et naturlig krav. I tillegg til satsing på barn og ungdom understreket Borgen i intervjuet at Tøyen-området måtte få fysiske kompensasjoner i form av et nytt Tøyenbad og et moderne vitensenter. Tanken er at dette vil veie opp for tapet av Munch-museet. Videre, var det også et mål om å skape et sammenhengende grøntområde

mellom Botanisk hage og Tøyenbadet. For å få til dette måtte man stenge Finnmarksgata. Etter SVs ønske ble gata stengt, men den ble som kjent åpnet januar 2015 med den begrunnelsen at skolene i nærområdet opplevde økt biltrafikk. Til tross for en rekke fysiske kompensasjoner, fremhever Borgen likevel følgende:

”Oppvekstmiljø for barn og unge var for meg en sånn rød tråd gjennom det. Derfor var jeg veldig opptatt av ganske raske og gode forandringer knyttet til Tøyen skole. Jeg tror at hvis du skal få til et områdeløft, så må skolen i det området fungere så bra at folk har lyst til å sende ungene sine dit.”

Et mål for SV har derfor vært å få folk til å bli boende på Tøyen. Ifølge inspektør Sindre Andresen ved Tøyen skole, har skolen, som allerede nevnt, opplevd en sterk økning av etnisk norske elever etter at aktivitetsskolen kom på plass. Dette er en ordning der skolen gjennom områdeløftet får ressurser til ulike aktiviteter for barna som tilhører Tøyen skole. Andresen sier at Tøyen skole, på det ene året Tøyenavtalen har vart, har gått fra å være en skole der ressurssterke søker seg bort fra skolen til å bli en populær skole, både for ressurssterke etniske norske og småbarnsforeldre med annen minoritetsbakgrunn. Den positive trenden for skolen skyldes også økte ressurser til ny ledelse og lærerstab. Skolen synes derfor å være den viktigste interessen for Marianne Borgen og SV.

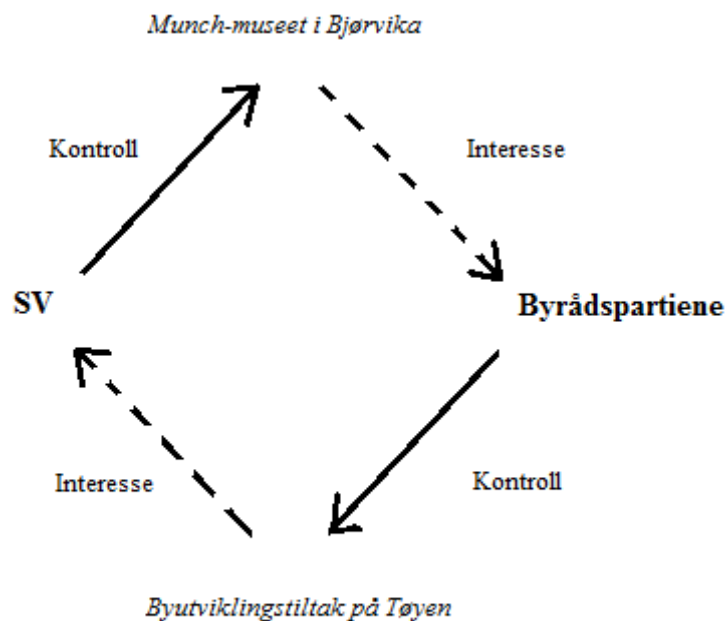
Når det gjelder byrådets standpunkter til byutvikling på Tøyen, er dette underordnet målet om å realisere det nye Munch-museet i Bjørvika. Daværende gruppeleder for Høyre i Oslo bystyre, Eirik Lae Solberg, sier at deres hovedanliggende var å flytte Munch-museet til Bjørvika, men at det var viktig å gi noe tilbake til Tøyen. Gruppeleder i Venstre, Toril Berge, uttaler det samme, nemlig at flyttingen av Munch-museet til Bjørvika var den overordnede interessen, og at byutviklingen på Tøyen ikke var hovedprioritet. Samtidig påpeker hun at Tøyens befolkning ikke skulle føle et tap med flyttingen av Munch-museet, og at det var viktig å ta vare på Tøyen ved å bevilge ressurser til ulike tiltak gjennom områdeløftet. Gruppeleder Erik Lunde i KrF har som tidligere nevnt sagt at partiet ikke var fremmed for å plassere Munch-museet på Tøyen. Han sier også at KrF, lenge før Tøyenavtalen, ønsket å utvikle Tøyen-området som ”barnas bydel.” Lunde peker på de positive resultatene av ressursene som er bevilget til skolen, og håper at flere barn vil trekke til området. Totalt sett synes det derfor rimelig å si at interessen om byutvikling på Tøyen var underordnet interessen

om lokalisering av Munch-museet i Bjørvika for byrådspartiene.

Alle de fire partiene mener at Tøyenavtalen samlet sett er en god avtale. Representantene for partiene ble spurt om hva som er de positive og negative aspektene ved Tøyenavtalen. Meningen til aktørene henger naturlig nok sammen med interessene deres. Eirik Lae Solberg i Høyre trekker fram at Tøyenavtalen gir to positive grep samtidig. På den ene siden får Munchs kunstverker et nytt og moderne museum sentralt i Oslo. På den andre siden blir det realisert en rekke nye aktivitetstilbud på Tøyen som gir større glede for innbyggerne enn selve Munch-museet. Toril Berge i Venstre er av samme oppfatning som Solberg, nemlig at realiseringen av nytt museum for Munchs kunst sentralt i Oslo er positivt i seg selv og for turismen til Oslo. Hun trekker også fram de nye tilbudene som Tøyen får, noe hun håper vil bringe enda mer stolthet til dem som bor på Tøyen. Lunde i KrF fremhever at sentraliseringen av Munch-museet vil være positivt for profileringen av Oslo som reisemål. Når det gjelder de negative aspektene i avtalen, kan dette knyttes til partienes politikk. Solberg ville for eksempel ikke prioritert bemanningsnormen i barnehagen. Berge sier at avtalen er dyr og at det kommer til å ta tid å gjennomføre løftene. Hun skulle også ønske at de andre skolene i området ble prioritert på samme måtesom Tøyen skole. KrF uttaler at de ikke ville prioritert stengning av Finnmarksgata.

Borgen forteller at SV har fått gjennom mange politiske saker, og peker spesielt på skolen og bemanningsnormen som to av de viktigste. Det negative aspektet er naturlig nok at Munch-museet flyttes fra Tøyen. En annen utfordring som blir fremhevet er at gjennomføringen av løftet er tidkrevende.

I lys av den teoretiske modellen til Hernes (1975) – figur 2 -, har aktør A (SV) kontroll over aktør Bs (byrådspartiene) interesser. Dette kan dermed karakteriseres som As (SVs) ressurser. Interessen til byrådspartiene, eller ressursen til SV, er lokalisering av Munch-museet i Bjørvika. I forhandlingssituasjonen kan aktør A (SV) sette inn ressursene aktør B (byrådspartiene) har interesse av for få kontroll over egne interesser som aktør B besitter. Omvendt, så blir interessen til SV byutviklingstiltak på Tøyen, noe som er byrådspartiens ressurser. Aktørene og deres bytting av interesser er gjengitt i figur 6.

Figur 6: Tøyenavtalen med utgangspunkt i Hemes' aktørmødel.
Se Hemes 1975: 41.

Det virker opplagt at aktørene i denne saken har motstridende interesser, og er avhengig av hverandre for å realisere sine mål. Engelstads poeng er at aktører besitter makt i relasjonen til hverandre, men makten kan være ujevn. Hvis aktørene er sterkt for sin egen sak, og svakt imot motpartens sak, kan derfor begge oppnå gjennomslag for sin egen sak hvis man aksepterer motpartens sak. Et annet aspekt som ble nevnt i teorikapittelet er at den sterke parten i en asymmetrisk forhandlingssituasjon kan presse den svakeste parten til å få støtte for sin interesse.

Det siste punktet er interessant i forhandlingssituasjonen som ledet fram til Tøyenavtalen. I mine intervjuer kom det fram at det var den svakeste parten, SV, som presset på med krav for å akseptere en flytting av Munch-museet til Bjørvika. Borgen forteller følgende:

Borgen: "For å være helt ærlig, så tenker jeg at vi fikk til mer enn det vi trodde på et tidspunkt (...) det var helt åpenbart for oss at, politisk sett, så var dette en stor prestisjesak for byrådet at de var villig til å gi en del. De skjønnte også at det var viktig for SV å kunne vise til en del politiske seire. Utgangspunktet var at vi skjønnte at vi kom til å få en del til. Dette er en avtale som koster kommunen flere milliarder kroner. Egentlig så må jeg si det sånn at når vi hadde en avtale, så var vi veldig fornøyde. Vi synes nok at vi kom lenger

enn det vi kanskje hadde trodd da vi begynte. Vi var ganske rå i våre forhandlinger.”

Mange av de samme refleksjonene kan man bekrefte hos byrådspartiene. Venstres Toril Berge beskriver SV som den mest pågående parten i forhandlingene på spørsmål om hvordan hun opplevde beslutningsprosessen:

”Jeg opplever det som en ryddig, politisk prosess. Det er sånn som det er. Man snakker og finner ut om man har mulighet for å snakke mer sammen, og øker graden av formaliteter underveis. Og den har pågått ekstremt lenge. Strengt tatt, du kan begynne å putte tiår på det. Men det er avhengig at det er politikere som kjenner hverandre, og som kan snakke åpent og ordentlig med hverandre. Og det opplever jeg at vi gjorde. Det er fremdeles SV i denne prosessen som var de modigste. Det er litt viktig for meg å få sagt, fordi jeg sto der og kjempet for et program som jeg hadde gått til valg på, og var i nærheten å få gjennomført, og jobbet for det. Men SV skulle ta støytten ved å snu partiet sitt. Og det er alltid modig å gjøre som politiker. Men det da å klare å sette byen over det, å sette både Munch og Tøyen over det, det imponerte meg.”

Til tross for styrkeforholdet med SVs 4 representanter i bystyret mot byrådets 28, har opposisjonspartiet fått gjennom mange saker for Tøyen. Ut fra det teoretiske grunnlaget skulle man tro at SV ikke var i en slik forhandlingssituasjon, men utfallet av saken viser, som Borgen har påpekt, at høyresiden var villig til å strekke seg langt for å lokalisere Munch-museet i Bjørvika og for å få en avklaring på Munch-striden i seg selv. I teorikapittelet ble det poengtert at det er en fordel å holde tilbake mest mulig informasjon om egne mål, fordi makten til motparten kan øke hvis de vet mer om motparten. I lys av diskusjonen om maktbetingelser, er det tydelig at SV tilegnet seg kunnskap og informasjon om at høyresiden ville akseptere mange av førstnevntes krav. Det virker som om SV, til tross for partiets svake mandatposisjon i forhold til byrådspartiene, opparbeidet mer makt under forhandlingene til å nå flere av sine mål og interesser. Bacons slagord ”kunnskap er makt” er overførbart til dette eksempelet. Et annet interessant aspekt er at Tøyenavtalen er et resultat av et samarbeid mellom to aktører som vanligvis er sterkt uenige i politiske saker. I forbindelse med forankringsprosessen i eget parti beskriver Borgen SV som normalt sett et ideologisk og prinsipielt parti, men uttaler at hun er svært positivt overrasket over sitt eget partis evne til å være pragmatiske i en så skjør politisk sak – at resultater betyr mer enn prinsipper.

6.1 Tøyenavtalens lokale forankring

Denne delen vil i hovedsak ta for seg Tøyenavtalens lokale forankring. Hovedspørsmålet her er spørsmål 5: ”Er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?” Dette er et relativt åpent spørsmål. Spørsmålet er altså om politikerne baserte seg på informasjon fra lokale beboere og aktører da de utformet innholdet i Tøyenavtalen. Det teoretiske utgangspunktet vil være forankret i avmaktsbegrepet. Jeg vil belyse synspunktene til både beslutningstakerne, lokalpolitikere i Tøyen-området og Løft Tøyen-aktørene for å besvare spørsmålet. Et interessant aspekt er hvordan kommunikasjonen mellom partiene i bystyret og lokalt på Tøyen har vært. Resultatene fra surveyen vil også bli trukket inn for å vurdere om politikken er i samsvar med Tøyen-beboernes meninger. For å vurdere om avtalen er lokalt forankret vil jeg diskutere om beslutningstakerne har ivaretatt Tøyen-beboernes synspunkter og meninger om lokaliseringen av Munch-museet og Tøyenavtalen.

6.1.1 En lukket prosess

Det er ingen hemmelighet at prosessen som ledet fram til Tøyenavtalen hadde en lukket karakter. Avtalen er med andre ord et resultat av et rent politisk håndverk. Det som er mer interessant er hvilke tanker politikerne gjør seg om dette. Dette er et viktig utgangspunkt når man skal vurdere avtalens lokale forankring. Jeg har derfor viet noe plass til hva politikerne tenker om den lukkede beslutningsprosessen.

Venstre-politiker Berge mener i utgangspunktet at selve avtalen er åpen i den forstand at avtalen ble diskutert og debattert da den ble fremmet i bystyret. Hennes poeng er at prosessen ikke kunne vært mer åpen: ”Det blir veldig underlig hvis du skal snakke fortrolig med noen og så være åpen for alle”. Dette utsagnet indikerer at utformingen av politikk handler om tillit til hverandre og at slike prosesser må være holdt utenfor offentlighetens innsyn. Marianne Borgen er samstemt med Berges meninger.

Borgen: ”Det var selvfølgelig under strengt hemmelighold, fordi slike typer avtaler, de blir bare noe av, holdt på å si, hvis de blir noe av. Det er ikke slik at man inngår en slik type dialog... så vil jeg jo tro at i mange sammenhenger... jeg har ikke vært i noe lignende sak før for det var veldig spesielt. Enten så får du til en god avtale, og da går du for den, eller så får du det ikke til, og da har det aldri skjedd. Det er jo slik dette fungerer.

På et oppfølgingsspørsmål spurte jeg Borgen om dette var grunnen til at man holdt forhandlingene utenfor offentligheten.

Borgen: ”Ja, for det går ikke an å diskutere... altså en slik type avtale som dette, som var så på mange måter politisk betent... Vi hadde aldri greid å få til en avtale etter vanlige demokratiske prinsipper, fordi det bare hadde blitt surr. Også fordi det handlet om å presse, det handler om å kreve, det handler om å være en litt rå forhandler. Og sånne ting forekommer ikke for åpen scene.”

Solberg argumenterer også for at lukkede forhandlinger var nødvendig. Han mener at fleksibiliteten i forhandlingene blir skadelidende hvis omverdenen skal vite hva som foregår. På den ene siden må forhandlingspartene ha mulighet for å avklare og diskutere standpunkter med sine partigrupper uten at pressen blander seg inn. På den andre siden understreker Solberg også at motstanderne av en avtale har mulighet til å undergrave forhandlingsprosessen og muligheten til å undergrave partenes evne og mulighet til å komme fram til et resultat hvis forhandlingene skal være allment kjent. Argumentasjonen til Borgen og Solberg er i henhold til det som ble beskrevet under maktbetingelser i teorikapittelet.

Politikken kunne med andre ord ikke bli offentliggjort før det faktisk forelå et resultat. Sånn sett er det ganske innlysende at Løft Tøyen-aktørene og beboerne på Tøyen ikke hadde mulighet til å påvirke selve prosessen. Spørsmålet om byttet mellom kultur og materielle goder er lokalt forankret handler dermed ikke om medvirkning i beslutningsprosessen *per se*, men om hvorvidt politikerne har innhentet informasjon på forhånd som kan ha medvirket i beslutningsprosessen.

6.1.2 Interesseivaretagelse og avmakt

Hernes presiserer at personer opplever avmakt når de ikke har tydelige interesser eller vet om de er eller hvordan de blir påvirket av andre aktørers avgjørelser. Han poengterer også at det å besitte liten makt ikke er det samme som avmakt. Muligheten for å påvirke i en prosess er derfor større hvis man har liten makt enn ingen makt. Engelstad fremhevet også at besittelse av liten makt betyr at aktøren har små ressurser å sette inn, og at dette ofte er realiteten for svake grupper. Ut fra beskrivelsen av Tøyen tidligere er dette et område med mennesker med lavere sosioøkonomisk status enn andre områder. Det er derfor interessant å belyse hvorvidt

Løft Tøyen-aktørene føler at sine interesser er ivaretatt, og om politikerne føler de har ivaretatt Tøyen-beboernes interesser. Spørsmålet er derfor om det er en overensstemmelse mellom politikernes meninger på den ene siden, og Løft Tøyen-aktørene og Tøyen-beboerne på den andre. Etter presentasjonen av aktørenes synspunkter på spørsmålet om interesseivaretagelse, vil jeg drøfte svarene i lys av avmakt og liten makt.

6.1.3 Løft Tøyen-aktørenes meninger

På spørsmål om interessene til Tøyenkampanjen har blitt ivaretatt av politikerne, svarer Breiteig følgende: ”Ikke det motsatte heller. Bare at det ikke har vært noe særlig berøring der. Jeg skjønner også hvorfor. SV skulle sikkert hatt mer... et ønske om at det kom mer fra folket som bor der, men de forhandlet selvfølgelig om dette her i skjul. Det har vært hestehandler der hele tiden.” Ut fra dette kan det virke som om Breiteig mener at hemmeligheten rundt forhandlingene har preget hvor mye politikerne, og spesielt SV, har kunnet innhente av informasjon. Han forteller at interessen fra de ulike partiene involvert i beslutningsprosessen har vært delt. På den ene siden sier han at SV, med Marianne Borgen i spissen, har tatt et stort ansvar og bevart kontakten med Tøyenkampanjen i ettertid. På den andre siden forteller han at Venstre og KrF ikke engang har svart på deres henvendelser og at de tar null ansvar for avtalen. Når det gjelder Høyres engasjement skildrer han en noe delt holdning. Han trekker fram Anniken Hauglie som en god kontaktperson og som tar ansvar for skolen. I forbindelse med flyttingen av Politiets utlendingsenhet til Tøyen har det vært stor misnøye, både i Tøyenkampanjen og Løft Tøyen-aktørene generelt. Løft Tøyens Helge Renå uttalte til NRK våren 2015 at plasseringen ikke er et positiv tiltak til å løfte befolkningen på Tøyen.²⁸ Breiteig er også skuffet over signalene Høyre har gitt knyttet til lokaliseringen av utlendingsenheten på Tøyen:

Breiteig: ”Samtidig opplevde vi at når det ble bestemt at Politiets utlendingsenhet skulle flytte hit, da gikk vi ut i media og uttalte oss veldig sterkt imot det. For det mener vi er en fortsettelse av den tankegangen som har vært her før. Der alt som på en måte er litt vanskelig å plassere andre steder skal plasseres til Tøyen. Alle mennesker med spesielle, sosiale behov skal geleides ut her. Og da forsvarte Øystein Sundelin, som sitter i byrådet for Høyre, veldig flyttingen. Og gjorde til og med narr av vårt engasjement og gikk langt i å antyde at vi var rasistisk motivert. Det opplevde vi som ekstremt urettferdig og ekstremt

²⁸ <http://www.nrk.no/ostlandssendingen/politiets-utlendingsenhet-til-toyen-1.11713192> Lest 17.04.2015

nedlatende. Så Høyre har vært veldig delt. Da opplevde vi at da tar ikke han ansvar for den avtalen som hans parti har vært med å inngå. ”

Det er viktig å påpeke at flyttingen av Politiets utlendingsenhet ikke er en del av selve Tøyenavtalen og at det er Staten, og ikke kommunen, som har bestemt dette. Det er dermed holdningene til Sundelin, Breiteig er misfornøyd med.

Tøyen Vels Vidar Berg uttaler at politikerne til en viss grad har ivaretatt interessene til foreningen. Deres primære standpunkt var å beholde Munch-museet på Tøyen, men gjennom byutviklingstiltakene vedgår han at politikerne har fått til en del tiltak de støtter. Basert på dette sier Berg at ”de har til en viss grad ivaretatt våre interesser”. Når det gjelder Tøyen Vels innspill til lokale bydelspolitikere forteller han at foreningen har en oppfatning av at de har hatt innflytelse og at de sånn sett har et godt inntrykk av bydelspolitikernes evne til å jobbe for deres saker inn mot politikerne i bystyret.

Arentz i Tøyenkontoret, som selv har vært bydelspolitiker for Venstre i Gamle Oslo, sier hun var en av dem som var med på å lage den politiske uttalelsen for Tøyenavtalen lokalt for bydel Gamle Oslo. Etter å ha vært i kontakt med mennesker på Tøyen i forbindelse med vervene i Tøyenkontoret og Venstre lokalt, har dette gitt henne et innblikk i hvilke byutviklingstiltak som bør prioriteres på Tøyen. Den politiske uttalelsen ga med andre ord politikerne i bystyret et grunnlag for hvilke prioriteringer som burde vektlegges. Hun forteller følgende om utformingen av uttalelsen og oppfølgingen av punktene, og legger spesielt vekt på diskusjonen om Finnmarksgata:

Arentz: ”Det som skjedde var at da vi laget avtalen, så var det Venstre og SV som satt seg ned i full hemmelighet, og nå skal vi lage masse fine punkter som alle i bydel Gamle Oslo kommer til å bli dødshappy for. Men de snakket aldri med noen i bydel Gamle Oslo. Det har jeg gitt krass kritikk til bystyregruppen min om. Jeg synes det er provoserende at ingen av de som snekret sammen de punktene i Venstres bystyregruppe klarte å ringe meg og spørre meg om hva jeg synes om disse punktene. Er dette en god idé? Eller min andre bydelskollega. Hørte ingenting. Det samme med SV i vår bydel. Ingen hørte noen ting. Så vidt jeg vet ble SVs gruppeleder i Grünerløkka verken spurt eller orientert, mens også Venstres gruppe i Grünerløkka heller ikke ble spurt. Det er ganske skremmende når jeg personlig og to andre var med på å skrive den politiske uttalelsen som ligger til grunn

for hele greia. Og jeg mener at det gjør at jeg opplever at vår bystyregruppe ikke stoler på oss – at vi klarer å holde det hemmelig, men de kunne fått en veldig viktig korrigering fra oss om hva som er viktig å fokusere på og ikke. Det å stenge Finnmarksgata kunne vi fortalt dem er en kjempedårlig idé.”

Sitatet gir uttrykk for at prosessen var strengt hemmelig og at oppfølgingen av innspill til dels ble satt til side av politikerne sentralt i involveringsprosessen. Det som i det minste virker sikkert er at punktet om stengningen av Finnmarksgata ikke var ønskelig, verken for Tøyenkampanjen, Tøyen Vel eller Tøyenkontoret. Dermed ble interessene til Løft Tøyen-aktørene ikke ivaretatt på dette punktet. Vedrørende Tøyenavtalens lokale forankring er Arentz meget klar i sin tale.

Arentz: ”Jeg mener at vi ikke helt har forstått dette med områdeløft i Norge. Det er litt interessant, fordi et områdeløft skal ha sterk grad av medvirkning. Det skal ha fokus på fellesskap, muligheter for å samhandle og møtes og mye på uteområder. Sånn sett var ikke Munch-museet et godt byromsprosjekt. Norsk institutt for by- og regionsforskning har gjort en rapport der de konkluderer med at det er mangel på demokrati i byutviklingen, noe man også kan si at dette er et offer for ved at politikerne hestehandler sentralt. Det hadde ingen preg av medvirkning over seg. Sånn sett er Norge verst i Norden. Og Oslo er verst i Norge.”

Sitatet viser at Arentz er kritisk til områdeløft på en rekke punkter i Norge. Det som fremhever seg mest er punktet om medvirkning, der hun fullt og helt erkjenner at Tøyenavtalen er et resultat av politisk håndverk på sentralt nivå. Avtalen har med andre ord ingen lokal forankring eller medvirkningsaspekt, ifølge henne.

Når det gjelder Tøyen skole og oppfølgingen av deres interesser, sier Sindre Andresen at skolen ikke ble spurt i forkant om de var i stand til å opprette en gratis aktivitetsskole. På den andre siden uttrykker han at de er veldig fornøyd med satsingen og det er vanskelig å si nei til midler. Sånn sett virker det som om midler til skolen ble godt mottatt selv om forespørselen ikke lå der på forhånd.

6.1.4 Politikernes meninger

Når det gjelder Høyres vurdering på om de har ivarettatt Tøyen-beboernes interesser, forteller Solberg at Høyre har fått innspill fra beboerne. De har også kommunisert med sine lokallag i Gamle Oslo og Grünerløkka. Samtidig påpeker Solberg at de har vært opptatt av et helhetlig byperspektiv når det gjelder forvaltningen av Munchs arv. Solberg presiserer at fordelene med avtalen er at Munchs kunst har fått en ny og god plassering i et godt bygg, samtidig som man får gjort mange positive grep for Tøyen. Når det gjelder Høyre lokalt i bydel Gamle Oslo uttaler Arild Furuseth og Håvard Øvregård at de ikke har gitt direkte innspill til Høyres bystyregruppe om selve Tøyenavtalen. Derimot forteller de at Høyre lokalt har kommunisert hva som bør være de viktigste politiske, satsingsområdene på Tøyen. På grunnlag av de generelle innspillene hadde Høyre i bystyret et fundament å stå på fra de lokale politikerne.

Berge i Venstre deler også synspunktene til Solberg. Hun forteller følgende:

Berge: ”De vi har kjent til, for sånn er det alltid, man har den informasjonen man har. Så mener jeg at vi klarte å komme ganske godt ut av det. Og jeg forvaltet også årsmøteuttalelsen vår, men den bygget på mange lokale ønsker. Det som hvert fall jeg oppfattet var beskjednen fra mine lokalpolitikere, er å få et levende miljø med positive endringer i det fysiske området for å trives bedre sammen. ”

Hennes uttalelser viser at Venstre og byrådet mener at de på mange områder har klart å ivareta interessene fra mange aktører. Hun forteller at lokale Venstre-politikere har vært kraftige pådrivere, både før og under forhandlingene med SV, om å få til byutviklingstiltak på Tøyen. Mange av momentene Venstre lokalt ønsket seg er med i avtalen, poengterer Berge. Videre påpeker hun at beboeraksjonene skal ha æren for et godt Tøyenløft:

Berge: ”Det jeg mener gjorde at det var mulig å komme opp med et såpass bra Tøyenløft, var aktive beboeraksjoner som klarte å være spesifikke om hva de ønsket seg. Ikke bare at det må bli bedre her, men vi trenger benker her, og vi trenger at det rustes opp sånn, og så vil vi ha lys her. Så hadde det vært litt kult hvis vi kunne gjøre noe bra med Tøyenbadet. Og her på skolen så trenger vi at flere er med på Aktivitetsskolen. Jo mer konkrete man klarer å være, når man diskuterer sin egen hverdag, jo større er sjansen for gjennomslag.”

Kristelig Folkeparti vektlegger at det er viktig å få til positive tiltak på Tøyen. På spørsmål

om hvordan Lunde synes KrF og byrådspartiene har representert synspunktene til Tøyen-beboerne, svarte han slik:

Lunde: ”Jeg opplever at det hele veien har vært et ønske om å gjøre noe positivt for Tøyen. Også før det var aktuelt med en avtale med SV, så har alle byrådspartiene løftet fram at man ønsker å utvikle Tøyen på ulike vis. Så jeg oppfatter vel egentlig at det har vært ganske bred støtte til de anliggender som Tøyen har hatt og Tøyen-beboerne. Tøyen har fått veldig mye oppmerksomhet gjennom dette. Og det er viktig og riktig at Tøyen har fått stor oppmerksomhet, men de har fått mer oppmerksomhet enn andre deler av byen som også sliter.”

For KrF lokalt har skolesatsingen vært det viktigste, ifølge Lunde.

Borgen i SV bekrefter også at partiet har hatt god kontakt med de lokale aktørene på Tøyen. I tillegg har SV dannet seg inntrykk av Tøyen-beboernes meninger gjennom medieoppslag, pluss at det har vært egne Tøyen-analyser. Audun Herning, lokallagsrepresentant for SV, var også tett på forhandlingene for SV. Han mener SV gjorde det man kunne for Tøyens beboere. Jeg spurte også han hvordan han synes SV har representert Tøyen-beboernes synspunkter i Tøyenavtalen:

Herning: ”Jeg mener at vi har fått en løsning som er veldig god for folk på Tøyen. Vi gikk fra en situasjon der alle var enige om at status quo ikke var god nok. Det var egentlig ingen vei framover sånn som det så ut. Det vi fikk tilbake for å ha gått inn i forhandlingene mener jeg er veldig bra.”

Herning forteller at han ble kontaktet etter at forhandlingene var kommet i gang for å se på punktene i avtalen. Tidligere samtaler med Løft Tøyen-aktørene og beboerne dannet grunnlaget for innspillene til forhandlingsgruppa i Rådhuset. På den måten har Tøyen-beboere kunnet medvirke. Han presiserer også at man ikke på noe tidspunkt under forhandlingene kunne diskutere dette åpent med Tøyen-beboere eller lokallaget han ledet. Han ga derfor beskjed til SV-politikerne som deltok i forhandlingene om hvilke minimumskriterier som var nødvendig for å overbevise lokallaget sitt.

6.1.5 To ulike oppfatninger?

Svarene til de ulike Løft Tøyen-informantene kan tyde at de delvis føler at deres interesser er ivaretatt. Det konstaterer både Tøyenkampanjen og Tøyen Vel. Et fremtredende punkt har

vært stengningen av Finnmarksgata. På dette punktet ble ikke grasrota hørt, hvert fall ikke i første omgang. Når det gjelder skolepolitikken er det lite uenighet at dette er et velkomment gode. Tøyen skole har uttalt at de ikke ble forespurt skolesatsingen, men den var heller ikke uvelkommen, ifølge Andresen.

Samtidig er det et nokså entydig bilde fra politikerinformantene om at de har ivaretatt Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes interesser. Alle partiene oppgir at de har vært i kontakt med enten sine lokallag i Tøyen-området og/eller beboere og Løft Tøyen-aktørene når de skulle innhente informasjon som dannet grunnlaget for Tøyenavtalen. Høyre sier de i tillegg til å vektlegge beboernes synspunkter også har prioritert et helhetlig byperspektiv med tanke på Munchs arv. Et interessant aspekt er at Toril Berge og Matti Arentz virker å ha et noe forskjellig syn på hvordan kommunikasjonen mellom Venstre lokalt og Venstre i bystyret har vært. Arentz opplever at bystyregruppa i Venstre ikke stoler på lokallaget, jamfør hennes uttalelse om Finnmarksgata. Berge sier derimot at mange av momentene Venstre lokalt har spilt inn, er blitt en del av Tøyenavtalen. Hvordan kommunikasjonen har vært er vanskelig å si, men det kan konstateres at Arentz i Venstre lokalt har ytret misnøye overfor sin egen bystyregruppe. Når det gjelder kommunikasjonen mellom SV lokalt og i bystyret virker den å være god, basert på informasjonen som har kommet fram i intervjuene. Høyre lokalt hadde ingen direkte innspill knyttet til selve Tøyenavtalen, men har tidligere på et generelt grunnlag gitt beskjed om hva som er viktig for dem. Når det gjelder KrF, har jeg ikke gjort intervju med lokallaget deres, og jeg kan derfor ikke si noe om deres innspill til KrFs bystyregruppe.

6.2 Avmakt eller liten makt?

Med tanke på det teoretiske bidraget i denne sammenheng, virker det lite sannsynlig at Løft Tøyen-aktørene har opplevd avmakt. Vedrørende Lukes' diskusjon om den første og andre maktdimensjonen, er Løft Tøyen-aktørene satt på sidelinjen i selve beslutningsprosessen. I utformingen av Tøyenavtalen, har beslutningstakerne holdt prosessen lukket, og makten har dermed utspilt seg rundt forhandlingsbordet. Til tross for den lukkede prosessen som førte fram til Tøyenavtalen, uttaler både Tøyenkampanjen og Tøyen Vel at de har blitt hørt, i det minste på noen punkter. Deres engasjement i ulike kontekster har med andre ord gitt et grunnlag for politikernes utforming av innholdet i avtalen. På den måten har Løft Tøyen-aktørene hatt noe makt til å påvirke sine interesser overfor de folkevalgte. Den eventuelle

avmakten Løft Tøyen-aktørene kan ha opplevd, kan for eksempel være flyttingen av Munch-museet fra Tøyen. Både Tøyenkampanjen, Tøyen Vel er imot flyttingen av Munch-museet. En slik avmakt kan karakteriseres som *institusjonell*. Det vil si at institusjoner og systemer som aktørene har vært med på å skape jobber mot en. Løft Tøyen-aktørene og Tøyen-beboerne har, som alle andre i samfunnet, formet politiske institusjoner. Løft Tøyen-aktørene må med andre ord forholde seg til vedtak som fattes av institusjonene, altså politikerne i dette tilfellet. Jeg vil også argumentere for at en slik avmakt kan betraktes som *kognitiv*, fordi utfallet av saken er i strid med målet aktøren ville nå. Interessen om å beholde Munch-museet på Tøyen ble derfor ikke nådd for Tøyenkampanjen og Tøyen Vel. Hvorvidt dette kan karakteriseres som avmakt, er et definisjonsspørsmål. Det som er sikkert er at enkelte av Løft Tøyen-aktørene har tapt gjennomslag for enkelte interesser.

Legger man surveyen til grunn for politikernes ivaretagelse av Tøyen-beboernes interesser, er det kun 14 prosent av de spurte som støtter flyttingen av Munch-museet, mens 64 prosent er imot. Motstanden mot flyttingen av museet er også stor blant de som identifiserer seg mest med SV og byrådspartiene. Det er også en stor majoritet blant de spurte Tøyen-beboerne som oppgir at flytting er greit mot kompensasjon. Tilbøyeligheten for å akseptere Tøyenavtalen er noe høyere hos de spurte byrådspartivelgerne sammenlignet med de spurte SV-velgerne. Forskjellen er derimot for liten til å trekke en klar slutning. Når det gjelder byutviklingstiltak på Tøyen isolert sett svarte ni av ti samlet sett enten nokså fornøyd, fornøyd eller meget fornøyd. Det er med andre ord ikke noe klart bilde som utkrystalliserer seg med tanke på om politikerne har ivaretatt Tøyen-beboernes interesser eller ikke. På den ene siden er det veldig få av de spurte som støtter flyttingen isolert sett, mens det på den andre siden er veldig mange som ønsker byutviklingstiltak velkommen. Det samsvarer med Tøyenkampanjens og Tøyen Vels uttalelser om at de delvis føler at politikerne har ivaretatt deres interesser. Jeg vil derfor fastslå at Tøyen-beboerne ikke har opplevd en total avmaktsfølelse, men jeg vil heller ikke si at politikerne, samlet sett, har ivaretatt Tøyen-beboernes eller Løft Tøyen-aktørenes interesser heller. Å ivareta Tøyen-beboernes interesser er ikke lett når det ikke foreligger noe tydelig bilde av hvilke tiltak som er ønskelig, eller når det over mange år ikke har eksistert et politisk flertall for plassering av Munch-museet og byutvikling på Tøyen. Samlet sett virker resultatene logiske ut fra det teoretiske perspektivet om avmakt, og det å besitte liten makt.

Et poeng jeg vil fremheve er forholdet mellom Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene. Som jeg nevnte i metodekapittelet, er det ikke opplagt at det er et en-til-en-forhold mellom

interessene til beboerne og aktørene. Mange av medlemmene i Løft Tøyen-aktørene er høyt utdannede mennesker, og det er derfor vanskelig å vurdere om de er representative for den lavere utdannede delen av Tøyens befolkning. Dette kan også komplisere beslutningstakernes ønske om å ivareta Tøyens interesser, spesielt når det ikke foreligger en unison interesse blant Løft Tøyen-aktørene og Tøyens befolkning.

6.3 Oppsummering

Totalt sett er det liten tvil om at Tøyenavtalen er et resultat av det politiske håndverket Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre har stått for. Tøyenavtalen har med andre ord ikke en lokal forankring hvis man baserer det på direkte medvirkning fra Tøyen-beboere og Løft Tøyen-aktører. Derimot vil jeg fastslå at det er vanskelig å kunne hevde at politikerne ikke har ivaretatt Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes interesser. Både Tøyenkampanjen og Tøyen Vel uttrykker at de delvis er fornøyd med politikernes ivaretagelse av deres interesser, mens resultatene fra surveyen viser at det både er motstand mot å flytte museet fra Tøyen, og at byutvikling der er sterkt ønsket. Det er altså et noe sprikende bilde blant de spurte. Det som er helt sikkert, er at Tøyenkampanjen og Tøyen Vel ikke har fått sine interesser ivaretatt når det kommer til bevaring av Munch-museet på Tøyen og åpen Finnmarksgata for all trafikk. Det sistnevnte punkt har vært gjenstand for heftig debatt både i mediene og blant Tøyen-folk. Arentz' beskrivelse av prosessen viser også at det har vært intern motstand mot stengning av Finnmarksgata lokalt i Venstre. Basert på mine møter med Løft Tøyen-aktørene virker det som om skolesatsingen ønskes unisont velkommen. Til tross for den lukkede forhandlingsprosessen vil jeg legge til grunn at politikerne delvis har ivaretatt de spurte Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes meninger, basert på både innspill fra lokale politikere og innspill fra Løft Tøyen-aktørene.

Det neste spørsmålet jeg vil diskutere er relatert til Munch-museet og dens identitetsmessige betydning for Tøyen. Spørsmålene jeg tar opp er om politikerne har vurdert og ivaretatt den identitetsmessige betydningen av Munch-museet for Tøyen-området.

7 Ivaretagelse av Munch-museets betydning for Tøyen

I og med at det opprinnelig var SV som hadde standpunktet om å beholde museet på Tøyen, er det spesielt interessant å belyse hvor mye dette aspektet preget forhandlingene og tiden før forhandlingene hos dem. Marianne Borgen sier at SV så for seg at Munch-museet kunne vært motoren i byutviklingen av Tøyen, men at det ikke ble slik. Hun forteller at hun ikke vet nok om hvor mye Munch-museet betyr for Tøyens identitet, og at de som eventuelt føler dette tapet, forhåpentligvis vil oppleve at elementene i Tøyenavtalen vil kompensere. Audun Herning er tydeligere i svaret på om SV har vurdert om lokaliseringen av Munch-museet på Tøyen har påvirket Tøyens identitet.

Herning: ”Ja, det var en av grunnene til at vi var imot. Ja, det har det. Men det er ikke voldsomt. Hvis du spør noen som er fra Tøyen: ”Hva vil du identifisere det med å vokse opp på Tøyen?” Så kommer ikke Munch-museet høyest opp. Det er mer noe man har, noe man er stolt av. Botanisk hage blir brukt mye mer. Tøyenparken, Tøyenbadet blir nok brukt mye mer. Jeg tror det er veldig mange som har vokst opp på Tøyen som har sneket seg over gjerdet inn til Tøyenbadet enn som har gått jevnlig på Munch-museet. ”

Jeg spurte Herning om hvilke inntrykk han har av om Munch-museet blir brukt av Tøyenbeboere.

Herning: ”Det har jeg ingen god statistikk på. Jeg opplever at folk går på museet som en del av skolen og slikt. Det er bare å gå inn på Munch-museet, og så går du utenfor, så ser du at det er en helt annen sosial sammensetning. Det er ikke de samme folka som er på Tøyen senter som er på Munch-museet. Og det ser man. Ut fra det er det rimelig å slutte at det ikke er noe voldsomt Tøyen-identitet blant Munch-brukerne.”

På spørsmål om Munch-museet er viktigere for Oslo som helhet og relatert til turisme, responderte han som følger:

Herning: ”Jeg er veldig glad i Munch på Tøyen. Jeg synes det er et fantastisk museum, jeg synes han er en fantastisk maler, men jeg går der ikke ofte. Det er begrenset hvor mange ganger jeg føler for å gå på det samme museet. Så det er litt mer sånn det er der.”

Det virker utvilsomt som at argumentet om Munch-museets identitet for Tøyen har blitt diskutert i eller før forhandlingene med byrådspartiene. Etter min mening er det to relaterte aspekter Herning trekker fram som er verdt å belyse. Det første er at det virker som at SV

erkjenner at Munch-museet er viktig for Tøyens identitet, men at det er andre tilbud og arenaer som spiller en viktigere rolle, for eksempel Botanisk hage og Tøyenbadet. Årsaken til dette er, slik Herning legger det fram, knyttet til bruken av tilbudene og institusjonene. Det er tydelig at de andre tilbudene blir brukt om igjen, mens man ikke besøker Munch-museet like hyppig, med respekt å melde, fordi maleriene ikke innbyr til samme grad av gjenbruk. Det andre elementet er knyttet til den sosiale sammensetningen på Tøyen. En antakelse er at Tøyen-beboere med lav utdanning ikke er like opptatt av Munch-museet som de med høy utdanning. Det er det Herning påpeker når han sier at det ikke er helt de samme menneskene som anvender henholdsvis Tøyen senter og Munch-museet.

Ut fra dette virker det som at SV i forhandlingene med byrådspartiene har nedprioritert argumentet om Munch-museets betydning for Tøyen, fordi 1: For Tøyen-beboere med lav utdanning er andre tilbud mer interessante enn Munch-museet, og 2: Andre tilbud enn Munch-museet er viktigere for Tøyen.

Erik Lunde forteller også at byrådspartiene vurderte Munchs betydning for Tøyen da man skulle ta stillingen til lokaliseringen av Munch-museet. Han vedgår at museet sannsynligvis har hatt en stor betydning, og at det derfor ikke er en enkel beslutning om at det skal plasseres et annet sted. Samtidig mener Lunde at man ikke bør overdrive Munchs betydning for hverdagslivet på Tøyen de siste 20 årene, da besøkstallene har vært lave i en periode. Etter hans mening behøver Tøyen mer gateliv og bruk av tilbudene som er der istedenfor at det kommer turister som bare drar igjen. Tilbudene som kommer med Tøyenavtalen vil kompensere for flyttingen av Munch-museet, mener han. Litt satt på spissen sier Lunde: "Det er bedre med ti norske familier enn et busslass med japanere".

Ut fra dette velger jeg å tolke Lundes mening som at Tøyens identitet kommer nedenfra, og at det heller er de lokale som skaper Tøyens identitet enn turismen. For å skape Tøyens identitet er det altså viktigere med tilbud som gir noe til lokalbefolkningen. Sånn sett er for eksempel Tøyenbadet og Botanisk hage viktigere enn Munch-museet.

Venstre forteller også at Munch-museets betydning for Tøyens identitet var et naturlig diskusjonspunkt under forhandlingene. Berge illustrerer diskusjonen som en kost-nytte-vurdering. Det viktigste for Venstre var å få til et signalbygg ved et kollektivknutepunkt. Hun kobler Tøyens identitet til befolkningen som bor der i større grad enn viktigheten museet

utgjør for området. Det er derfor viktigere å utvikle et nærmiljø, ifølge henne. Hun erkjenner at Munch-museet sannsynligvis har vært viktig for Tøyen, spesielt da det ble lagt dit. Men forskjellen er at datidens Tøyen var annerledes enn dagens ved at Tøyen den gang var i ytterkanten av byen, mens det i dag er en del av sentrum. Hun sier at lokaliseringen i byens ytterkant sendte et signal om at Munchs kunst var for alle. Forskjellen fra da til nå er at Oslo har blitt en mer mobil by, og det er derfor viktigere å vise at man tar vare på Munch. Samlet sett virker det som om Venstre mener at en sentral lokalisering av Munch-museet er det beste for Munchs kunst.

Høyres svar på om de har vurdert ivaretagelsen av Munch-museets betydning for Tøyen er mer eller mindre i samsvar med de andre beslutningstakerne.

Solberg: ”Det har definitivt vært et tema i diskusjonene. Vi har lagt vekt på at mulighetene for å få til noe unikt for Tøyen-området er større ved å bygge videre på Botanisk hage, geologisk museum, naturhistoriske samlingene, og for så vidt badet – enn på Munch-museet. Det ser man også i avtalen, at det er det man ønsker å bygge videre på.”

På spørsmål om Tøyens identitet har blitt undervurdert, svarer han slik:

Solberg: ”Jeg er ikke enig i det. Fordi jeg mener at Tøyens identitet er så mye mer enn Munch-museet. Det knytter seg i større grad til og i fremtiden kan knyttes seg til... Det knytter seg til den klyngen av naturvitenskapelige institusjoner som ligger der. Og som kan utvikles videre. Og utvikles på barnas premisser. Sånn sett er... selv om det ikke er noen åpenbar match, så passer det godt at det skal være et bad der. Vi har ikke lagt avgjørende vekt på Munch-museet som en del av Tøyens identitet. Vi har lagt vekt på andre deler av Tøyens identitet.”

Oppsummert er det tydelig ut fra svarene fra byrådspartiene at Munch-museets betydning for Tøyens identitet var et diskusjonstema under forhandlingene. Det gjennomgående hovedpunktet som går igjen hos de tre partiene er at Munch-museet spiller en identitetsrolle for Tøyen-området, men det er andre elementer i området som er viktigere for identiteten. En rød tråd er fokus på barn og unges oppvekstsvilkår, uavhengig av parti. Tilretteleggelse for et godt utdanningstilbud slik at foreldrene vil bli boende og sender ungene sine til Tøyen, er det som virker å være fokuset til politikerne. Jeg velger derfor å tolke politikernes svar dit hen at Munch-museet primært er en identitetsmarkør som bringer stolthet til området. Det er ikke en

grunnleggende forutsetning for Tøyens identitet. Spørsmålet er derfor om stoltheten Munch-museet tilfører Tøyen-området er mindre viktig enn andre elementer, og om den kan byttes bort? Dette er et vanskelig spørsmål å vurdere.

7.1 Et rettferdighetsaspekt

I og med at det foreligger en erkjennelse fra alle partiene om at Munch-museet spiller en viss rolle for Tøyens identitet, er det i forlengelsen av dette interessant å belyse om det i det hele tatt hadde vært mulig å få til områdeløft på Tøyen uten å involvere Munch-museet. Marianne Borgen er klar på at det burde vært mulig å få til områdeløft på Tøyen helt uavhengig av diskusjonen rundt Munch-museet. Hun forteller at striden om Munch-museet blokkerte muligheten for en satsing på Tøyen, og at det har gått mye prestisje i Munch-saken. Ansvar for dette legger hun på høyresiden i Oslo-politikken som har regjert i mange år. Herning er av samme oppfatning som SVs gruppeleder i Oslo når jeg spurte ham om man kunne fått til byutvikling og områdeløft like fort hvis Munch-museet ikke hadde vært på Tøyen.

Herning: ”Hvis vi ikke hadde hatt det som forhandlingskort? Nei! Det er bare å se på Grønland. Det er mange av de samme sosiale utfordringene på Grønland. Men vi har ikke greid å få til det nok. Det som er fint nå er at vi kan bruke Tøyen som en brekkstang for å få til noe tilsvarende på Grønland. Dette var problemene på Tøyen, derfor gjorde man noe med det. Hvorfor skal vi da ikke gjøre noe med de samme problemene på Grønland? Og ikke minst at det vil ha en positiv effekt i seg selv. Tøyen og Grønland går veldig over i hverandre.”

Sitatet peker på utfordringer ved områdeløft. Hva er det som rettferdiggjør at Tøyen skal bevilges ressurser til oppgradering av skole, nærmiljø og fysiske tiltak, mens Grønland og andre deler av Gamle Oslo ikke får noe? Fra et moralsk ståsted er det urettferdig at et område skal få ressurser, mens et annet med like store problemer ikke får. Et annet poeng er at Grønland ikke har et Munch-museum som forhandlingskort slik Tøyen-området har hatt. Jeg spurte også byrådspartiene om det må et Munch-museum til for å bevilge ressurser til Tøyen. Lunde i KrF forteller at det i stor grad var bred enighet om at det var behov for byutvikling på Tøyen. Han vedgår at det ikke hadde blitt bevilget ressurser i den størrelsesorden det har uten at avtalen hadde blitt inngått. Når det gjelder oppmerksomheten Tøyen har fått i media omkring avtalen, innrømmer han også at andre områder som har fått områdeløft tidligere, Groruddalen og Søndre Nordstrand, fort kan komme i skyggen av Tøyen. Han forsvarer

likevel satsingen på Tøyen: ”Det er sikkert deler av byen som ikke er så fornøyd med at Tøyen får så mye oppmerksomhet, men jeg tenker at det er riktig, fordi det har vært helt spesielle utfordringer på Tøyen. Og det er en viktig del av byen.” Avslutningsvis legger han til at andre områder ganske sikkert vil behøve ressurser, og man må derfor vurdere å fortsette med områdesatsinger.

Toril Berge i Venstre er nokså enig med Lunde. Hun ser for seg at områdeløft på Tøyen ville tatt lenger tid og at det ville blitt mindre samlet enn nå, men at Venstre uansett utfall av Munch-saken ville ha jobbet for byutvikling på Tøyen. Hun forsvarer områdeløftmodellen, fordi man får gjort mye på en gang. Et annet poeng hun trekker fram er den relativt raske framgangsprosessen prosjektet har, og gir de lokale initiativene mye av æren for dette. Da jeg spurte Berge om hva hun vil si til andre områder som ønsker seg områdeløft, men som ikke har et Munch-museum som forhandlingskort, responderte hun som følger:

Berge: ”De må fortsette å jobbe med politikerne sine. Få opp de lokale initiativene. Og begynne å jobbe for å få politiske flertall for det. Det som er klart her, så er det fire politiske partier som har forpliktet seg til å gjennomføre det samme, og det må man. Man må få gjennomslag. Men så har det vært sånn her på huset (Rådhuset) også at vi har vært ganske gode til å plukke de områdene i byen som har trengt det. Jeg tror at det kommer flere områdeløft i Oslo allerede i neste periode.”

Berge oppfordrer med andre ord til lokalt engasjement hos lokalbefolkningen omkring i Oslo i kampen om ressurser til lokalmiljøet.

Høyres Eirik Lae Solberg er også av den oppfatningen at byutvikling på Tøyen, helt eller delvis, ville kommet før eller siden. Som sine samarbeidspartnere i KrF og Venstre er han også tydelig på at det ville tatt mye lenger tid. Han understreker Høyres standpunkt om hva som har vært viktigst for dem:

Solberg: ”Det var ikke sånn at vi flyttet museet til Bjørvika for å få til byutvikling. Det var det ikke. Åpenbart ikke. Det var fordi vi trodde det var det beste stedet å ha Munch-museet. Men så har vi gjort en del andre grep som jeg tror bidrar positivt til

byutviklingen. Men det kunne man sikkert gjort hvis Munch-museet hadde blitt liggende på Tøyen også. Det blir rart å hevde noe annet.”

På spørsmål om hva han vil si til befolkningen i andre områder som ønsker seg områdeløft, men som ikke har et Munch-museum som forhandlingskort, svarer han slik:

Solberg: ”He he. Man gjennomfører en del områdeløft andre steder også. Vi har hatt Groruddalssatsingen gjennom mange år, og det skal vi fortsette med også, selv om det blir en annen innretning. Det samme med Oslo sør-satsingen. Jeg tror at framtiden for områdesatsinger i Oslo kanskje kan lære mye av Tøyensatsingen, fordi hvis du ser på Oslo, så er det... det er ikke lenger slik at Oslo kjennetegnes av dramatiske forskjeller langs Uelands gate, altså mellom øst og vest. Forskjellene er vel så store internt i bydelene, både i øst og vest. Og jeg har tro på mer områdesatsinger som tar for seg områder med spesielle utfordringer, istedenfor å ta fire bydeler eller en bydel. Sånn sett kan det være interessant å se hva resultatene av områdesatsingen på Tøyen får for andre bydeler, områder som trenger en særlig satsing. Så jeg tror at målrettede og geografiske, konsentrerte satsinger som Tøyenløftet utgjør, kanskje kan være interessant modell for framtiden andre steder. Områdeløft der det trengs.”

Hvis man skal trekke noen generelle linjer fra politikernes svar er det liten tvil om at Tøyen har fått fremskyndet byutvikling som er kjærkomment for området. Det er det ingen av aktørene som bestrider. Et annet fremtredende aspekt er at områdeløft virker å være populært, spesielt gir byrådspartiene uttrykk for dette. Alle nevner at konseptet er en interessant måte å bevilge ressurser på i framtidig politikk. Sånn sett er kan det hende det vil bli flere av dem. Ut fra teorier om områdesatsinger er det, som sagt, et rettferdighetsaspekt som er vanskelig å ivareta, fordi områdeløft innebærer geografiske avgrensninger. Det er heller ikke alle områder som har et Munch-museum å slå i bordet med. Politikerne svarer på denne kritikken ved å peke på andre erfaringer innen områdeløft, derav Groruddalssatsingen og Søndre Nordstrand. Men en vesentlig forskjell, slik Lunde påpeker, er at Tøyenavtalen og flyttingen av Munch-museet har gitt Tøyen mye medieoppmerksomhet og blest om det som skjer i området. Det samme kan ikke sies å være tilfelle for andre områdeløft.

Lokalpolitiker for Venstre, Matti Arentz, deler ikke den positive tilnærmingen byrådspartiene har til områdeløftet. Hun er kritisk til måten debatten om plasseringen av Munch-museet og satsingen på Tøyen har blitt blandet sammen. Etter hennes oppfatning burde det vært en

satsing på Tøyen uavhengig å blande inn Munch-museet. Lokalpolitikerne i Høyre er mer positive til avtalen, nettopp fordi deres standpunkt var å omlokalisere Munch-museet til Bjørvika. Men de peker også på utfordringer ved avtalen. Furuseth og Øvregård legger vekt på at det viktigste tiltaket for Tøyen er skolepolitikk, men at utfordringene som er knyttet til skolen strekker seg utover Tøyens grenser. Dette gjelder også for Hval og Lakkegata skole. I Tøyenavtalen er kun Tøyen skole omtalt. Senere fikk også Hval skole aktivitetsskole. Det gjennomgående poenget er nok en gang at områdeløftkonseptet baseres på geografiske avgrensninger, der noen områder blir ivaretatt og andre utelatt.

8 Sammenfatning og konklusjoner

I avslutningskapittelet jeg vil først oppsummere mine funn av underproblemstillingene før jeg konkluderer med hovedproblemstillingen om hva Munch-museet betyr for Tøyen. Til slutt vil jeg betrakte områdekonseptet i lys av levekårsproblemer.

8.1 Oppsummering av funn

Hovedmålet med studien har vært å frembringe ny kunnskap om Munch-museet og Tøyenavtalen. Mer konkret vil det si om Tøyen-beboere aksepterer at Munch-museet flyttes fra Tøyen i bytte med byutviklingstiltak. Saken er unik i den forstand at diskusjonen om lokaliseringen av nytt Munch-museum har pågått i flere år. Hovedproblemstillingen min har vært:

Hva betyr Munch-museet for Tøyen?

For å besvare denne problemstillingen har jeg drøftet en rekke underproblemstillinger med fokus på aktørenes meninger, Munch-museets viktighet for Tøyens identitet, hvorvidt beslutningstakerne har ivaretatt Tøyens interesser, om avtalen er lokalt forankret, og om beslutningstakerne har vurdert den identitetsmessige betydningen Munch-museet har for Tøyen-området. Spørsmålene har blitt diskutert i lys av teorier om makt, avmakt og stedsidentitet. De empiriske funnene er basert på ti kvalitative intervjuer med beslutningstakerne, Løft Tøyen-aktørene og lokale bydelspolitikere, samt en survey der Tøyen-beboere har oppgitt sine meninger. Jeg vil nå med utgangspunkt i underproblemstillingene gjennomgå funnene i studien.

Hvilke oppfatninger har Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene av avtalen om flyttingen av Munch-museet og utviklingen av Tøyen?

Blant de spurte Tøyen-beboerne i surveyen svarte 64 prosent at de er imot flyttingen av Munch-museet, mens 14 prosent responderte at de var for flyttingen. Motstanden blant de spurte SV-velgerne var noe høyere enn blant de spurte byrådspartivelgerne. På spørsmålet om flyttingen av Munch-museet er greit mot gjenytelser oppga over halvparten av de spurte at dette er ok, mens motstanden var betydelig lavere. De spurte byrådspartivelgerne var generelt mer tilbøyelige enn SV-velgerne til å akseptere flytting mot kompensasjon. Ut fra de respektive partienes interesser, er det naturlig å vente at byrådsvelgere er mer positive til

flytting mot kompensasjon enn SV-velgere. Likevel er forskjellen for liten til å trekke noen klar slutning. Forskjellene kan skyldes andre trekk ved personene. Når det gjelder spørsmålet om tilfredshet med byutviklingstiltak på Tøyen, svarte hele ni av ti at de enten er nokså fornøyd, fornøyd eller meget fornøyd. Blant SV-velgerne og byrådspartivelgerne var andelen som svarte meget fornøyd også relativt høy. Dette kan også sies å være lite overraskende i og med at lokalbefolkningen på Tøyen har et nært forhold til området sitt.

Blant Løft Tøyen-aktørene oppgir Tøyenkampanjen og Tøyen Vel at de er motstandere av flyttingen av Munch-museet. Vedrørende byutviklingstiltak virker det å være en unison enighet om at satsingen på skolen er bra. Punktet om stengning av Finnmarksgata har vært gjenstand for stor motstand, da dette har ført til økt trafikk langs skolene og skoleveiene. Et generelt funn er at Løft Tøyen-aktørene er skeptisk til å blande flyttingen av Munch-museet og satsing på Tøyen i én og samme sak. Angående de fysiske investeringene som nytt Tøyenbad, oppussing av Tøyen torg og nytt Vitensenter, oppgir aktørene at de er positive til dette, men avventende til utviklingen av tiltakene.

Samlet sett viser studien at de spurte Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørene generelt er negative til flyttingen av Munch-museet fra Tøyen og positive til byutviklingstiltakene.

Utgjør Munch-museet et viktig bidrag til folks lokale stedsidentitet?

Tøyen-beboerne ble spurt om hvor viktig de synes Munch-museet er for Tøyens identitet. Funnene fra undersøkelsen viser at det ikke er noe entydig svar på dette spørsmålet. Svarandelene var relativt spredt på de ulike svarkategoriene, og det er derfor vanskelig å tegne et entydig bilde av respondentenes syn på Munch-museets viktighet for folks lokale stedsidentitet. Blant de spurte SV- og byrådspartivelgerne er funnene tilsvarende spredt. Et interessant funn er at de som svarte at de var motstandere av flyttingen, men for flytting ved kompensasjon, og oppga at Munch-museet er meget viktig for Tøyens identitet, utgjorde hele 21 prosent. Denne gruppen har svart lite konsistent og der er nærliggende å tolke det som at Munch-museet spiller en middels viktig rolle for Tøyens identitet for denne gruppen.

Tøyenkampanjen og Tøyen Vel sine meninger er at Munch-museet betyr mye for Tøyens identitet. Begge aktørene forteller at flyttingen av Munch-museet er et tap for Tøyen. Tøyenkontoret mener derimot at Botanisk hage spiller en større rolle enn Munch-museet for Tøyens befolkning og Tøyen-området. Jeg vil nok en gang påpeke at det er vanskelig å si

hvor representative grupperingene er for Tøyens befolkning.

Besøker Tøyen-beboerne og Tøyen skole Munch-museet?

Samlet sett har 43 prosent av de spurte Tøyen-beboerne besøkt Munch-museet fire eller flere ganger i løpet av livet. Svarandelene for kategoriene 2-3 og 1 gang er lavere enn den førstnevnte kategorien. Kun én av ti spurte Tøyen-beboere oppga at de aldri har besøkt Munch-museet. Funnene viser altså at de spurte Tøyen-beboerne besøker Munch-museet relativt mye. Et interessant funn er at SV-velgerne som deltok i undersøkelsen generelt har høyere besøkshyppighet enn byrådspartivelgerne. For eksempel oppga ingen SV-velgere at de aldri har besøkt Munch-museet. Hvorvidt SV-velgere er mer kulturelt interessert enn byrådspartivelgere, er vanskelig å fastslå med disse tallene. Videre påpekte jeg at det er en sterk sammenheng mellom de som besøker Munch-museet og de som mener museet er viktig for Tøyens identitet. Av de som sa de har besøkt Munch-museet fire eller flere ganger, så mener også 60 prosent at det også er meget viktig for Tøyens identitet. 56 prosent av de som besøker Munch fire eller flere ganger responderte også at Munch-museet spiller en viktig rolle for Tøyens identitet. Dette kan gi støtte til teorien om at menneskers forhold til steder formes gjennom aktiv bruk. Angående Tøyen skole fortalte informanten at skolen ikke hadde besøkt Munch-museet i hans tid på skolen.

Oppsummert viser studien at de spurte Tøyen-beboerne generelt har et relativt høyt besøk på Munch-museet.

Hva er interessene og meningene til beslutningstakerne involvert i Tøyenavtalen?

Interessene til beslutningstakerne er godt dokumentert i mine intervjuer og i medier generelt. SVs opprinnelige hovedpunkt var å beholde Munch-museet på Tøyen, mens byrådspartiene, med særlig Høyre og Venstre i spissen, har jobbet for å plassere Munch-museet i Bjørvika. Mine intervjuer har vist at SV innså at byrådspartiene og spesielt Høyre ikke var villige til å lokalisere Munch-museet på Tøyen, og ifølge SV var det de som initierte forhandlingene med byrådspartiene for å skape byutviklingstiltak på Tøyen. Byrådspartiene var også positive til byutvikling på Tøyen, men SV var tydelig den parten som ivret mest etter dette. Gitt styrkeforholdet mellom de to partene, så har jeg argumentert for at SV, som den desidert svakeste parten, har fått gjennom mange punkter i avtalen. Samtidig viser enigheten mellom aktørene at det teoretiske utgangspunktet basert i Hernes' modell om at partene er sterkt for sin egen sak, men svakt imot motpartens sak, mest sannsynlig er gjeldende for Tøyenavtalen.

Byrådspartiene har ikke spesielle innvendinger imot byutviklingstiltak på Tøyen, mens SV finner byutvikling mer verdt enn å beholde Munch-museet på Tøyen. Saken har også vist at to politiske aktører på hver sin fløy i politikken kan samarbeide.

Når det gjelder meningene til de politiske aktørene om avtalen henger disse naturlig nok sammen med deres interesser i saken. Byrådspartiene er generelt positive til det nye Munch-museets plassering og begrunner dette med nærhet til sentrum og promoteringen av Oslo som reisemål. De er også positive til tiltakene på Tøyen. De negative aspektene er knyttet til partipolitiske standpunkter. Høyre er prinsipielt imot bemanningsnormen, Venstre mener avtalen vil være tidkrevende og KrF ville ikke prioritert stengning av Finnmarksgata. For SV sin del trekker Borgen fram satsing på skolen og bemanningsnormen i barnehagen som to viktige seire. Det negative sett med SV-øyne er naturlig nok flyttingen av Munch-museet og generelt at det vil ta tid å gjennomføre alle tiltakene.

Er byttet mellom kultur og materielle goder lokalt forankret?

Tøyenavtalen er et politisk håndverk som har blitt fremforhandlet og besluttet bak lukkede dører. Løft Tøyen-aktørene og Tøyen-beboerne har derfor ikke medvirket i selve beslutningsprosessen og forhandlingene om innholdet. Spørsmålet om avtalens lokale forankring går dermed ut på om politikerne har ivaretatt interessene til Tøyen-folk, og dermed har en lokal forankring i et ivaretagelsesperspektiv. Mine funn viser at Tøyenkampanjen og Tøyen Vel delvis føler at deres interesser er ivaretatt av politikerne. Begge aktørene oppgir at de har vunnet og tapt interesser. Venstrepolitiker og representant for Tøyenkontoret, Matti Arentz, mener politikerne ikke har ivaretatt Tøyen-beboernes interesser med begrunnelsen at avtalen ikke har noen medvirkningsaspekter. På den andre siden føler politikerne jeg har intervjuet at de har ivaretatt Tøyen-beboerne og Løft Tøyen-aktørenes interesser. Politikerne oppgir at de har innhentet Tøyen-folks synspunkter gjennom samtaler med Løft Tøyen-aktører og beboere, og gjennom informasjon fra egne lokallag. Surveyen har vist at det er isolert sett er stor motstand mot flyttingen av Munch-museet, men også stor støtte til byutviklingstiltak, noe som vil si at det er vanskelig, basert på surveyen, å trekke en konklusjon om politikerne har ivaretatt Tøyen-beboernes interesser eller ei. Ut ifra et avmaktsperspektiv er det lite som tyder på at Tøyens beboere og aktører har opplevd en total avmaktssituasjon, slik Hernes beskriver det. Men de har likevel tapt interesser. Vedrørende Lukes' maktdimensjon en og to, er Løft Tøyen-aktørene utelatt fra beslutningsprosessen, og på den måten er makten sentrert hos beslutningstakerne. Løft Tøyen-aktørene har likevel hatt

en viss makt til å formidle interessene sine til politikerne. Det største tapet for Tøyenkampanjen og Tøyen Vel synes å være flyttingen av Munch-museet og diskusjonen om Finnmarksgata, mens den største seieren er satsingen på skolen. Samlet sett vil det derfor være riktig å hevde at politikerne har ivaretatt Tøyen-beboernes og Løft Tøyen-aktørenes synspunkter på noen områder, mens på andre områder virker det som om aktører og beboere på Tøyen ikke har blitt hørt. Politikerne mener altså de for det meste har ivaretatt synspunktene til Løft Tøyen-aktørene og Tøyens befolkning, mens Løft Tøyen-aktørene oppgir at de delvis har blitt hørt.

Har beslutningstakerne vurdert og ivaretatt den identitetsmessige betydningen av Munch-museet for Tøyen-området?

Funnene i mine intervjuer med politikerne om den identitetsmessige betydningen av Munch-museet for Tøyen, viser at tematikken definitivt var på agendaen under forhandlingene. Alle de involverte partiene vedgår at museet er viktig for Tøyens identitet, men at det er andre elementer og institusjoner på Tøyen som er viktigere for Tøyen-folk og området. Høyre sier Tøyens identitet er mye mer enn Munch-museet, og viser til blant annet på Botanisk hage og de naturhistoriske samlingene. Venstre mener nærmiljøet utgjør identiteten på Tøyen, mens KrF sier at Munch-museet ikke har en avgjørende plass i hverdagslivet til folk. SV er av den oppfatning at Munch-museet ikke innbyr til mye gjenbruk som for eksempel Tøyenbadet og at mange Tøyen-beboere har andre sosiale utfordringer i hverdagen.

Til tross for at politikerne mener at andre elementer på Tøyen spiller en større rolle for områdets identitet, er det ikke til å se bort ifra at Munch-museet har spilt en symbolsk viktig rolle for Tøyen.

Hva betyr Munch-museet for Tøyen?

For å besvare dette spørsmålet er det opplagt at man må definere *hva* og *hvem* Tøyen er. Det finnes altså ikke ett unisont svar. Totalt sett er det ikke enkelt å gi noe entydig svar på hva Munch-museet betyr for Tøyens identitet blant de spurte Tøyen-beboerne. 64 prosent av de spurte er i utgangspunktet kritisk til at museet flyttes isolert sett, men 58 prosent synes også det er greit at museet flyttes hvis man får en kompensasjon. Svarandelen på hvor viktig Munch-museet er for Tøyens identitet er også spredt på svaralternativene. Surveyen gir med andre ord ikke noe klart bilde om Munch-museet spiller en svært viktig eller mindre viktig rolle for Tøyens identitet. Stedsidentitet spiller derimot en avgjørende faktor for de som er

imot Tøyenavtalen, jamfør tabell 10. Tøyen Vel og Tøyenkampanjen er tydelige på at flyttingen av Munch-museet innebærer et omdømmemessig tap. Begge aktørene oppga at de er motstandere av flyttingen. Arentz i Tøyenkontoret nyanserer de to andre aktørene ved å fremheve at Munch-museet ikke spiller en viktig rolle for folks hverdagsliv på Tøyen, men at museet heller har gitt området en positiv oppmerksomhet utenfra. Hun mener at Botanisk hage er mye viktigere enn Munch-museet. Politikerne er også av den oppfatning at Munch-museet har viktig rolle for Tøyen, men at det er andre institusjoner er viktigere.

Det som er sikkert er at Tøyen, med flyttingen av Munch-museet, mister en institusjon slik området gjorde i lokaliseringdiskusjonen om Universitetet i Oslo på starten av 1800-tallet. Munch-museet har også vært en symbolsk institusjon for området siden 1963 og fram til realiseringen av flyttingen. Stedsidentitetsbegrepet er, som nevnt tidligere, komplisert og vanskelig å måle. Kildene til stedsidentitet kan være globale så vel som lokale, i tråd med Doreen Masseys forståelse. Tøyens lokalisering er relativt sentralt i Oslo, og slike steder er ofte preget av lav bostabilitet. Hva som får folk til å si at Munch-museet er viktig for Tøyen, men at de er villige til å bytte det bort, er vanskelig å forklare. Mangel på dype røtter i området kan være én mulig årsak.

Studien har gitt meg anledning til å beskrive beboernes meninger om Munch-museet utgjør en viktighet for Tøyens identitet, til tross for at det ikke er et sannsynlighetsutvalg. Det er ikke til å legge skjul på at kvalitative intervjuer kunne gitt mer inngående resultater om stedsidentitet. En dypere forståelse av folks forståelse av stedsidentitet må innhentes på den måten. Innenfor rammen av denne oppgaven, med de valg som er gjort, var det ikke mulig å gjennomføre slike intervjuer. Studien har vist at Munch-museet har hyppig besøk blant Tøyens beboere. Løft Tøyen-aktørene er også enig om at Munch-museet spiller en symbolsk rolle for området. Jeg vil med disse funnene legge til grunn at Munch-museet spiller en middels viktig rolle for Tøyen.

8.2 Områdeløft – en korttenkt løsning på et langsiktig problem?

I kontekstkapittelet presenterte jeg flere områdesatsinger som har funnet sted i Tøyen-området. Målene med prosjektene har vært å bedre levekårsproblemene i et definert, geografisk område innenfor en tidsperiode. Fellesnevneren for alle de nevnte prosjektene på

Tøyen er at de har hatt minimal eller ingen effekt på å løse utfordringene i det belastede området ved prosjektenes slutt. Det er dermed ikke sagt at tiltakene i Tøyenavtalen ikke kommer til å fungere. Det kan man ikke si noe sikkert om før prosjektets sluttdato, men det er likevel betimelig å stille seg dette spørsmålet, nettopp på grunn av erfaringene av de nevnte områdesatsingene.

Spørsmålet er om godene som tilføres Tøyen er oppveiene for tapet av Munch-museet på lang sikt. Lokaliseringen av Munch-museet til Tøyen var uten tvil et løft for området i sin tid, og har tilført Tøyen en symbolsk betydning. Hauges (2007) forståelse av stedsidentitet som inkorporering av sted i et større selvkonsept bør ikke forsømmes i diskusjonen om Munch-museets betydning for Tøyen. Når Munch-museet flyttes til Bjørvika, flyttes ikke bare selve museet, men også en identitetsmarkør fra Tøyen. Stedsidentitet kan ved første øyekast virke ganske uviktig, og kan dermed være lett å gi avkall på i krisetider. Men en identitetsmarkør som Munch-museet kan være viktig på lang sikt, da det er knyttet stolthet til et slikt symbol. Spørsmålet er derfor om Tøyen er offer for kortsiktig politikk.

Andersen (2002) bruker Powers og Tunnstalls (1995) begrep "swimming against the tide" når han beskriver hvordan områdetiltak skal bedre levekårene i depriverte områder. Hans ankepunkt er at områdeløft kan hjelpe, men det må en lenger tidshorisont til for virkelig å løse områdefordringene. Det samme spørsmålet er overførbart for Tøyens vedkommende; hvem skal støtte Tøyen utover programplanen i Tøyenavtalen? Tiltakene som har funnet sted på Tøyen gjennom de siste tiårene viser at det er behov som hele tiden vender tilbake. Er det ikke bedre å formulere en politikk som er permanent? Tøyens beboere kan ikke forvente områdeprosjekter hvert tiår i konkurranse med andre områder. Levekårsproblemer eksisterer dessuten i mange steder av byen.

Munch-museet som institusjon og identitetsmarkør representerer det langsiktige perspektiv, mens Tøyenavtalen representerer det kortsiktige perspektiv. Som nevnt kan ikke Tøyens befolkning forvente seg en Tøyenavtale hvert tiår. Det derfor nærliggende å antyde at Tøyens befolkning er offer for en kollektiv avmakt vedrørende langsiktige interesser. Tøyenavtalen har et femårsperspektiv, mens de lokale politikerne skal forsøke å bli gjenvalgt etter fire år. Levekårsproblemer har et lenger tidsperspektiv. I mine intervjuer var det også påfallende hvor lite det langsiktige perspektivet på levekårsproblemer ble tatt opp. Vedrørende Tøyen-beboernes interesser om det langsiktige tidsperspektivet om levekårsproblemer, vil jeg trekke

på Bachrach og Baratz' kritikk av Dahls maktbegrep som ifølge førstnevnte er for fokusert på formelle beslutninger. Den andre dimensjonen i Lukes' maktbegrep fastslår at maktforståelsen også må omhandle ikke-beslutninger, fordi det foregår mange dragkamper utenfor beslutningsprosessen. I og med at forhandlingsprosessen som ledet fram til Tøyenavtalen var skjermet fra offentligheten, er det opplagt at aktører som står utenfor det politiske systemet ikke deltok. Det virker derfor lite sannsynlig at interessene til Tøyenbeboerne om det langsiktige perspektivet på levekårsproblemer var et tema under forhandlingene. Hva som vil skje etter Tøyenavtalens tidsperiode, er ennå et ubesvart spørsmål. Det som er sikkert er at i et område med mye inn- og utflytning, som Tøyen er, kunne Munch-museet utgjort en identitetsmarkør som stabiliserte området, og at levekårsproblemer har en lenger tidshorisont enn politikernes bystyreperiode og femårsplaner for områdeløft.

9 Referanseliste

- Altman, I. & Low, S., M. 1992. Place Attachment. A Conceptual Inquiry. I: Altman, I. & Low, S., M. (eds.) *Place Attachment*. Plenum, New York. 1-12.
- Andersen, H., S. 2002. Can Deprived Housing Areas Be Revitalised? Efforts against Segregation and Neighbourhood Decay in Denmark and Europe. *Urban studies*. 31. 767-790.
- Aslaksen, K. & Skaug, E. 2011. Lambda: Musealt behov eller politisk reklamesøyle? I: Aslaksen, K. & Skaug, E. (red.) 2011. *Munch på Tøyen!* Pax Forlag A/S, Oslo. 39-57.
- Bachrach, P. & Baratz, M., S. 1970. *Power and Poverty: Theory and Practice*. Oxford University Press, New York.
- Bailey, C., White, C. & Pain, R. 1998. Evaluating qualitative research: dealing with the tension between 'science' and 'creativity'. *Area*. 31, 2. 169-178.
- Barstad, A. & Skarøhamar, T. 2006. Levekår i Oslo. Utviklingen av levekår i Oslo indre øst. *Samfunnsspeilet*, 2.
- Baxter, J. 2010. Case Studies in Qualitative Research. I: Hay, I. (red.) *Qualitative Reserch Methods in Human Geography*. 3. utgave. Oxford University Press, Canada. 81-97.
- Benum, E. 1994. (red.) *Oslo bys historie bind 5. Byråkratienes by. Fra 1948 til våre dager*. Cappelen's Forlag AS.
- Bergsli, H. 2005. Entreprenørpolitikk og byutvikling. Byutvikling og globale trender. I: Aspern, J. (red.) *By og byliv i endring. Studier av byrom og handlingsrom i Oslo*. Scandinavian Academic Press. 87-118.
- Bryman, A. 2006. Editor's Introduction: Mixed Methods Research. I: Bryman, A. (red). *Mixed Methods*. Volume 1. SAGE Publications, London.
- Bysveen, T. & Wessel, T. 1985. *Beboerne i byfornyelsen: hvordan de tilpasser seg inngrepet i sin bolig*. NIBR Notat, 132/1985.
- Creswell, J., W. & Plano Clark, V., L. 2011. *Designing and Conconducting Mixed Methods Research*. SAGE Publications, Los Angeles.
- Cresswell, T. 2004. *Place: a short introduction*. Blackwell Publishing, Malden, MA.
- Doucet, B., Van Kempen, R. & Van Weesep J. 2010. Resident Perceptions of Flagship Waterfont Regeneration: The Case of The Kop Van Zuid in Rotterdam. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*. 102, 2. 125-145.
- Dowling, R. 2010. Power, Subjectivity, and Ethics in Qualitative Research. I: Hay, I. (red.) *Qualitative Reserch Methods in Human Geography*. 3. utgave. Oxford University Press, Canada. 26-39.
- Engelstad, F. 1999. Maktbegrepet etter Max Weber. I: Engelstad, F. (red.) *Om makt: Teori og kritikk. Makt og demokratiutredningen 1998-2003*. 1. utgave, 2. opplag 2004. Gyldendal Akademisk, Oslo. 15-42.
- Engelstad, F. 2005. *Hva er makt*. Universitetsforlaget, Oslo.

- Evans, G. 2005. Measure for Measure: Evaluating the Evidence of Culture's Contribution to Regeneration. *Urban Studies*. 42. 5/6. 959-983.
- Flyvbjerg, B. & Richardson, T. 2002. Planning and Foucault: In Search of the Dark Side of Planning Theory. I: Allmendinger, P. & Tewdwr-Jones M. (eds.) *Planning Futures: New Directions for Planning Theory*. Routledge, London & New York. 44-62.
- George, A., L. & Bennett, A. 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. MIT Press, Cambridge.
- Gerring, J. 2007. *Case Study Research. Principles and Practices*. Cambridge University Press, New York.
- Hanssen, R. 1987. Tøyen. I: Hanssen, R. (red.) *Oslo byleksikon*. 3. utgave. Kunnskapsforlaget, Oslo. 521-522.
- Hauge, Å., L. 2007. Identity and Place: A Critical Comparison of Three Identity Theories. *Architectural Science Review*. 50, 1. 44-51.
- Hernes, G. 1975. *Makt og avmakt. Et utgangspunkt for kartlegging av de faktiske maktforhold i det norske samfunn*. 2. utgave. Universitetsforlaget, Bergen, Oslo, Tromsø.
- Hesse-Biber, S., N. 2010. *Mixed Methods Research. Merging Theory with Practice*. The Guilford Press, New York.
- Hubbard, P., Kitchin, R., Bartley. B. & Fuller, D. 2002. *Thinking Geographically. Space, Theory and Contemporary Human Geography*. 2.opplag. Continuum, London.
- Huse, T. 2012. *Tøyengata. Et nyrikt stykke Norge*. 2. utgave. Flamme Forlag, Oslo.
- Hutchings, J. & Skaug, E. 2011. Kan Lambda bli et godt museum? I: Aslaksen, K. & Skaug, E. (red.) 2011. *Munch på Tøyen!* Pax Forlag A/S, Oslo. 69-82.
- Høibraaten, H. 1999. Kommunikativ makt og sanksjonert makt hos Jürgen Habermas. I: Engelstad, F. (red.) *Om makt: Teori og kritikk. Makt og demokratiutredningen 1998-2003*. 1. utgave, 2. opplag 2004. Gyldendal Akademisk, Oslo. 223-261.
- Jørgensen, M. & Phillips, L. 2002. *Discourse Analysis as Theory and Method*. SAGE Publications, London.
- Kristiansen, J., E. 2008. *Tall kan temmes! Om å bruke og formidle statistikk*. 2. opplag. IJ-forlaget, Kristiansand.
- Krogstad, M., W. m.fl. 2011. Klipp fra pressedebatten. I: Aslaksen, K. & Skaug, E. (red.) 2011. *Munch på Tøyen!* Pax Forlag A/S, Oslo. 29-37.
- Lalli, M. 1992. Urban-related Identity: Theory, measurement and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*, 12. 285-303.
- Lewicka, M. 2011. Place Attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31. 207-230.
- Lukes, S. 2005. *Power: A Radical View*. Second Edition. Palgrave Macmillan, London.
- Massey, D. 1991. A Global Sense of Place. *Marxism Today*.

- Midtbø, T. 2007. *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere. Med eksempler i SPSS*. 3. opplag. Universitetsforlaget, Oslo.
- Miljøverndepartementet 2000. *Hovedrapport – Miljøbyen Gamle Oslo*. Miljøverndepartementet, Oslo.
Tilgjengelig på: <http://www.nb.no/nbsok/nb/8b5f36636eae9f08fc20ee27abec8ec0#0>
- Moberg, H. 1987. Tøyen. I: Hanssen, R. (red.) *Oslo byleksikon*. 3. utgave. Kunnskapsforlaget, Oslo. 521.
- Norges forskningsråd. 2015. *Neighbourhoods at risk*.
- Oslo kommune. 2013. *Munch-museet. Årsberetning 2013*. Munch-museet.
- Oslo kommune, Bydel Gamle Oslo. 2014. Programplan for områdeløft. *Områdeløft Tøyen 2014-2018*.
- Oslo kommune, Byrådet. 2014. *Nytt Munchmuseum - bygging og kostnadsramme*. Byrådet, Oslo.
Programplan 2015. Mål, strategier, budsjett og finansiering. Oslo kommune, Bydel Gamle Oslo.
- Patton, M., Q. 2002. Qualitative interviewing. I: *Qualitative research and evaluation methods*. SAGE Publications, Newbury Park.
- Power, A. & Tunstall, R. 1995. *Swimming Against the Tide: Polarisation or Progress on 20 Unpopular Council Estates, 1980–1995*. Joseph Rowntree Foundation, York
- Proshansky, H., M. 1978. The City and Self-Identity. *Environment and Behavior*. 10, 2. 147-169.
- Ragin, C., C. & Amoroso, L., M. 2011. *Constructing Social Research*. 2. utgave. SAGE Publications, Los Angeles.
- Rowntree, D. 2000. *Statistics Without Tears. An Introduction for Non-Mathematicians*. Penguin, London.
- Sandmo, E. 1999. Michel Foucault som maktteoretiker. I: Engelstad, F. (red.) *Om makt: Teori og kritikk. Makt og demokratiutredningen 1998-2003*. 1. utgave, 2. opplag 2004. Gyldendal Akademisk, Oslo. 79-96.
- Scannel, L. & Gifford, R. 2010. Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*. 30. 1-10.
- Skaug, E. 2011. Hva koster Lambda? I: Aslaksen, K. & Skaug, E. (red.) 2011. *Munch på Tøyen!* Pax Forlag A/S, Oslo. 59-67.
- Skaug, E. 2013. Munch og politikk: En sammenfatning. *Uvisst hvor publisert*.
- Skog, O-J. 2004. *Å forklare sosiale fenomener. En regresjonsbasert tilnærming*. 2. utgave. Gyldendal, Oslo.
- Skrede, J. 2011. The Oslo Museum Puzzle. Reflections of the relation between culture and economy. *FORMakademisk*. 4, 1. 48-64.
- Solerød, H. & Gundersen, F. 1996. *Tall i tid og rom. Kvantitative metoder for geografer og samfunnsplanleggere*. TANO, Oslo.
- Storingsmelding. 1995. *Innstilling fra kommunalkomiteen om levekår og boforhold i storbyene*. Kommunalkomiteen, Oslo. Tilgjengelig på: <https://www.stortinget.no/n/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillingar/Stortinget/1994-1995/inns-199495-208/?lvl=0>
- Sæther, E. 2006. Fieldwork as coping and learning. I: Heimer, M. & Thøgersen, S. (red.) *Doing*

- fieldwork in China*. NIAS Press, København.
- Thagaard, T. 2013. *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 4. utgave. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.
- Tjora, A. 2013. *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 2. utgave, 2. opplag. Gyldendal, Oslo..
- Tøyenavtalen. 2013. *Avtale om Munchmuseet og utvikling av Tøyen*.
- Valentine, G. 2005. Tell me about ...: using interviews as a research methodology. I: Flowerdrew, R. & Martin, D. (red.) *Methods in Human Geography. A guide for students doing a research project*. 2. utgave. Pearson Education Limited, Harlow, England. 110-127.

10 Vedlegg

10.1 Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Tøyenavtalen”

Bakgrunn og formål

Formålet med studien er å kartlegge hva Munch-museet betyr for Tøyen-området. Munch-museet ble besluttet omlokalisert fra Tøyen til Bjørvika da Sosialistisk venstreparti (SV) og byrådspartiene ble enige om dette, våren 2013. Et hovedmål er om de politiske aktørene har ivaretatt Tøyen-beboeres interesser i saken.

Hovedproblemstilling: Hva betyr Munch-museet for Tøyen?

Andre temaer ved oppgaven:

- Politikernes interesser i saken.
- Ivaretagelse av Tøyen-beboernes interesser (fra politikernes ståsted).
- Munch-museets symbolske betydning for Tøyen.
- Tøyen-beboernes oppfatninger og synspunkter på Tøyen-avtalen.
- Munch-museets bidrag til Tøyens identitet.
- Om Tøyen-beboere og andre institusjoner besøker Munch-museet.

Prosjektet er en masteroppgave ved Universitet i Oslo (Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi). Det er ingen andre oppdragsgivere eller institusjoner med i prosjektet.

Utvalget er trukket ut på bakgrunn av deltakelse i den nevnte beslutningsprosessen eller fordi de har en tilknytning til saken, fordi den omfatter aktørene.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Ved datainnsamlingen kreves det aktiv deltagelse fra aktørenes side. Det vil bli utført personintervjuer med aktuelle parter med en varighet på 30-90 minutter. Opplysninger som innhentes er navn på deltakerne, deres generelle bakgrunn og deres synspunkter og meninger i saken. Det vil bli brukt lydopptaker under intervjuene i tillegg til notater fra intervjuers side.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun student og veileder som vil ha tilgang på personopplysninger. Deltakerne vil kunne gjenkjennes i studien, da deres meninger om temaet vil være synlig i studien.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 1. juni 2015. Datamaterialet og opptak vil bli slettet ved nevnte dato, eventuelt ved senere avsluttende dato for prosjektet. Deltakernes kunnskap om saken vil bli fremlagt i endelig masteroppgave. Deltakernes navn og kunnskap/meninger om saken vil bli knyttet sammen.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Eivin Hansen på telefonnummer 41692052, evt. e-post: eivin_hansen@hotmail.com. Veileder og professor Terje Wessel ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi kan kontaktes på følgende e-post: terje.wessel@sosgeo.uio.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

Dato og navn:

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

10.2 Liste over informanter

1. Marianne Borgen, Sosialistisk Venstreparti.
2. Erik Lunde, Kristelig Folkeparti.
3. Toril Berge, Venstre.
4. Eirik Lae Solberg, Høyre.
5. Bjarte Breiteig, Tøyenkampanjen.
6. Vidar Berg, Tøyen Vel.
7. Matti Arentz, Tøyenkontoret og lokalpolitiker for Venstre.
8. Sindre Andresen, Tøyen skole.
9. Arild Furuseth og Håvard Øvregård, lokalpolitikere Høyre.
10. Audun Herning, lokalpolitiker Sosialistisk Venstreparti.

10.3 Intervjuguide I

Intervjuguide – Representant for byrådspartiene/SV

Presentere meg selv. Informere om prosjektet og at jeg ikke kan tilby anonymitet. Informere om muligheter for å trekke seg, og for å ikke besvare spørsmål. Informere om sitatsjekk. Forhøre om tillatelse av lydopptak.

1. Kan du kort fortelle om deg selv og din bakgrunn?
2. Hva var foranledningen til den politiske beslutningsprosessen?
 - Var det byrådspartiene eller SV som tok initiativ til prosessen?
 - Munch-museet har vært en politisk dragkamp i mange år. Var det pragmatiske årsaker som lå til grunn for å møte byrådspartiene/SV for en enighet?
3. Hva slags informasjon bygget ditt parti på ved håndteringen av saken?
 - Handlet ditt parti ut ifra informasjon fra bydelspolitikere eller var informasjon fra politikere i Bystyret viktigere?
 - Hvordan synes du at ditt parti har representert beboernes synspunkter i denne saken?
 - Hva slags reaksjoner har byrådspartiene/SV fått fra Tøyen-beboerne i etterkant av vedtaket?
 - Hva slags reaksjoner har ditt parti fått fra sine egne bydelspolitikere i etterkant av vedtaket?
4. Hva var ditt partis akseptable minstemål for å inngå en avtale om å omlokalisere Munch-museet?
 - Hvilke fordeler innebærer denne avtalen?
 - Hvilke negative aspekter innebærer denne avtalen?
5. Har byrådspartiene/SV vurdert om beboerne på Tøyen ønsket å beholde Munch-museet?
 - Har byrådspartiene vurdert om lokaliseringen av Munch-museet på Tøyen har påvirket Tøyens identitet?
 - Hvordan vil du karakterisere Munch-museets identitetsmessige og symbolske verdi for Tøyen-området?
 - Er det andre former for ”tap” ved en omlokalisering? (For eksempel nedgang i boligpriser, tap av arbeidsplasser, større avstand til det nye Munch-museet?)
 - Munch-museet ble i sin tid lagt til Tøyen for å spre kulturinstitusjonene i byen. Hva tenker du om det når Lambda skal bygges i Bjørvika? Vil ikke dette tappe østkanten for institusjoner?
6. Kunne man oppnådd byutvikling på Tøyen uten å omlokalisere Munch-museet til Bjørvika?
7. Til slutt: Hvordan vil du karakterisere prosessen som førte fram til Tøyenavtalen – var det en ryddig prosess?

Tusen takk for intervjuet!

10.4 Intervjuguide II

Intervjuguide – representant lokallagsparti

Presentere meg selv. Informere om prosjektet og at jeg ikke kan tilby anonymitet. Informere om muligheter for å trekke seg, og for å ikke besvare spørsmål. Informere om sitatsjekk. Forhøre om tillatelse om lydopptak.

1. Kan du kort fortelle om deg selv og din bakgrunn?
2. Hvordan synes du at ditt parti har representert beboernes synspunkter i denne saken?
3. Hvordan har kommunikasjonen vært mellom partiet lokalt og i Bystyret før, under og etter beslutningsprosessen?
4. Hvordan har kommunikasjonen vært med aktører på Tøyen? (Løft Tøyen-aktørene)
5. Kan man si at avtalen har en lokal forankring?
6. Har partiet lokalt vurdert om beboerne på Tøyen ønsket å beholde Munch-museet?
7. Har partiet lokalt vurdert om lokaliseringen av Munch-museet på Tøyen har påvirket Tøyens identitet?
8. Har du inntrykk av at Munch-museet blir brukt av Tøyen-beboere?
9. Hvilke fordeler innebærer denne avtalen?
10. Hvilke negative aspekter innebærer denne avtalen?

Tusen takk for intervjuet!

10.5 Intervjuguide III

Intervjuguide – Løft Tøyen-aktører

Presentere meg selv. Informere om prosjektet og at jeg ikke kan tilby anonymitet. Informere om muligheter for å trekke seg, og for å ikke besvare spørsmål. Informere om sitatsjekk. Forhøre om tillatelse om lydopptak.

1. Kan du kort fortelle om deg selv og din bakgrunn?
2. Hva er din/deres tilnærming og mening om at Munch-museet skal flyttes til Bjørvika?
 - Er Munch-museet viktig for Tøyens karakter og identitet?
3. Kan man forsvare at Munch-museet flyttes når Tøyen som en motytelse får ressurser til opprusting av institusjoner, bygninger og utemiljø?
 - Hva er det mest positive utfallet med Tøyen-avtalen for Tøyens del?
 - Hvordan vil du karakterisere Tøyen-området status i dag?
4. Har du inntrykk av at Munch-museet er flittig brukt av Tøyen-beboere? / Bruker Tøyen skole Munch-museet?
5. Hvilke måter har dere benyttet dere av for å opplyse beslutningstakerne om deres meninger?
 - Har du inntrykk av at beslutningstakerne har ivaretatt foreningens/velets interesser?
 - Hvordan har bydelspolitikere forvaltet deres innspill og meninger inn mot politikerne i bystyret?
 - Hva er din oppfatning av SVs håndtering av saken?

Tusen takk for intervjuet!

10.6 Godkjennelse fra Bydel Gamle Oslo

Oslo kommune
Bydel Gamle Oslo
Bydelsadministrasjonen

Eivin Hansen
eivin_hansen@hotmail.com

Dato: 09.02.2015

Deres ref:

Vår ref (saksnr):
2015/138-

Saksbeh:
Gunn Moen, 23431433

Arkivkode:
175.6

STANDTILLATELSE 09.02.15-13.02.15 - TØYEN TORG

Oslo kommune ved Bydel Gamle Oslo leier ut til Eivin Hansen

Organisasjonsnr:

Arealet må kun benyttes til: Informasjonsstand 2x3 m vedr. Tøyenavtalen/flytting av Munchmuseet

Sted: Tøyen Torg

1. Tidspunkt/leiebetaling: I perioden 09.- 13 februar, kl.10.00-18.00
Leien er kostnadsfri

2. Vilkår:

Kontrakten gjelder med de begrensninger som følger av offentligrettslige regler, og under forutsetning av at andre nødvendige offentlige tillatelser er innhentet (politiet). Arealet skal tilbakeleveres i samme stand som ved overlevering.

Leietaker plikter til enhver tid å holde arealet ryddig og rengjort, og er ansvarlig for enhver skade som følge av disponering av arealet. Arealet må kun benyttes av leietaker.

Representant fra Bydel Gamle Oslo kan foreta kontroll med bruken av det bortleide areal.

Leietaker plikter ved kontroll å fremvise kontrakten eller kvittering for innbetalt leie.

3. Mislighold/tvangsfravikelse:

Ved mislighold av kontraktens bestemmelser kan Bydel Gamle Oslo heve denne med umiddelbar virkning. Bydel Gamle Oslo kan på leietakers regning foreta nødvendige tiltak for å bringe arealet tilbake i samme stand som ved overlevering.

Bydel Gamle Oslo

Vigdís Tvedt
Enhetsleder

Gunn Moen

Gunn Moen
konsulent

Bydel Gamle Oslo
Bydelsadministrasjonen

Besøksadresse:
Platousgate 16

Postadresse:
Postboks 9406 Grønland
0135 Oslo

Internett: www.oslo.kommune.no

E-post: postmottak@bgo.oslo.kommune.no

Telefon : 02180
Telefaks: 23431001
Bankkonto: 13150100431
Org.nr.: 974778742

10.7 Survey

Spørreundersøkelse om Tøyen-beboeres holdninger til Tøyen-avtalen

Spørsmål 1
Kjønn: Mann: ☐ Kvinne: ☐

Spørsmål 2
Nasjonal bakgrunn:
Alternativ 1: Jeg og mine foreldre har bakgrunn fra Norge: ☐
Alternativ 2: Jeg og/eller mine foreldre har bakgrunn fra et annet land enn Norge: ☐

Spørsmål 3
Alder: 18-24 ☐ 25-34 ☐ 35-44 ☐ 45-54 ☐ 55-64 ☐ 65-74 ☐ 75+ ☐

Spørsmål 4
Sammenhengende botid på Tøyen i antall år: _____

Spørsmål 5
Hvilket parti identifiserer du deg mest med?
R Sv Ap Sp V Krf H Frp Mdg Andre Vil ikke oppgi
☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Spørsmål 6
Er du for eller imot flyttingen av Munch-museet fra Tøyen?
For Mot Vet ikke
☐ ☐ ☐

Spørsmål 7
Er det greit at Munch-museet flyttes og at Tøyen som kompensasjon får ressurser til oppgradering av bygninger, nærmiljø og skoletilbud?
Ja Nei Vet ikke
☐ ☐ ☐

Spørsmål 8
Hvor fornøyd er du med at det blir byutvikling på Tøyen?
Ikke fornøyd Litt fornøyd Nokså fornøyd Fornøyd Meget fornøyd
☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Vet ikke
☐

Spørsmål 9
Hvor viktig vil du si at Munch-museet er for Tøyens identitet?
Ikke viktig Mindre viktig Nokså viktig Viktig Meget viktig
☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Vet ikke
☐

Spørsmål 10a
Har du noen gang besøkt Munch-museet?
Ja, 4 eller flere ganger Ja, 2-3 ganger Ja, én gang Nei, aldri
☐ ☐ ☐ ☐

Spørsmål 10b
Hvis du har barn, har disse besøkt Munch-museet?
Har ingen barn Ja, 4 eller flere ganger Ja, 2-3 ganger Ja, én gang
☐ ☐ ☐ ☐

Nei, aldri ☐

Tusen takk!